

Uək Min Uək Min Rəha Aposil Min Nəghatiən əkuəkir rəha nauəuə u Uək Min

?Pəh təmətei nauəuə u? Luk təmətei nauəuə u. Afin e “Nəghatiən əkuəkir rəha nauəuə u Luk” o nəhruniən məmə Luk in pəh.

?Təmətei tatuvən kəm pəh? Luk təmətei nauəuə u tatuvən kəm in kəti, nərgin u Teofiləs, iətəm kətiəh əmə iətəm Luk təmətei nauəuə u “Nanusian Təuvir İətəm Luk Təmətei” tatuvən kəm in. Nərgin u, nıpətin təni məmə, “İətəmimi iətəm tolkeikei Uhgın.” Luk təmətei nauəuə u tatuvən kəm suah u, mətəu in təhrun məmə nətəm Isrel tepət mine İanihluə tepət okotafin min.

?Natigian təhro lanu nian təmətei? Nauəuə min rəha Nanusian Təuvir kəutəghati e nəmiəgəhiən mine nimisiən rəha İesu. Nauəuə u tətəni pətigəm məmə niməfaki təməhro lanu mətuəuin. Nıpılga nauəuə aupən nəuветin u tətəghati tepət e uək rəha Pitə, kəni nıpılga asoli iətəm tətərisig lan tətəghati e nəmiəgəhiən mine uək rəha Pol.

?Təmətei nauəuə u o nak? Luk təmətei nauəuə u mətəni məmə niməfaki təməhro lanu mətuəuin, kəni təməhro min lanu niməfaki təmeviə. E nian əha, nətəm Isrel tepət kəsotatigian e nitəni Isrel, mətəu kəutatig e nitəni min iətəm Rom tətərmənig e lah. Aposil min ilah rəfin nətəm Isrel. Nanusian təuvir əha kəmaupən kəni=pən kəm nətəm Isrel

mine Nanihluə* mın u kəutohtəu=pən nəfakiən rəha nətəm Isrel. Kəni Pitə mine Pol mine ilah mın nəuvein kinautos minautuvən kəm Nanihluə mın əpnəpın mın. Təmə iərman tolkeikei məmə otitəu=pən nəfakiən rəha nətəm Isrel, in okəkeikei kəhgi=pən kəni mıtəu=pən mın lou əlkələh mın tərət. Mətəu Pol mine Pitə rəueiu kinuəhrun məmə nəmə iətəmi tolkeikei məmə otəhatətə e İesu, kəni ko nıkin təsəhtiən məmə okəhgi=pən mine mıtəu=pən lou əlkələh mın əha. Nətəm Isrel tərət nian kəmotətəu nətəligiən u, ilah kinotəməki e Pol mine Pitə minautol nərahian kəm lau. Mətəu ilau kəmuhalpın=pən nəghatien rəhalah. Nian kəmotələs Pol məhuvən e kot, nətəmi asoli rəha Rom kəməsoteruhian məmə in təmol nati kəti tərəh. E naunun nauəuə u, Pol in tətətig əpəha e taun asoli u Rom, u iətəmi asoli agın rəha Rom tətətig ikın. Kəni Pol təmətəni pətigəm nanusiən təuvir, iətəmi tikə məmə otəniəhu.

Uhgın təməni məmə otəhlipa Narmın rəhan

¹ Teofiləs, e rəhak nauəuə iətəm iəmətəi aupən, iəmətəi nolien mın rəha natimnati rəfin iətəm İesu təmol mine mətəgətun nətəmimi lan. ² Nauəuə əha tətəni pətigəm nian İesu təmətuəuin rəhan uək mətəuarus Uhgın təmos rəkis muvən e Negəu e Neai. Mətəu aupən, nian təməsuvən əhanəhian e Negəu e Neai, Narmın Rəha Uhgın təmasiru lan

---

* : Nanihluə, İanihluə – Afin-to e tiksınəri. **1:1** Luk 1:3

məmə otəgətun rəhan mın aposil† mın nati nak in tolkeikei məmə okotol. ³ E nian təmamiəgəh mın e nimisiən, nian tepət tətuvə o lah, kəni koteruh in e nian kətiəh kətiəh e nian fote, kəni matol əpu in kəm lah kəni məgətun ilah e noliən mın tepət məmə in təmamiəgəh pəhriən e nimisiən. Kəni e nian mın əha, təmətəgətun ilah e Narməniğiən Rəha Uhgın.

⁴ Iesu təmətətiğ əhanəh ilah mın ilah, kəni nian kəti, nian təmətauən ilah mın ilah, in təməni=pən nəghatiən kəti kəm lah məmə, “Itəmah onəsotaupəniən mohiet u Jerusiləm. Onəkotəkeikei məutətiğ motətəuarus onəkotos Narmın Rəha Uhgın, u rəhak tatə təməni əskasik rəkis məmə otəfən kəm təmah, təhmen lanu məmə iəu iəməni=pinə rəkis kəm təmah. ⁵ Aupən Jon təmatol bəptais e nətəmimi e nəhu, mətəu otəsuvəhiən, Uhgın in otol bəptais e təmah e Narmın Rəhan.”

Əpəha e Nitəuat Rəha Niği U Olif, Uhgın təmos Iesu muvən e Negəu e Neai

⁶ E nian mın əha, aposil mın kəməutətiğ ilah Iesu, kəmotətapuəh ohni məmə, “?İərməniğ, rəueiu əha tinəuvir məmə ik onəkol kitah nətəm Isrel okotarməniğ e nitəni mın rəhatah, uə kəpə?”

---

† **1:2** “Aposil” in suah kəti iətəm Iesu Kristo təmahli=pən o nəni pətiğəmiən rəhan nəghatiən. Nian nəkotəfin nəghatiən əha “aposil” e nauəuə u, niyətin tətəni məmə nətəmimi tueləf rəha Iesu u kəməutəliuək ilah mın. Kəni e nauəuə u, Pol təməni məmə in mın aposil kəti rəha Iesu, mətəu in təməsəniən ilah nətəmimi tueləf mın əha. Nauəuə u, in tətəghati tepət e aposil mil, Pitə mine Pol. **1:2** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3** Luk 24:36-49; Uək 10:41 **1:4** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Uək 2:33 **1:5** Mat 3:11 **1:6** Luk 24:21

⁷ Mətəu Iesu təni=pən kəm lah məmə, “E nian mīn rəha natimnati mīn əha, Tatə Uhgīn təməhluaig e natimnati o təmah, məmə ko nəsoətəhrunian. In pisin əmə, tinitəpin rəkis e rəhan nəsanəniən.

⁸ Mətəu nian Narmin Rəha Uhgīn otuva mətig e təmah, itəmah onəkotos nəsanəniən. Kəni itəmah onəkotəkeikei məhuvən motəni pətigəm rəhak nəghatiən əpəha Jerusiləm, mine ikin mīn əpəha Jutiə, mine Səmeriə, kəni mine ikin mīn rəfin e nitənimtəni mīn.”

⁹ Nian təməni rəkis əmə nəghatiən əha kəm lah, kəni Uhgīn tos rəkis in məri matuvən e neai. Nian ilah kəmauteruh, kəni nəpuə kəti tuva məuveg, kəni ilah kəsoteruhiən mīn. ¹⁰ Nian kəməutəsəl pəri əhanəh e neai məutəsəl lan, əmeiko suah mil keiu kəmuəfən napən ruən kəmiaiet=pa e nəlugin e lah. ¹¹ Kəni muəni=pən kəm lah məmə, “!Nətəm Kaləli! ?Təhro nəutəhtul u ikinu məutəsəl pəri lan əpətu lan e nəpuə? Iesu əha Uhgīn təmos rəkis o təmah mos məri matuvən e neai, in otəmanitəlig pa mīn təhmen=pən əmə lanəha, mə tətəri matuvən.”

Aposil mīn

¹² Kəni aposil mīn kəmotšipən e nitəuət u kətəni məmə, Nitəuət Rəha Nigi U Olif, motohtəlig=pən Jerusiləm səniəmə isəu pik, iuəkir əmə. ¹³ Nian kəmoħiet=pən Jerusiləm, məhuvən=pən imə e nəuan nimə kəti əpəha ilis lan, ikin kəutatig ikin. Aposil mīn əha, nərgilah u Pitə mine Jon mine Jemis mine Antiru mine Filip mine Toməs mine Patolomiu mine Matiu mine Jemis nəti Alfias mine

Saimon Selot‡ mine Jutəs nətı Jemis. 14 Nətəmi mın əha mine nıpətan mın, mine Meri u məmə rəha İesu, mine notəha İesu mın, ilah kəutəhuva pəti-pəti e nıkilah kətiəh məutəfaki nian rəfin.

Iətəmi u otos nımei Jutəs

15 Kəni nian kəti, nian nətəm kəutəhatətə e İesu kəməutəharəg, ilah tepət, təhmen e uan-hanrit-tuenti ilah rəfin. Kəni Pitə təməhtul mətəghati kəm lah məmə, 16 “Piak mın mine nəuvınık mın. Nuvəh aupən Narmin Rəha Uhgın təməfən nəghatiən kəti kəm Kig Tefit, kəni Kig Tefit təni pətiğəm. Təməni məmə suah kəti oteğəhan e İesu kəm nətəmimi, kəni ilah okotaskəlım motohamu. Nəghatiən rəha Nauəuə Rəha Uhgın otəkeikei muva mol nıpəhriəniən lan, kəni rəueiu nəghatiən o suah u tinuva mol nıpəhriəniən rəkis lan. Suah u in Jutəs. 17 Jutəs, in rəhan əha ikın uək məmə otasiru e tah, in kitah əmə.”

18 (Jutəs u inu təmos nəhmtı nıftəni kəti e məni u təmos e nolıən tərəh iətəm in təmol. E nıftəni əha, təməmei morin kəni nərfın təhapu nisigan tiet.

19 Kəni nətəm Jerusiləm kəmotətəu nəghatiən əha, kəni ilah kotauın e nıftəni əha e nəghatiən əha ikın məmə, “Akeltama,” nıpətin u məmə Nıftəni E Nırə.)

20 Kəni Pitə təməni məmə, “Natimnati iətəm Jutəs təmol təmuva mol nıpəhriəniən lan mətəu-inu e Nauəuə Rəha Nəpuən Mın, nəghatiən kəti tətəni məmə,

‘Təuvır məmə rəhan nımə tətəhtul əpnəpın əmə, pəh iətəmi kəti otəsətiğiən ikın.’§

‡ 1:13 Eruh-to futnot e Mat 10:4 1:13 Mat 10:2-4 1:16 Sam 41:9 1:18 Mat 27:3-8 § 1:20 Nıpəti nəghatiən u məmə, “pəh otimis.” 1:20 Sam 69:25; 109:8

“Kəni nəghatiən kəti mīn tətəni lanu məmə,
 ‘Təuvir məmə iətəmi pişin kəti mīn otuva mos
 nimein.’

21-22 “Kəni tol lanəha, iətəmi kəti otəkeikei mos
 nimei Jutəs mətəni pətigəm kəm nətəmimi itimah
 mīn, məmə İərmənig İesu təməmiəgəh mīn e
 nīmisiən. Suah u, in suah kəti iətəm itimah mīn
 iəmautan aupən e nian mīn u iətəm İərmənig
 İesu təmətaliuək lan. Suah u in suah kəti iətəm
 təmətətig nian Jon təmətəni pətigəm nəghatiən
 rəha nolian bəptais e təmi, muva mətəuarus=pən
 nian Uhgīn təmos rəkis İesu o tah mos məri muvən
 e Negəu e Neai.”

23 Kəni ilah kəmotəni nərgi iətəmi keiu, kəti
 nərgin u Josip u nian nəuvein kətauin lan məmə
 Pasapəs Jastəs, kəni kəti mīn, nərgin u Matias.
 24 Kəni ilah kəmotəfaki məutəni məmə, “İərmənig
 ik nəkəhrun niki nətəmimi rəfin. Ik əgətun e timah
 məmə suah mil u, in pəhruvən u ik niniṭəpin rəkis
 25 məmə otaskəlīm uək u rəha aposil iətəm Jutəs
 təməpəh məmə otuvən e suaru iətəm tərah, iman
 əhruahru ikin.” 26 Nian ilah kəmotəfaki rəkis, ilah
 kəmoturin kəpiel nəuvein, kotəhmen e tais, məmə
 otəgətun məmə pəh otos uək əha, kəni kəpiel mīn
 kəmotəgətun nərgi Matias. Kəni ilah kotəfən Matias
 məmə in aposil kəti, kəni rəueiu tinol mīn tueləf
 aposil ilah rəfin.

2

*Narmīn Rəha Uhgīn təmuva e nəmiəgəhiən
 rəhalah*

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kəti rəha nətəm Isrel, nətəm u kəutəhatətə e Iesu kəməhuva kətiəh. ² Kəni rəueiu aġin mīn, kəmotətəu nati kəti təmsipəri e neai təhmen e nīmətəgi asoli kəti tətərkərik, kəni nati kəha kəmotətəu təmuva məri rəfin e nīpəgnəua nīmə əha kəutəharəg ikin. ³ Kəni ilah kəmoteruh nati kəti təhmen e nəmnamī nigəm tatuəu. Kəni nəmnamī nigəm mīn əha, kəmotiuvig motan-əhmen nətəmimi rəfin nətəm kəutəharəg əha imə. ⁴ Kəni ilah rəfin, Narmin Rəha Uġin təmuva məriauəh mətatig e lah, kəni məfən nəsanəniən kəm lah, mol ilah kīnəutəghati e nəghatiən iki pişin mīn.

⁵ Kəni nətəmimi mīn nəuvein əha ikinu, nətəm Isrel nətəm kəutəfaki kəm Uġin. Aupən, ilah kəməhuvən e nitəni pişin pişin mīn məutatig ikin, kəni rəueiu kohtəlig=pa məutatig Jerusiləm məmə okotol lafet rəha Pasova. ⁶ Nian ilah kəmotətəu nəghatiən mīn əha, nətəmimi mīn tepət kəməhuva. Kəni ilah kəmotauit pik mətəu-inu kəmotətəu nəghatiən mīn rəhalah nətəmimi mīn əha kəutəni. ⁷ Kəmotauit pik aġin kəni məutəni məmə, “!Ei! ?Nətəm Kaləli mīn əmə əha kəutəghati, uə kəpə? ⁸ ?Təhro əpəha kitah rəfin kəutətəu rəhatah nəghatiən mīn ilah kəutəni? ⁹⁻¹¹ Kitah u nətəmimi iki pişin pişin mīn tepət. Ikin u nətəm Patiə u ikin, mine nətəm Metiə, mine nətəm Elam, mine nətəm Mesopotemiə, mine nətəm Jutiə, mine nətəm Kapatosiə, mine nətəm Pontəs, mine nətəm Esiə, mine nətəm Fritiə, mine nətəm Pamfliə, mine nətəm Ijip, mine nətəm Lipiə e

---

* **2:1** Pentekos – Afin-to e tiksınəri.   **2:1** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11   **2:3** Mat 3:11   **2:4** Mak 16:17; Uək 4:31; 10:44-46; 19:6

nĭkalĭn=pæn əha Saerin ikĭn, mĭne nətəm Rom, nətəm Isrel əhruahru, mĭne Nanihluə† mĭn mətəu kitah kəutəfaki kəm Uhgĭn, mĭne nətəm Krit, mĭne nətəm Arepiə. Mətəu kitah rəfin kəmotətəu ilah kəutəghati e nəghatiən ikĭ pišin pišin mĭn rəhatah, mətəni pətīgəm nati asoli mĭn iətəm Uhgĭn təmol.”
 12 Narmilah təmiuvig pik, kəni kəmotətəpuəh o lah mĭn məmə, “!Ei! ?Nak u tol lanu?”

13 Mətəu nəuvein kəmotaləh əuvsan e lah, mətəni məmə, “Nati kəutəpis əpəha.”

Pitə təmuhamteipən nĭpətĭ nati əha

14 Kəni Pitə təməhtul ilah lepĭn aposil mĭn, məghati əfəməh məni=pæn kəm nətəmimi məmə, “Nətəmimak mĭn nətəm Isrel, mĭne nətəm ikĭ pišin pišin mĭn u nəutatig Jerusiləm, otətəlig vivi-to lak, pəh iəkuhamtei=pĭnə nĭpətĭ nati əha kəm təmah.
 15 Itəmah nəutəni məmə nətəmi mĭn u kəutəpis. Mətəu kəpə, kəsotəpisiən. Nain klok əmə əha rəueiu ləplapĭn. ?Kəni ilah kotəhra motəpis?‡

16 “Mətəu mə tol lanu lan. Iəni rəha Uhgĭn əupən, nərgĭn u Joel, təməni rəkis nati u itəmah nəuteruh. In təməni məmə,

17 ‘Uhgĭn təməni məmə,

“E naunun nian mĭn, iəkəfən rəhak Narmin kəm nətəmimi rəfin. Ilah rəfin okotos nəsanəniən lan. Nenətītəmah mĭn, nəman mĭne nĭpətan, ilah okotəni pətīgəm nəghatiən mĭn rəhak iətəm iəu iəkəfən kəm lah. Nətəm aluə mĭn rəhatəmah, Uhgĭn otəfən nati kəti təhmen e nəməhlairiən kəm lah. Kəni nauəhli mĭn

† 2:9-11 Nanihluə, Ianihluə – Afĭn-to e tiksĭnəri. ‡ 2:15 Nətəmi mĭn əha kəsotəmniemiən wain ləplapĭn, kəni iətəmi tikə mə tapĭs ləplapĭn.

rəhatəmäh okotəmählair e nəmählairiän pisin pisin min.

¹⁸ Səniəmə nətəmi asoli min əmə, mətəu nəman mine nıpətan ilah noluək min əmə rəhak, kəni iəkəfən Narmın rəhak kəm lah e nian min əha. Kəni ilah okotəni pətiğəm nəghatiän min rəhak iätəm iəkəfən kəm lah.

¹⁹ Oiakol nati apispis min əpəha e neai, mine nəmtətiän pisin pisin min e nitəni min. Onəkoteruh nırə mine nigəm mine nahnigəm okotəri motol nəpuə lan. ²⁰ Mitigar otaupən mapinəpu lan, kəni məuiğ otasiə təhmen e nırə. § Kəni ko uərisiğ, Nian asoli ağin rəha İərməniğ otuva.

²¹ E nian əha, nətəmiimi rəfin nətəm okotauin e Nərgək, iəu oiakosmiəğəh ilah.” ’

²² “Nətəm Isrel, itəmäh otətəlig e nəghatiän u. Itəmäh nəkotəhrun vivi nati apispis min, mine nəmtətiän pisin pisin min iätəm İesu iätəm Nasərit təmol e nəsanəniän rəha Uhgın, u itəmäh nəmoteruh. Natimnati min əha tətəğətun məmə Uhgın in pisin əmə təmahli=pa İesu tuva. ²³ E nəlpəkəuiän rəha Uhgın u in təmol rəkis mələhu əupən, in təməfinə suah u e nəhlmitəmäh. Kəni itəmäh nəmotuhamu in e nian nəmotegəhan=pən lan tuvən e nəhlmi nətəm kəsotəfakiän. Kəmotuh u, kəmotətu-pəri e nigı kəməluau kəni timis.

²⁴ “Mətəu Uhgın təmitis İesu e nəhməiän rəha nimisiän, kəni mol in təmiəğəh min e nimisiän, mətəu-inu nimisiän, rəhan nəsanəniän tikə o

---

§ **2:20** İəni min rəha Uhgın kəutəni nəghatiän min lanəha e natimnati əskasik min otəpanuva e Naunun Nian. **2:21** Joel 2:28-32

naskəlīmīān in. ²⁵ Tefit tāmāni lanəha e Iesu aupən māmə,

‘Nian rəfin iəkəhrun māmə Iərməniḡ tətatiḡ itimlau min. Ko iəsəḡiniān mətəu-inu tətatiḡ e nīkalik itimlau min. ²⁶ Kəni tol lanəha, iəu nīkik tətatiḡn pik, mətəni-vivi ik e nohlik. Kəni nīkik tāməlinu mətəu iəkəhrun māmə Uḡḡin otosmiəḡəh nīpətik. ²⁷ Kəni ko nəsepəhiān narmək otətatiḡ ima nətəm kəmoḡmīs ikin. Kəni ko nəsegəhan mīniān nīpəti rəham Iətəmiimi Əhruahru māmə otəmnəmīt. ²⁸ Ik nəməḡətun rəkis suaru rəha nəmiəḡəhiān kəm iəu, kəni ik onəkol iəu nīkik tətatiḡn pik nian iətatiḡ kilau min ik.’ Inu nəḡhatiān Tefit tāmāni e Iesu aupən.

²⁹ “Piak min. Iəkolkeikei māmə iəkəni nati əhruahru kəm tāmāh. Iauəhli u kəha rəhatah aupən, Kig Tefit, in tāmimīs rəkis, kəni kəmitənim, kəni rəhan suvət tətatiḡ imatah ikin mətəuarus=pa u rəueiu. ³⁰ Mətəu in iəni kəti rəha Uḡḡin, kəni in təhrun māmə Uḡḡin təmos nonauvil kəti kəm in mənīəkis nəḡhatiān kəti kəm in māmə iətəmi kəti e nīra rəhan otuərisiḡ lan otəkeikei mol Kig. ³¹ Kig təmafū māmə nati u otəkeikei muva mol nīpəhriāniān lan. Kəni in tāmāni māmə Kristo əha, iətəm Uḡḡin tāmāni māmə otahli=pa, Uḡḡin otol təmiəḡəh min e nīmisiān, kəni otəsəpəhiān narmīn tətatiḡ ima nətəm kəmoḡmīs ikin, kəni nīpətīn ko təsəmnəmītīān. ³² Kəni nəḡhatiān u tətəḡhati e Iesu u Uḡḡin təmol rəkis təmiəḡəh min e nīmisiān. !Kəni itimāh iəmotəh e nəhmtitīmāh! ³³ Iesu, rəhan tatə təmos in məri muvən e nīkalīn

maru ikin, imə nisialən mine nəsanəniən. Kəni təhmen=pən əmə məmə Uhgın təməni rəkis lan aupən, in təməfən Narmın rəhan kəm Iesu məmə Iesu otəfən kəm rəhan mın. Kəni natimnati mın u, nauteruh, məutətəu, Narmın Rəha Uhgın tatol.

³⁴ Kig Tefit təməsuvəniən e Negəu e Neai təhmen e Iesu. Kəni Tefit təməsəghati aruiən lan nian in təməni nəghatiən mın əha məmə,

‘Iərməniğ. Ik Iərməniğ rəhak. Uhgın Iərməniğ təni kəm ik məmə, “Əharəg e nikalik maru, ikin imə nisialən mine nəsanəniən, mətəhtahnin.

³⁵ Oia kol rəham mın tikimir mın məmə okotəhmen e niməulul iətəm nateviğ-ərain e niftəni, kəni ik onəkarməniğ e lah.” ’

³⁶ Pəh nətəm Isrel rəfin kotəkeikei motəhrun vivi məmə Iesu əha iətəm itəmah nəmotətu-pəri e niği kəməluau, inəha, Uhgın təmol məmə in Iərməniğ mine Kristo – u iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa.”

Nətəmimi tēpət kəmotəni ni pəhriənən e Iesu

³⁷ Nəghatiən u rəha Pitə təmek pəhriən nikelah kəni nikelah təpəou. Kəni kəmotətapuəh o Pitə mine aposil mın rəfin məmə, “Piatimah mın. ? Oia kotəhro lanu?”

³⁸ Kəni Pitə təməni=pən kəm lah məmə, “Onəkotəkeikei motəuhlin nətəliğiən rəhatəmah, kəni kol bəptais e təmah rəfin kətiəh kətiəh e nərği Iesu Kristo, məmə Uhgın otafəl rəkis nolien təräh mın rəhatəmah. Kəni Uhgın otəfinə Narmın u kəm təmah, ³⁹ mətəu Uhgın təməni rəkis nəghatiən u o təmah, mine nenəti təmah mın, mine namipitəmah

min iätəm okəpanəhuva. Nəniəskasikian u tətätig o nətəmimi rəfin min u iätəm İərmənig Uhgın rəhatah tətəuin e lah.”

⁴⁰ Kəni Pitə təməni nəghatian təuvir tepət məmə otiuvi=pa ilah kəhuva, kəni mətəni kəm lah məmə, “O nəkohiet rəkis e nətəmi min u, nəpiəh mine u nətəm kotərah məmə, Uhgın otəsoliən nalpiniən kəm təmah min ilah.” ⁴¹ Kəni ilah tepət u kəmotətəu nəghatian rəha Pitə kəmotəni nıpəhriənian lan, kəni kəmol bəptais e lah. E nian əha, nətəmimi tepət təhmen e tri-tausin kəməhuva məhuərisig e lah u kəutəhatətə e İesu.

Naliuəkian rəha nətəmi min u kəmautəni nıpəhriənian e İesu

⁴² Nian rəfin nətəmimi min u kəutəni nıpəhriənian e İesu, kəutətəlig e nəghatian iätəm aposil min kəutəgətun ilah lan. E naliuəkian rəhalah kəməhuva kətiəh, e nauəniən mine Nauəniən Rəha Nəmtətian Rəha İesu,* mine nəfakian. Kəni nian rəfin nıkilah tətəskasik məmə okotəkeikei mautol nati əha. ⁴³ Aposil min kəmautol nati apispis mine nəmtətian pisin pisin min e nəsanəniən rəha Uhgın. Kəni nətəmimi narmilah tatiuvig pik ohni.

⁴⁴ Nətəmimi min u kəutəhatətə e İesu, nian rəfin kəutəhuva kətiəh məutəfən rəhalah min natiətimnati kəm lah min; ⁴⁵ kəmə iətəmi kəti rəhan nati kəti tikə, kəni kəti təfən rəhan natiətimnati mos məni lan, kəni məuəri mətuati kəni masiru lan. ⁴⁶ Nian rəfin kəutəhuvən məutəfəki pəti e Nime

---

2:39 Aes 57:19   **2:41** Uək 2:47; 4:4   * **2:42** Nauəniən Rəha Nəmtətian Rəha İesu – Afın-to e tiksınəri.   **2:42** Uək 20:7   **2:44** Uək 4:32-35

Rəha Uhgīn.† Kəni kəməutəhuvən e nimə pişin pişin mīn məutəuəri nauəniən niġlah e nagīəniən mīne nīkilah pəhrīən, kəni kəməutəuən mīn e Nauəniən Rəha Nəmtətīən Rəha Iesu. ⁴⁷ Kəni nian rəfin kəutəni-vivi Uhgīn, kəni nətəmimi kəutəni-vivi ilah o rəhalah noliən. Kəni nian rəfin Iərməniġ tatosmiəġəh nətəmimi, kəni ilah kəməutəhuva kətīəh ilah nətəm kəutəhatətə e Iesu.

3

Uhgīn təmol nati apīspīs e iətəmi u nəhlkīn tərah

¹ Nian kəti e tri klok ləhnaiuv, nian rəha nəfakiən, Pitə mīne Jon kəmuəliuək mətian e Nimə Rəha Uhgīn. ² Suah kəti iətəm təsaliuəkīən e nian təmair mətəuərus=pa nian əha, kəmələs kəhuva kaharu e namtiħluə e Nimə Rəha Uhgīn u kətəni məmə Namtiħluə Təuvir. Nian rəfin təteasiə e məni o nətəmimi kəutəhuvən imə. ³ Nian təmeruh Pitə mīne Jon kīnətīən məmə okia imə, in təmətapuəh o lau məmə okuəfən məni kəti kəm in. ⁴ Kəni Pitə mīne Jon nəhmtīlau təməhtul lan. Kəni Pitə təni məmə, “Əsal=pa meh itīmlau.” ⁵ Kəni təməsal=pən meruh ilau, nīkin təhti məmə otos məni kəti o lau.

⁶ Mətəu Pitə təməni=pən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə aġin. Mətəu nati iətəm iəu iətos, iəkəfinə kəm ik. ! E nərgi Iesu Kristo iətəm Nasərit, iətəni=pinə kəm ik, əhtul maliuək!” ⁷ Kəni in təmasiru lan, mos nəhlmīn maru miuvi-pəri məmə otəhtul. Kəni əmeiko rəueiu aġin mīn nəhlkīn mil kəmuəħruəhru. ⁸ Əmeiko təmətu-pəri məhtul mīnətaliuək, mətitəu=pən ilau mīħluvən

† **2:46** Nimə Rəha Uhgīn – ikin nətəm Isrel kəutəhuva məutəfaki ikin kəm Uhgīn. **2:47** Uək 6:7; 11:21 **3:4** Uək 14:9 **3:6** Uək 4:10; 16:18

e Nimə Rəha Uhgın, kəni mınətaliuək matiuvig-iuvig-pəri mətəni-vivi Uhgın. ⁹ Kəni nətəmimi rəfin kəmoteruh in tətaliuək mətəni-vivi Uhgın. ¹⁰ İlah kınotəhrun məmə suah əpələ inəha u iətəm tətəasiə o məni nian rəfin e namtılıuə rəha Nimə Rəha Uhgın, kəni kəmotauit pik, narmilah təmiuvig o suah kəha mətəu-inu nəhlkin tınəuvir.

Pitə təməghati kəm nətəmimi əpəha e Nimə Rəha Uhgın

¹¹ Nian təmətəhkul=pən e Pitə mine Jon, nətəmimi rəfin narmilah təmiuvig ohni, kotaiu məhuya məmə okotafu e lahal əha nəuветin kəti e Nimə Rəha Uhgın u kətəni məmə Fərantə rəha Kig Solomən.*

¹² Nian Pitə təmeruh ilah, kəni təni=pən kəm lah məmə, “Nətəm İsrel. ? Təhro narmitəmah tatiuvig pik o nati apıspis u? ?Nauteruh itimahal nikitəmah təhti məmə itımlau iətəmi asim mil keiu iəmol vi suah u e nəsanəniən əmə rəhatımlau? ! Kəpə! ¹³ Nati apıspis u iətəm nəmoteruh, Uhgın rəha Epraham, mine Aisək, mine Jekəp, mine tipitah mın rəfin, in təməfəri nərgi rəhan ioluək lan, İesu. Inu iətəmi kətiəh əmə İesu u nəmotəfən məmə otuvən o nətəmi asoli rəha kəpmən məmə ilah okotuhamu, kəni nati əpnarın Pailət təməni rəkis məmə okəsuhamuiən okəhlman lan, mətəu itəmah nəmotəni=pən kəm Pailət məmə kəpə, kəni motəpəh in. ¹⁴ İtəmah nəmotəpəh İesu u in iol əhruahru mine iətəm təuvir e nəhmti Uhgın, kəni nəmotətəpuəh o Pailət məmə otəhlman e suah

---

* **3:11** Fərantə rəha Kig Solomən – ikin kəti imə e Nimə Rəha Uhgın. İkin əha inəha, nian rəfin nətəmi asoli rəha İsrel kəutəghati e Lou rəha Uhgın **3:13** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Uək 2:23

kəha iohamu itəmi. ¹⁵ Kəni e noliən əha, itəmah nəmotuhamu Iesu, iətəm nəmiəgəhiən rəfin tatsipən ohni. Mətəu Uhgın təmol təmiəgəh mın e nımisiən. Kəni itimah iəmoteruh e nəhmtitimah məmə nıpəhrin.

¹⁶ “Suah u iətəmi itəmah nauteruh motəhrun, in təməsanən əmə mətəu-inu itimah iəutəhatətə e Iesu mine nəsanəniən rəhan. In nəsanəniən rəha Iesu mine nəhatətəiən iətəm təməfa kəm timah təmol vi suah u, kəni itəmah rəfin nəmoteruh.

¹⁷ “Piak mın. İəu iəkəhrun məmə nati u nəmotol e Iesu itəmah rəhatəmah nətəmi asoli mın, itəmah rəfin nəmotol mətəu-inu nəotəhruniən məmə Iesu in pəh. ¹⁸ Mətəu suaru u inu rəha Uhgın o noliən rəhan nəghatiən u in təməni aupən, tinuva mınol nıpəhriniən lan. E nəghatiən rəha iəni mın rəhan, in təməni rəkis məmə rəhan Krısto iətəm təməni rəkis aupən məmə otahli=pa, in otəkeikei mətəu nahməiən e nıpətin.

¹⁹ “İntəh, rəueiu əha, onəkotəkeikei motəuhlin itəmah e rəhatəmah noliən tərəh mın, kəni motohtəlig=pa o Uhgın məmə in otafəl rəhatəmah noliən tərəh mın, kəni məmə İərməniğ Uhgın otəfinə nəmeigiən mine nəsanəniən vi e nəmiəgəhiən rəhatəmah, ²⁰ kəni məmə in otahli=pa Krısto titəlig=pa mın, iətəmi iətəm Uhgın təməni rəkis aupən. Krısto u iətəghati lan, in Iesu. ²¹ Mətəu Iesu otatig pipim e Negəu e Neai mətəuarus Uhgın otol vi mın natimnati rəfin təhmen=pən e itəmi Uhgın təməni əskasik kəm təmah, iətəm rəhan mın iəni mın aupən ağın kəmotəni pətigəm.

²² “Kəni iəni asoli Mosis təməni pətigəm məmə, ‘İərməniğ Uhgın otəfəri iəni kəti mın e təmah

təhmen lak. Onakotəkeikei məutətəlig e natim-nati mīn rəfin in otəni kəm təmah mautil nəuian. ²³ Nətəmi mīn u okotəhti nəuia iəni əha, Uhgīn otos rəkis ilah o rəhan mīn nətəmimi kəni ilah okohmis.’ ²⁴ Kəni iəni mīn rəfin kəmotəni əmə nəghatīən kətīəh, təmətuəuin e iəni u Samuel, muva mətuəurus=pa u rəueiu, kəutəni əhanəh nian əha u rəueiu.

²⁵ “Nəniəskasikiən u iətəm Uhgīn təməni=pən kəm rəhan iəni mīn əupən, in rəhatəmah. Kəni nəniəskasikiən rəha nasiruiən iətəm Uhgīn təməni kəm tipitəmah mīn əupən, in rəhatəmah mīn, mətu-inu Uhgīn təməni=pən kəm Epraham məmə, ‘Oiakol təuvir kəm nətəmimi rəfin e niftəni, kəni nati kəti iətəm mipim İosmiəgəh otol, otəfən nəuviriən əha kəm nətəmimi ərəfin.’ ²⁶ Nian Uhgīn təməfəri rəhan ioluək u İesu İosmiəgəh, təməupən mahli=pinə kəm təmah məmə in otəuhlin itəmah e rəhatəmah nolīən tərəh mīn, kəni e nolīən əha, in otol təuvir kəm təmah.”

4

¹ Nian Pitə mīne Jon kəmətuəghati əhanəh kəm nətəmimi, kəni pris mīn, mīne iətəmi tətarmənig e soldia mīn u kəutəsal o Nīmə Rəha Uhgīn, mīne Satusi mīn,* kəməhietigəm=pa. ² Nihilah təmahmə pik mətu-inu ilau kətuəgətun nətəmimi məmə İesu təmimis kəni məmiəgəh mīn. Kəni inu təmol suaru məmə nətəmi mīn u kəməhmis, Uhgīn otosmiəgəh mīn ilah. ³ Kəni kəmotaskəlīm ilau,

---

3:23 Dut 18:15,18-19   **3:25** Jen 22:18   **3:26** Uək 13:46   * **4:1**
Eruh nəghatīən mīn əha e tiksınəri: pris mīn, mīne soldia mīn u kəutəsal o Nīmə Rəha Uhgīn, mīne Satusi.

motlæfæn æmæ ilau e kalæpus mætæu tinapinæpu rækis, mæmæ ilau okuæmæhli ikin lapin, kæni olauig lan kæmanuæhtul e kot.† 4 Mætæu nætæmimi min tepæt nian kæmotætæu næghatiæn kæmuæni kæmotæni nīpæhriæniæn lan. Kæni nætæmimi ræfin u kæmotæni nīpæhriæniæn e Iesu, næman æmæ ilah iuækir tæhmen e faif-tausin.

Pitæ mine Jon kæmuæhtul e næhmti kaunsil

5 Kæmæni lauig lan, pris min næuvein, mine nætæmi asoli ræha Isrel min, mine nægætun min ræha Lou ræha Mosis,‡ kæmotuhapumin ilah min æpæha Jerusilæm. 6 Kæmotæharæg ilah Anæs u pris asoli agin, mine Kaiæfæs, mine Jon, mine Aleksantæ, mine nætæmimi min næuvein e næhlin ræha suah u pris asoli agin, kæmotæharæg e kaunsil. 7 Motæni Pitæ mine Jon kian muæhtul aupæn e lah, kæni kotætapuæh o lau mæmæ, “?Pæh tæmæfinæ nepætiæn kæm tælau megæhan e tælau mæmæ natuol nati u, uæ næmuol e nærgi pæh?”

8 Kæni Narmin Ræha Uhgīn tæmæriauæh e niki Pitæ, kæni Pitæ tæni=pæn kæm lah mæmæ, “Itæmah u nætæmi næutarmæni e nætæm Isrel, mine nætæmi asoli min. 9 Itæmah næutæsal lan=pa o timlau mæmæ suah u iætæm næhlkin tæmærah tæmos iæ næuviriæn, uæ itimlau iæmuæhro lanu muol vivi næhlkin. 10 Itæmah ræfin u ikinu mine nætæm Isrel min ræfin, onækotækeikei motæhrun mæmæ suah u iætæm næhlkin tinæuvir rækis tæhtul aupæn e tæmah e næsanæniæn æmæ e nærgi Iesu Kristo, iætæm

† 4:3 Okuæmæhli ikin muætæuarus=pæn olauig mætæu inu Lou tæmæni mæmæ suah kæti tæsuvæniæn e kot lapin. 4:4 Uæk 2:41

‡ 4:5 “Lou ræha Mosis” – lou min iætæm Uhgīn tæmæfæn kæm Mosis æpæha e nitæuæt Sainai

Nasərit. Suah kəha inəha, itəmah nəmotətu-pəri e nigı kəməluau, in təmimis. Mətəu Uhgın təmol təmiəgəh min. ¹¹ Suah kəha inəha, iətəm Nauəuə Rəha Uhgın təməni lan məmə,

‘Kəpiel u iətəm itəmah nətəmimi rəha noliən nimə, nəkotəni məmə tərəh kəni motəraki lan, mətəu rəueiu in tınuva kəpiel təuvır agin iətəm nimə təhtul-pəri lan.’

¹² Suah kətiəh əmə təhrun nosmiəgəhiən nətəmimi, Iesu pişin əmə, kəni iətəmimi kəti min tikə agin e niftəni təhrun nosmiəgəhiən nətəmimi.”

¹³ Nətəmi asoli rəha kaunsil kəmotauit pik nian kəmoteruh məmə kəsueginiən e lah, nati əpnapin kəsueliən skul, ilau iətəmimi mil əmə. Kəmotəhrun əhruahru məmə suah mil əha ilah pəhriən Iesu kəməutaliuək məutan. ¹⁴ Kəni kinotəruru nuhalpiniən nəghatiən rəhalau mətəu-inu suah u nəhlkin tınuvır rəkis ilahal min ilau.

¹⁵ Kəni kəmotəni=pən kəm lahal məmə okihliet mihluvən ihluə pəh ilah əmə kotəghati pişim.

¹⁶ Kəni ilah kəmotətapuəh o lah min məmə, “? Okotəhro e suah mil əha? Nətəmimi rəfin u Jerusiləm kinotəhrun rəkis məmə nati apışpis u kəmuol e suah u, in iahgin pik, ko kəsəniapiniən lan. ¹⁷ Mətəu pəh kotəniəhu əskasik ilau məmə okəsüəni pətigəm minian nərgi Iesu kəm nətəmimi, kəni nəghatiən e nati apışpis əha otəsiet minian nətəmimi kotətəu.”

*Kaunsil təmegəhan e lau
məmə okiaiet*

¹⁸ Kəni kəmotauin e lahal kihluva imə, kəni motəni=pən kəm Pitə mine Jon məmə okəsüəni

pətigəm minian nərgi İesu, kəni məsuəgəturn minian nətəmimi lan.

¹⁹ Mətəu ilau kəmuəni=pən kəm lah məmə, “İtəmah əmə otakil məmə təhruahru e nəhmti Uhgın məmə iəkuol nəuiatəmah uə nəuia Uhgın.

²⁰ Mətəu itımlau ko iəsuakimian nohlitımalau. Oia kuəkeikei muəni pətigəm nati itımlau iəmueruh e nəhmtitımlau kəni muətəu e nıpəgtəlgitımlau.”

²¹ Kəni kaunsil təməni=pən mın kəm Pitə mine Jon məmə ilah okotol nalpiniən kəti kəm lau nəmə ilau okətuəkeikei mətuəni pətigəm İesu kəm nətəmimi, kəni motahli pətigəm ilau. Kəmotahli pətigəm ilau mətəu-inu kinotəruru məmə okotoh əhro ilau. Kəmotəhrun məmə nətəmimi nıkilah otahmə nəmə ilah okotol nalpiniən kəm lau, mətəu-inu nətəmimi rəfin kinəutəni-vivi Uhgın o nati apıspis u Uhgın təmol e iətəm u. ²² Kəni suah u, nəhlkin təməpaiu nian təmair mətəuarus=pa əha rəueiu, kəni rəhan nu tapirəkis fote.

Nəfakian rəha nətəm kəmotəhatətə e İesu

²³ Nian nətəmi asoli rəha kaunsil kəmotegəhan e Pitə mine Jon məmə okətian, kəmiaiet uəhai əmə mian əpəha nətəm kəutəhatətə e İesu kəutatig ikin, kəni muəni pətigəm rəfin nəghatian iətəm pris asoli mın mine nətəmi asoli rəha kaunsil kəmotəni=pən kəm lau. ²⁴ Nian kəmotətəu nəghatian əha, ilah rəfin kəməhuva kətiəh motəfaki=pən kəm Uhgın, məutəni məmə, “İərməniğ Uhgın Asoli, ik nəmol neai, mine nıftəni, mine nıtəhi, mine natimnati ərəfin e lah. ²⁵ Ik nəməghati e nəsanəniən rəha

Narmin rəham kəm tipitimah u aupən Kig Tefit, u in rəham ioluək, kəni in təməni pətigəm rəham nəghatiən məmə,

‘?Təhro nətəmimi e nitəni pisin pisin min nikilah tətahmə pik lanəha?’

Təhro ilah nikilah tətəhti məmə okotol nərəhiən min əha. Ko kotol pau ko kəsotoliən nati kəti.

²⁶ Nətəm kəutarməniğ e nitəni min, kəmotol əpenə-penə o nəluaginiən,

kəni nətəmi asoli min kəutəhuva pəti-pəti,

məmə kotəluagin ilah İərməniğ Uhgın mine İosmiəgəh iətəm in təməni rəkis.’

²⁷ “İərməniğ Uhgın, in nipəhriəniən nəghatiən iətəm Kig Tefit təməni, tinuva miniet=pa, mətəu-inu Kig Herot Antipas, mine Pontias Pailət, mine nətəm Isrel, mine Nanihluə min, ilah rəfin kəməhuva kətiəh u ikinu lahuənu Jerusiləm, mətətəi nəghatiən ekəu-ekəu məmə okotuhamu İesu, u in rəham ioluək əhruahru u ik nəmitəpin. ²⁸ Mətəu natimnati rəfin iətəm kəmautol təmitəu=pən əmə rəham nəghatiən iətəm ik nəməni rəkis e nəsanəniən mine nəhruniən rəham aupən. ²⁹ Tol lanəha, İərməniğ, nikim tətəhti nəghatiən iətəm ilah kəmotəni məmə okotoh itimah, ol itimah rəham noluək min məmə iəsotəginiən məmə iəkotəni pətigəm rəham nəghatiən. ³⁰ Uahru=pa e nəhlməm əsanən məmə otol vi nətəmi kəutohmis, kəni mol nati apispis min mine nəmtətiən pisin pisin min e nərgi İesu, rəham ioluək əhruahru.”

³¹ Nian kəmotəfaki rəkis, kəni nimə təmarigrig, kəni Narmin Rəha Uhgın təmuva məriauəh mətətig e lah rəfin, kəni kinautəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın məsotəginian.

Nətəm kəməutəni nīpəhriənian e Iesu kəutəuəri nautə rəhalah kəm lah mīn

³² Nətəmi kəutəni nīpəhriənian e Iesu rəhalah nətəligiən təmuva kətiəh. Kəti təməsəhluaigian e rəhan nautə, mətəu kəməutəuəri nautə rəhalah kəm lah mīn. ³³ Kəni aposil mīn kəmotos nəsanəniən e Narmin Rəha Uhgın kəni məutəni pətigəm məmə İərməniğ Iesu təməmiəgəh mīn e nīmisiən. Kəni e nəuviriən rəha Uhgın, in tətəsiru e lah rəfin nətəm kəutəfaki. ³⁴ Kəni ilah kəti, rəhan kəti nati kəti təməsikəiən, mətəu-inu nətəmiimi nəuvein nətəm rəhalah niftəni uə nimə tatig, kəmotol səlim lan, kəni motəfən məni kəm aposil mīn, ³⁵ kəni ilah kəməutəuəri kəm nətəmi mīn u rəhalah nati kəti tikə.

³⁶ Tol lanəha, suah kəti əha ikin nərgin u Josip, in nəuaniləuis rəha Lifai, iətəm Saiprəs, aposil mīn kəmotəfən nərgin vi kəti kəm in, nərgin u Panəpəs, u nīpətīn təni məmə, “iətəm tətəsiru mətəfəri nətəligiən.” ³⁷ In təmol səlim e rəhan kəti niftəni, kəni mos məni lan muvən məfən kəm aposil mīn məmə ilah okotəuəri kəm lah mīn.

5

Anənaiəs mīne Səfairə

¹ Mətəu suah kəti mīn əha ikin, nərgin u Anənaiəs, mīne rəhan pətan nərgin u Səfairə. İlau mīn kəmos

məni e niftəni kəti rəhalau. ² In təmaskəlīm oneuən məni nəuветin, kəni rəhan pətan əmə təhrun. Kəni mos əmə nīpilgan muvən məfən kəm aposil mīn məmə məni rəfin rəha niftəni. ³ Mətəu Pitə təməni=pən kəm in məmə, “Anənaiəs. ?Təhro nətegəhan e iərmis u Setən tətuvə e nīkim? Nəteiuə e Narmīn Rəha Uhgīn kəni mətaskəlīm nīpilga məni nəuветin rəha niftəni məmə rəham. ⁴ Uərisig nəmol səlim e niftəni u, in rəham pīsīn əmə. Kəni nian nəmol səlim rəkis lan, rəham pīsīn əmə məni. ?Təhro natol lanəha? !Ik nəseiuəiən e iətəmimi mətəu nəteiuə e Uhgīn!”

⁵ Nian Anənaiəs təmətəu nəghatiən əha, əmeiko misipəri morin rəhan nehagiən tiet. Kəni nətəmimi mīn əha kəmotətəu nati əha, kəmotəgīn motərəmrumin. ⁶ Kəni nətəm aluə mīn kəməhuva motəuveg nīpətin motələs mohiet məhuvən mohtənim.

⁷ Iuəkīr auə kisil təmuva muvən rəkis, kəni rəhan pətan Səfairə təmiet=pa məruru məmə rəhan iərman tīnimis rəkis. ⁸ Kəni Pitə təmətapuəh ohni məmə, “?Əni-to kəm iəu məmə məni rəfin əha e niftəni rəhatəlau iətəm kəmos nəhmtin?”

Kəni in təməni məmə, “Əuəh. Nəhmtin rəfin u.”

⁹ Kəni Pitə təməni=pən kəm in məmə, “?Təhro nəmuol oneuən nətəligiən kəti məmə nəkueiuə e Narmīn Rəha Iərməniḡ məmə ko təsəhruniən nati u nəmuol? !Ətəu-to! Nətəm kəmohtənim rəham iərman, ilah u e namtihlua kəutəhuva məmə okotələs mīn ik.”

¹⁰ Kəni əmeiko tisipəri mīn morin=pən əpəha e nəhlki Pitə ikin, nehagiən rəhan tiet kəni tīmis. Nian nətəm aluə mīn kəməhuva imə,

moteruh nimis rəkis, kəni kotələs mohiet məhuvən mohtənim e nıkalı rəhan iərman. ¹¹ Nian nətəmimi rəha nəfakiən mine nətəmi əpnarın kəmotətəu nati əha, kəmotəgin pik.

Aposil mın kəmotasıru e nətəmimi tepət motol vi rəhalah nimisiən

¹² Kəni aposil mın kəmotol nəmtətiən tepət mine nati apıspis mın e nəhmti nətəmimi. Kəni nətəmimi mın u kəutəni nıpəhrıəniən e İesu kəməhuva kətiəh əmə e Fərantə rəha Kig Solomən e Nimə Rəha Uhgın.

¹³ Nati əpnarın nətəmimi mın u kəsotəniən nıpəhrıəniən e İesu kəmotisiai ilah, mətəu kəmotəgin e nuvəniən əha meruh ilah. ¹⁴ Mətəu nian rəfin nətəmimi tepət kəutəhuva məutəni nıpəhrıəniən e İərməniğ İesu, nəman mine nıpətan, kəni ilah tatepət. ¹⁵ Mətəu-inu e nati apıspis mın iətəm aposil mın kəmautol, nətəmimi mın kautos rəhalah mın nimisiən məutəhuva, kəni məutəlin ilah kəutapılı e rəhalah pet mine nımahan e suaru məmə nian Pitə otaliuək mapikalın e lah, in otek nəuvein, uə nəmə nənıpisiən rəhan əmə tos nəuvein məmə okotəmiəgəh. ¹⁶ Kəni nətəmimi tepət tepət kəmotəspən lahuənu mın iuəkır o Jerusiləm məhuva. Motos rəhalah mın nətəm kəutohmis mine nətəmi mın u narmin tərəh tətətig e lah məhuva, kəni aposil mın kəmotəfaki e lah kəni ilah rəfin kotəuvır.

Nətəmi asoli mın kəmotəmkıpən aposil mın e kaləpus

17 Kəni suah u pris asoli aǵın mīne rəhan mīn nətəmimi Satusi mīn u, ilah e pati kətiəh, niəməha təmöl pik ilah mətəu-inu nətəmimi tepət kinəutəpəh ilah mīnautəhuvən o aposil mīn. 18 Kəni kəmotauit motaskəlīm aposil mīn motəmki=pən ilah e kaləpus. 19 Mətəu lapin lan, agelo kəti rəha İərmənig təmuva merəh e doə e kaləpus mit ilah mohiet. 20 Kəni mənī=pən kəm lah məmə, “Əhuvən e Nimə Rəha Uhgīn motəni pətīgəm nəghatīən pəhriən rəha nəmiəǵəhiən vi u kəm nətəmimi.”

21 Kəni kəmənī lauig lan, kəmotol nəuia agelo kəni mautəhuvən e Nimə Rəha Uhgīn mīnautəni pətīgəm nərgi İesu kəm nətəmimi.

Kəmləfən aposil mīn e kot

Kəni pris asoli aǵın mīne rəhan mīn, kəsotəhrun əhanəhiən məmə ilau kəmiaiet rəkis e kaləpus, kəni kəmotauin e nətəmi asoli mīn rəha nətəm İsel, kəni ilah kəməhuva kətiəh məmə ilah okotəharəǵ e kaunsil* asoli rəha İsel. Kəni motahli=pən nəghatīən kəm nətəm kəutarmənig e kaləpus məmə okotahli=pa aposil mīn kəhuva e kot əpəha e kaunsil. 22 Mətəu nian soldia mīn kəməhuvən e kaləpus, mətəu aposil mīn kohkə. Kəni kohtəlig=pa e kaunsil motəni məmə, 23 “Nian iəməhuvən e kaləpus, motafu doə tahtipəsig, lok tətəhkul=pən vi əmə lan, kəni soldia rəha kaləpus kəutəhtul mauteruh vivi əmə namtiəhluə e kaləpus, mətəu nian iəmoterəh e doə məhuvən imə, mətəu kikə-kikə əmə imə.” 24 İətəm tətarmənig e soldia mīn

---

5:19 Uək 12:7-10 * 5:21 “kaunsil” – nətəmi asoli rəha İsel kəutiuvi pətīgəm nətəmimi ikin məmə okotəhtul e nəhmtilah e kot.

iätəm kəutəsal o Nimə Rəha Uhgın, mine pris asoli mın kəmotətəu nəghatiən əha, kəni motauit pik, narmi lah təmiuwig, minotəruru əpnəpın əmə məmə nati nak otuva mın.

²⁵ Kəni əmeiko iätəmimi kəti tietigəm=pa məmə, “! Ei, nəman! ! Nətəmi mın əpələ əpə nəmotəmki=pən ilah e kaləpus, ilah əpəha e Nimə Rəha Uhgın kəutəgətun nətəmimi!” ²⁶ Kəni iätəm tətərmənig e soldia mın təmit mın soldia mın rəhan məhuvən motəmki aposil mın məhuva. Mətəu kəməsoteikəpaniən ilah mətəu-inu kinotəgin məmə nətəmi əpnəpın okotəhti ilah e kəpiel apın nəmə koteikəpan ilah.

²⁷ Nian kəmotit ilah məhuva imə, kəni motəni məmə ilah okotəhtul aupən e nətəmi asoli rəha kaunsil. Kəni pris asoli agın təməni=pən kəm lah məmə, ²⁸ “İəmotəniəhu əskasik agın itəmah məmə onəsotəgətuniən nətəmimi e nərgi suah kəha İesu. Mətəu nəgətuniən rəhatəmah tınaiu ərəfin əpəha Jerusiləm. Kəni mautol məmə nətəmimi okotəni məmə itimah iəmotoh suah kəha İesu.”

²⁹ Mətəu Pitə təməghati rəhalah aposil mın lan məmə, “İtimah iəkotəkeikei mautol nəuia Uhgın, mətəu səniəmə nəuia nətəmimi əmə.

³⁰ İtəmah nəmotuhamu rəkis İesu motətu-pəri e nigı kəməluau, mətəu Uhgın u rəha tipitah mın aupən təmol təmiəgəh mın e nımisiən. ³¹ Uhgın u inu təməfəri rəkis İesu məmə otuvən məharəg e nıkalın maru, u ima nisiaiən mine nəsanəniən, məmə in İərmənig mine İosmiəgəh. Uhgın təmol nati əha məmə in otol suaru məmə nətəm İsrəl mın kotəhrun nəuhliniən ilah e rəhalah nolien tərəh

mın, kəni in otafəl rəkis noliən tərəh mın rəhalah. ³² Kəni itimah Narmın Rəha Uhgın iəutəni pətigəm natimnati mın u, kəni Uhgın tətəfən Narmın rəhan kəm nətəmimi kautol nəuian.”

³³ Nian nətəmimi rəha kaunsil kəmotətəu nəghatiən əha, təmiuvi pik rəhalah niəməha, kəni kotolkeikei məmə okotuhamu əmə ilah. ³⁴ Mətəu suah kəti təməhtul, nərgin u Kəmaliel, in Farəsi kəti mine iəgətun kəti rəha Lou, u nətəmimi rəfin kəutisiai. Kəni təmətapuəh o soldia mın məmə okotit aposil mın məhuvən ihluə pipim.

³⁵ Kəni in təməni kəm kaunsil məmə, “Nətənimak mın, nətəm Isrel. Otətətelig vivi məmə onəkotəhro e nətəmi mın u. ³⁶ Vi agin uəha suah kəti nərgin u Teutas, təmietigəm=pa mətəni məmə in iətəmi asoli kəti, kəni iuəkər nətəmimi fo-hanrit kəmotuərisig lan. Mətəu kəmohamu in, kəni rəhan nətəmimi kəmotan kətiəh kətiəh, kəni rəhan nətəligiən təmuvən mikə. ³⁷ Uərisig lan, nian kəpmən təmatafin nətəmimi, suah kəti mın u nərgin u Jutəs, iətəm Kaləli, in mın təmiuvi nətəmimi kəhuərisig lan. Mətəu nətəmimi nəuvein kəmotohamu mın, kəni rəhan nətəmimi kəmotan kətiəh kətiəh. ³⁸ Kəni inu rəhak nətəligiən e nəniən u. !ləkəni kəm təmah, pəh nəkotəpəh əmə ilah motegəhan e lah kohiet! Mətəu nəmə nati kautol, in rəha iətəmimi əmə, otəpanikə. ³⁹ Mətəu nəmə tatsipən o Uhgın, ko nəsotosiən nəsanəniən məmə onəkotəniəhu ilah. Məta onəkoteruh məmə itəmah Uhgın onəkotərgəhu.” ⁴⁰ Kəni ilah rəfin kəmotegəhan e rəhan nəghatiən.

Kəni kəmotauin e aposil min məmə okəhuva imə, kəni motəni məmə soldiə min okotalis ilah. Kəni motəniəhu əskasik min ilah məmə okəsotəghati minian kəm nətəmimi e nərgi Iesu kəni motəhlman e lah kohiet.

⁴¹ Kəni aposil min kəməhiet e kaunsil, nıkilah təmagian, mətəu-inu Uhgın nıkin təməpət o lah kəni megəhan e lah məmə nətəmimi okotoh ilah mətəu inko kautəhuərisig e Iesu.† ⁴² Kəni nian rəfin e Nimə Rəha Uhgın mine nimə min, ilah kəməsotəpəhian məutəkeikei məutəni pətigəm kəni məutəgətun nəghatian təuvir məmə Iesu in Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa.

6

Kəməfəri dikon min səpın

¹ Nian nəuvein tinuva rəkis muvən, kəni nətəmi rəha Iesu tinətəri minatepət. Nəuvein ilah nəuaniləuis rəha Isrel kəmətsipən ikin pisin pisin min, kəni məutəni əmə nəghatian Kris, məsotəniən nəghatian rəha Isrel. Kəni tepət, ilah nətəm Isrel əmə. Mətəu nəfaki min iətəm kəutəni əmə nəghatian Kris kınəutəni nıkali nəfaki min u nətəm Isrel, məutəni məmə nian kəutəuəri məni mine nauəniən kəm pətəlimis min, mətəu kəsoteh vivian pətəlimis min rəha nətəmi min u kəutəni nəghatian Kris.

² Kəni tueləf aposil min kəmotauin e nətəmimi rəha Iesu məmə okəhuva-to. Kəni kəmotəni=pən

---

5:40 Uək 4:18   **5:41** Mat 5:10-12; 1Pitə 4:13   † **5:41** Nian kautos nahməian nıkilah tagian, mətəu rəhalah İərməniğ təmos nahməian. Rəueiu əha nian kəutətəu tərəh, təgətun məmə ilah kətış əmə e İərməniğ.   **6:1** Uək 4:35

kəm lah məmə, “Piatimah mīn. Təsəuvirian məmə itimah iəkotəpəh nəni pətigəmian mine nəgətunian nəghatian rəha Uhgīn məmə itimah iəkəhuvnə motəuəri məni mine nauəniən kəm pətalimis mīn. Inu uək rəha dikon mīn. ³ Mətəu rəueiu, otəfətigəmto itəmah səpīn, nətəmi mīn u itəmah nəutisiai ilah, kəni motəhrun nati, mine Narmīn Rəha Uhgīn tərīauəh e nəmiəgəhian rəhalah. Kəni itimah iəkotəfən nati u kəm lah məmə ilah okotol. ⁴ Kəni pəh itimah oiəkəuteruh əmə nəfakian kəm Uhgīn mine nəni pətigəmian mine nəgətunian nəghatian rəha Uhgīn.”

⁵ Kəni ilah rəfin nīkilah təmagian, kəni məutegəhan e nəghatian əha. Kəni kəmotəfətigəm Stipīn u rəhan nəhatətəian təkaskik e Uhgīn, kəni Narmīn Rəha Uhgīn təmərīauəh mətətig lan. Motəfətigəm mīn Filip, mine Prokorəs, mine Nikano, mine Timon, mine Pamenəs, mine Nikoləs iətəm Antiok u aupən təməpəh nəfakian rəha nətəm iman ikīn muva mətītəu=pən nəfakian rəha nətəm Isrel. ⁶ Kəmotit ilah məhuvən kəm aposil mīn, kəni aposil mīn kəmotələhu=pən nəhlmīlah e lah motəfaki e lah.

⁷ Kəni nətəmi rəha Iesu kəutəni pətigəm nəghatian rəha Uhgīn kəm nətəmimi, kəni nətəmi rəha Iesu u Jerusiləm kīnautepət pīk. E nətəmi mīn əha, pris mīn tepət kəmotəhatətə e Iesu.

Kəmotaskəlīm Stipīn

⁸ Kəni Stipīn u iətəm təmərīauəh e nəuvirian mine nəsanəniən rəha Uhgīn, təmol nəmtətian tepət mine nati apispis mīn e nəhmti nətəmimi.

⁹ Mətəu nətəmimi nəuvein e nimə rəha

nuhapuminiān rāha Nātəm Kəmitis Ilah,*
 kəmotəghati ilah Stipin. Nātəmi mīn u nātəm
 Isrel u kəmotšipən Saerin mine Aleksantriā.
 Kəni nātəmimi nəuvein mīn u nātəm Isrel u
 kəmotšipən Silisiā mine Esiā, ilah kəməhuva
 kətiāh, mīnautorgəhu ilah Stipin. Kotəni məmə
 nəghatiān rāha Stipin təsəhruahruian, mətəu
 rəhalah təhruahru. ¹⁰ Mətəu Narmīn rāha Uhgīn
 təmol Stipin teinatīg pīk, kəni nian in təghati,
 rəhan nəghatiān tapirəkis rəhalah.

¹¹ Kəni ilah kəmotəou oneuən nātəmimi nəuvein
 məmə okotasiru e lah motəni pətīgəm məmə,
 “Itimah iəmotətəu məmə Stipin təməni rah Mosis
 mine Uhgīn.”

¹² Kəni rəhalah nəghatiān təmol niki nātəmimi,
 mine nātəmi asoli rāha Isrel, mine nəgətun mīn
 rāha Lou, kəmotəməki e Stipin. Kəni kəməhuvən
 motaskəlīm motələs məhuvən məmə otəhtul e
 nəhmti kaunsil. ¹³ Kəni kəmotəmki nātəmimi
 nəuvein məhuva məmə okoteiuə e Stipin. Nātəmi
 mīn u kəmotəni məmə, “Nian rəfin tətəni nəghatiān
 tərah e Nimə Rəha Uhgīn, kəni mətəni rah Lou rāha
 Mosis. ¹⁴ Itimah iəmotətəu in təməni məmə Iesu u
 iətəm Nasərit, in otələs iahu Nimə Rəha Uhgīn, kəni
 məuhlin nolian mīn u Mosis təməfa kəm tah aupən
 ikin.”

¹⁵ Kəni nātəmimi rəfin u kəmutəharəg e kaunsil
 kəmotəsəl=pən əhruahru o Stipin, motafu məmə
 nəhmtin tinagəhag pəhriān təhmen e rāha agelo.

---

* **6:9** “nimə rāha nuhapuminiān rāha Nātəm Kəmitis Ilah” —
 Nātəmi mīn əha, aupən ilah slef rāha suah kəti, mətəu rəueiu əha
 kəmitis ilah. **6:10** Luk 21:15

7

Stipin tāmāghati e Epraham

¹ Kēni pris asoli agin tāmētapuēh o Stipin mēmā, “? Tāhro? ? Nīpāhriēniēn e nāghatiēn mīn āha kētātu=pēn lam?”

² Kēni Stipin tāmēni mēmā, “Piak mīn mīne tatē mīn. Otētālig-to lak. Uhgīn u iētām in ilis ilis pik, tāmietigām=pa o tipītah Epraham nian in tāmētātig ēpēha Mesopotemiā, māsuvēn āhanēhiēn ēpēha Haran. ³ Uhgīn tāmēni=pēn kēm in mēmā, ‘Ēpēh rēham mīn, mīne ikin nētātig ikin muvēn e ikin kēti iētām iēu o iākēgātun lam.’

⁴ “Kēni Epraham tāmiet āha Kaltiē muvēn mētātig ēpēha Haran. Nian tāmētātig ikinu kēni rēhan tatē timis, kēni Uhgīn tēmos muva u e niftāni u itēmāh nētūtatig lan rēueiu. ⁵ Mētēu tēmēsēfēn āhanēhiēn niftāni ākēku agin nēuvētīn kēm in mēmā rēhan āhruahru. Mētēu Uhgīn tāmēni āskasik kēm in mēmā otēpanēfēn rēfin nītēni āha kēm in mīne namipīn mīn. Kēni nītēni u otuva imalah agin ikin, nati ēpnāpīn e nian āha Epraham tēmēsēlēsīēn nētīn kēti. ⁶ Nāghatiēn u Uhgīn tāmēni kēm in tol lanēha, in tāmēni mēmā, ‘O nian kēti, nēuanilēuis mīn rēham okēhuvēn motātig e niftāni pīsīn kēti rēha nētēmimi pīsīn, kēni ilah okēhuva iāpīspīs mīn, kēni nētām ikin okotol ilah okotēhuva slef mīn, kēni mautol mīrē kēm lah kētēuarus nu fo-hanrīt. ⁷ Mētēu iēkol nalpīniēn kēm nētēmimi mīn āha kētarmēnig e

lah. Kəni uərisig, rəham mın nətəmimi okohiet e nitəni əha məhuva motəfaki kəm iəu e nitəni u.’

⁸ “Kəni Uhgın təməni əskasik məmə in oteh vivi Epraham mine nəuaniləuis mın rəhan. Kəni məni=pən kəm in məmə in otəhgi=pən nəsualkələh məmə in nəmtətiən kəti məmə ilah nətəmimi mın rəha Uhgın. Kəni nian Epraham təmələs Aisək, kəni matig məhgi=pən nian təmos nian eit.* Kəni nian Aisək təmələs Jekəp, kəni matig məhgi=pən mın. Kəni nian Jekəp təməmki nenətin mın ilah tueləf, kəni məhgi=pən mın ilah. Ilah tueləf əha, nəukəti nıratəh.”

Tıpılah mın kəmotəpəh Josip

⁹ Kəni Stipın təməni=pən mın kəm lah məmə, “Kəni nəukəti nıərə mın u rəhatah kəmautetet notəhalah u Josip, kəni motətuati=pən lan kəm nətəm Ijip, məmə otuva slef rəhalah. Mətəu ilau Uhgın e nian rəfin, ¹⁰ kəni Uhgın tos rəkis in e nərahıən rəfin rəhan. Nian təməhtul e nəhmti kig rəha nətəm Ijip, kəni Uhgın təməfən nəhruniən kəm in, kəni matig mol mın məmə kig otolkeikei in, kəni mol in tarmənig e nitəni Ijip mine nətəmimi mine natimnati rəfin rəhan.

¹¹ “Kəni əmeiko nəumis təman e nitəni əpəha Ijip mine Kenan mol nauəniən tikə, kəni nəumis natus nətəmimi, kəni tıpıtah mın niglah nauəniən təmikə. ¹² Nian Jekəp tinətəu məmə nauəniən əpəha Ijip, təmahli=pən nenətin mın u tıpıtah mın əha kəhuvən, kəni inu nətuəuniən ilah

---

7:7 Jen 15:13-14; Eks 12:40   **7:7** Eks 3:12   * **7:8** Noliən rəha nətəm Isrel tol lanu, nian suakəku iərman tair, e nian eit, kətəhgi=pən.   **7:8** Jen 17:9-14; 21:4   **7:9** Jen 37:11,28; 39:2,21-23

7:10 Jen 41:37-44   **7:11** Jen 41:54; 42:1-2

kəməhuvən Ijip. ¹³ Kəni uərisig, ilah kəməhuvən mın, kəni in təməni pətigəm in kəm lah, mətəu ilah kəsotəhruniən məmə in Josip pialah. Kəni kig rəha Ijip təmətəu nəniən o Josip mine pian mın. ¹⁴ Kəni Josip təmahli=pən nəghatiən kəm rəhan tatə Jekəp mine rəhan mın, məmə okəhuva motatig ilah mın. E nətəmimi mın əha, ilah rəfin səpınte faif.

¹⁵ “Kəni Jekəp mine rəhan mın kəməhuvən Ijip, kəni kəməutatig məutatig, kəni Jekəp mine tipitah mın kəmoħmis ikin. ¹⁶ Kəni kəməmki ilah kan əpəha Sekəm e nitəni u rəhatah, kəni kitənim ilah ikin e nıpəg kəpiel kəti Epraham təmos rəkis nəħmtin o nətəm Hamor.”

Stipin təməghati e Mosis

¹⁷ Kəni Stipin təmətəkeikei mətəni=pən kəm lah məmə, “Tınatıva iuəkır məmə Uħgin otosmiəgəh rəhan mın nətəmimi u təməni rəkis kəm Epraham, kəni nəuanıləuis mın rəhatah u kəmutatig Ijip, rəueiu əha tınepət. ¹⁸ Kəni kig kəti mın rəha Ijip təməhtul, in təsisiai aġiniən Josip. ¹⁹ In təmosiahu tipitah mın e nətəligiən tərəh mın rəhan, matol nəħməiən kəm lah. Kəni in təmol lou kəti məmə okotəmki pətigəm nenətıləh mın iəpəou amrərə mın ihluə məmə okoħmis.

²⁰ “Kəni e nian əha, Mosis təməir, kəni in suakəku təuvır kəti e nəħmti Uħgin. Rəhan məmə mine tatə kəmuəhluaig oneuən lan əpəha imə muos məuig kisil. ²¹ Nian kəmləfətigəm ihluə, nəti kig pətan təmeruh, kəni tələs məmə oteh vivi rəhan.

²² Kæmotægætun in e neinatigian ræfin ræha nætəm Ijip, kəni nian in tæmepæt, in tæsanən e næghatian mīne nolian nati.

²³ “Nian tinos nu fote, nīkin tæhti mēmə otuvən-to meruh-to nætəmiman mīn, nætəm Isrel, ²⁴ kəni mafu kəti iætəm Ijip kəti tatoh. Kəni in tæmuvən mēmə otasiru e in kəti əmeiko mohamu iætəm Ijip əpəha. ²⁵ Kəni Mosis nīkin təmæhti mēmə mətə in mīn, nætəm Isrel, okotəhrun mēmə Uhgīn təmahlī=pən in mēmə otuvən məmkirəkis ilah e nahmæian katol e lah. Mətəu ilah kotəruru. ²⁶ Kəni lauig lan tafu mīn iætəm Isrel mil keiu katuoh ilau mīn, kəni tuvən mətəghati kəm lau mēmə otos rəkis ilau, kəni mēmə otol ilau kuol vi ilau mīn. Kəni mənī=pən kəm lau mēmə, ‘Suah mil, itəlau əmə. ? Təhro natuoh itəlau mīn?’

²⁷ “Mətəu suah u təmaupən mol nəukəti norgəhuiən təmətgi=pən Mosis isəu, kəni mənī=pən kəm in mēmə, ‘?Pəh təməfəri ik mēmə onəkarmənig kəni mətakil itimah? ²⁸ ! Iətəhrun mēmə nəkolkeikei mēmə onəkohamu mīn iəu təhmen e iætəm Ijip u nəmoh nəniuv!’ ²⁹ Nian Mosis təmətəu næghatian əha, kəni təməgin kəni miet Ijip magim muvən əpəha isəu ikīn Mitian mətətig ikīn məhmen e iapispis kəti. Nian təmətətig mətətig mit pətan ikīn kəti, kəni mələs nətīn keiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətətig Mitian mos nu fote, kəni nian kəti tuvən mətən iuəkīr o nītəuət əha Sainai əpəha təpiə-məpiə ikīn. Kəni agelo kəti təmiet=pən ohni e nīgəm iætəm tatuəu e nīgi əkəku kəti. ³¹ Nian təmeruh nīgəm əha, narmīn təmiuvig pik ohni, kəni muvən iuəkīr mēmə oteruh vivi, kəni

mətəu İərməniğ Uhgın təməghati kəm in məmə,
³² 'İəu Uhgın rəha tipim mın, Uhgın rəha Epra-
ham, mine Aisək, mine Jekəp.' Kəni Mosis təməğin
minətərəmrumın minatəğin e nəsal-pəniən əha
niğəm ikin.

³³ "Kəni İərməniğ Uhgın təməni=pən kəm in
məmə, 'Os rəkis rəham put e nəhlkəm mətəu-inu
niftəni ko ik nətəhtul ikin in tasim ağin, mətəu iəu
əha ikin. ³⁴ İmeruh nərahien iətəm katol e rəhak
nətəmimi əpəha İjip, iəmətəu nasəkiən rəhalah,
kəni mineiuaiu muva məmə iəkəmkirəkis ilah o
nətəm İjip. Va. Rəueiu əha iəkahli=pən ik nəkitəlig
muvən mın İjip.' "

Nətəmimi mın rəha Isrel kəmotəpəh Mosis

³⁵ Kəni Stipin təmətəkeikei mətəni məmə, "Inu
iətəm kətiəh əmə Mosis iətəm ilah kəmotəpəh
nəuiən nian ilah kəmotəni=pən məmə, "? Pəh
təmləfəri ik məmə onəkərməniğ kəni makil
itimah?" Mətəu Uhgın pisin əmə təmahlı=pən suah
kəha Mosis məmə otərməniğ kəni mōsmiəgəh
ilah. Təmahlı=pən nian agelo təmiet=pən ohni
e niğəm iətəm tatuəu e niği əkəku kəti. ³⁶ Kəni
Mosis təmit ilah mohiet İjip, kəni in təmol nati
apispis mine nəmtətiən tēpət, təmol əpəha İjip,
mine nian kəməutaliuək mautəhuvən=pən e nitəhi
u kətəni məmə Nitəhi Ərarəuv, mine nu fote e ikin
təpiə-məpiə ikin.

³⁷ "Inu iətəm kətiəh əmə Mosis u təməni=pən kəm
nətəm Isrel məmə, 'Uhgın otləfəri iəni kəti mın e
təmahlı təhmen lak.'

³⁸ “Inu Mosis iätəm təmauin e tipitah min məmə okotuhapumin ilah min əpəha təpiə-məpiə ikin, kəni agelo təməghati kəm in e Nitəuət Sainai, kəni Mosis u təməfən nəghatiən min u kəm tipitah min. Kəni nəghatiən min u, ilah nəghatiən keikei min iätəm kəutəfən nəmiəgəhiən kəm nətəmimi, kəni Mosis təməhlman tuva kəm tah.

³⁹ “Mətəu nian in təmətatig əhanəh əpəha e Nitəuət Sainai, tipitah min kəmotəhti nəuiən, motəpəh nətəligiən, mətəu nikilah təmitəlig=pən o nati Ijip. ⁴⁰ Kəni kəmotəni=pən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nati nəuvein məmə okəhuva uhgin min rəhatah mə okotit itah. Mətəu Mosis əha inəha, iätəm təməmkı itah kohiet Ijip, kınotəruru məmə in tinəhruvən.’ ⁴¹ Kəni e nian əha, ilah kəmotol narmi nati məmə in otuva uhgin rəhalah, kəni kəmautol sakrifais e nati miəgəh min məmə okotəfaki kəm in. Kəni kəmautol lafet rəha narmi nati kau iätəm ilah əmə kəmotol. ⁴² Mətəu Uhgin təməuhlin=pən nəmtahn kəm lah, kəni megəhan=pən e lah məmə okotəfaki kəm mitigar mine məuig mine məhau min e nəpuə. Kəni nati əha tətəgətun əsas əmə nəghatiən rəha Uhgin iätəm kəmətei e nauəuə rəha iəni min rəha Uhgin. Tətəni məmə,

‘!Nətəm Isrel! ?Nian rəfin e nu fote əpəha ikin təpiə-məpiə ikin, itəmah nəmautoh nati miəgəh min mautil sakrifais lan. ?Mətəu nikitəmah təhti məmə nəmautil kəm iəu? !Kəpə! ⁴³ Mətəu e nikitəmah, itəmah nəmautələs Nima Tapolin rəha uhgin eiuə u Molek, mine narmi məhau rəha uhgin eiuə u Refan. Nati mil u nəmautil məmə onəkotəfaki kəm lau. O nati əha, iəkahli

pætīgəm itamah nəkəhuvən isəu motapirəkis Pāpilon.’ ”

*Stipin tāməghati
e Nimə Rəha Uhgīn*

⁴⁴ Stipin tāmətəkeikei mətəni məmə, “Nian tipitah min kəməutatig ikin təpiə-məpiə ikin aupən, ilah kəmos rəhalah nati kəti, Nima Tapolin rəha Uhgīn iətəm tətəgətun məmə Uhgīn tətatig ilah min. Kəni Mosis təmol Nima Tapolin əha tətītəu=pən əmə nətəliġiən rəha Uhgīn u təməni=pən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kəni nu tēpət uərisig, Josuə təmit ilah məhuva məmə okotos rəkis nitəni əha o nətəm Kenan, nətəni u Uhgīn təməhgirəkis nətəmimi ikin. Kəni ilah kəmotələs Nima Tapolin u məhuvən motatig ilah min motətəuarus=pa e nian rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgīn təmol təuvir kəm Tefit, kəni Tefit tāmətapuəh ohni məmə Uhgīn otegəhan lan pəh tol nimə kəti iətəm Uhgīn otatig ikin. ⁴⁷ Mətəu nimə əha, Kig Tefit təməsoliən, mətəu nətīn Kig Solomən təmol.

⁴⁸ “Mətəu Uhgīn iətəm ilis agin, təsatiġiən e nimə iətəm iətəmimi əmə təmol. Təhmen e nəghatiən rəha Uhgīn iətəm iəni rəhan təməni məmə,

⁴⁹ ‘Ikin min rəfin e neai təhmen əmə lak məmə iəkəharəg ikin marməniġ,
kəni nitəni min rəfin təhmen əmə məmə iəkəfu=pən nəhllkək ikin.

?Mətəu nimə nak iətəm nəkotəhrun nolīən məmə otəhmen lak?

? Kəni ikin pəhruvən nəkotəhrun nolīən məmə iəkuvən məmeig ikin?

7:43 Amos 5:25-27

7:45 Jos 3:14-17

7:46 2Saml 7:1-16

7:47 1King 6:1-38

⁵⁰ Otāni-to. ?Pəh təmol rəfin natimnati mīn əha?
Iəu pişin əmə, iəu Uhgīn iəmol rəfin ilah.’ ”

*Nətəm Isrel kəmotəpəh iəni mīn rəfin rəha Uhgīn,
mīne Krīsto*

⁵¹ Kəni Stipīn təmətəkeikei mətəni məmə,
“! Itəmah u! Rəhn-kapə təmah təskasik.
Nikitəmah tapinəpu təhmen e rəha Nanihluə
mīn. Matəlgitəmah talu o nətəuiən nəuia Uhgīn.
!Itəmah nəkotəhmen əmə e tipitəmah mīn nətəm
kəməutəhti nəuia Narmīn Rəha Uhgīn! ⁵² ?
Iəni mīn rəha Uhgīn aupən, pəh tipitəmah mīn
kəməsotoliən nərahīən kəm in? !Tikə! Kəmotol
nərahīən kəm lah rəfin. Kəmotohamu mīn nətəmi
mīn u kəməutəni pətīgəm nuvaiən rəha Iətəmi
Əhruahru. Kəni itəmah nəmotegəhan=pən e Itəmi
Əhruahru u e nəhlmi rəhan mīn tikimīr mīn kəni
kotuhamu. ⁵³ Itəmah nəmotos rəkis Lou rəha
Uhgīn u aupən nagelo mīn kəmos məhuva,
mətəu itəmah nəməsotohtəu=pən aginīən Lou
əha.”

Kəmotəhtimu Stipīn

⁵⁴ Nian kəməutətəu nəghatiən mīn rəha Stipīn,
nəhmtilah təmapinəpu, nikilah təmahmə pik,
kəni mautigət=pən nəhluvlah kəm in mətəu-inu
nikilah nahmə agin. ⁵⁵ Mətəu Narmīn Rəha Uhgīn
təməriauəh e Stipīn, kəni təsəl pəri e Negəu e Neai
mafu nəhagəhagiən iətəm təsanən pik təmiet ima
Uhgīn ikin, kəni meruh Iesu tətəhtul e nikali Uhgīn
maru, ikin ima narməniğin mīne nəsanənīən.
⁵⁶ Kəni Stipīn təməni=pən kəm lah məmə, “! Ei,
nəman! Iətəfu Negəu e Neai rəha Uhgīn taterəh,

kəni Nəti İətəmimi tətəhtul e nıkalı Uhgın maru, ikin ima narməniğiən mine nəsanəniən.”

⁵⁷ Nian nətəmi asoli rəha kaunsil kəmotətəu nəghatıən əha, kəmotəmkəsğin matəlgilah mın e nəuanəhlmilah, kəni motearəg e Stipin e nəuialah rəfin motauit motaiu məhuvən motearəpən əhmen-əhmen əmə ohni, ⁵⁸ moteikəpən kəni motəraki pətigəm lan e taun. Kəni nətəmimi u kəmotətəu nəghatıən rəha Stipin, ilah kəmotəpeg rəhalah sot asoli mın, motəlin=pən iuəkır e nəhlki iətəm aluə kəti, nərgin u Sol. Kəni mınəutəhti Stipin e kəpiel apin.

⁵⁹ Nian kəmutəhti, kəni Stipin təməfaki məmə, “İərməniğ İesu, os narmək.” ⁶⁰ Kəni təmeiuaiu misin nəulin kəni masək əfəməh məmə, “İərməniğ, afəl nolıən tərəh iətəm ilah kautol lak.” Nian təmöl naunun e rəhan nəfakiən, kəni rəhan nehagiən tiet.

8

¹ Kəni Sol in təmatəhtul əmə nikin tətəgiən məmə ilah kəmotəhtımu Stipin.

Sol təmoh nətəm kəutəfaki

Mətuəuin e nian əha, nərahıən asoli kınotol e niməfaki əpəha Jerusiləm. Kəni ilah kəmohtiet Jerusiləm motəgım=pən Jutiə mine Səmeriə motəpəh pısın əmə aposil mın kəutatig Jerusiləm.

² Nətəmimi nəuvein nətəm kəutəfaki əskasik kəməhuva motələs Stipin məhuvən mohtənim, kəni ilah kəmotasək pik ohni. ³ Mətuə Sol təmətuəuin mınətərəkın-ərəkın niməfaki, matuvən

e nimə min mətiuvi pətigəm nəman mine niyətan iətəm kəutəfaki, kəni matəmki=pən ilah e kaləpus.

Filip təməni pətigəm nanusiən təuvir əpəha Səmeriə

⁴ Kəni nətəm kəutəfaki iətəm kəməhiet Jerusiləm motagim, kəməutəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın ikin min rəfin iətəm ilah kəutəhuvən=pən ikin. ⁵ Filip təmuvən e taun kəti rəha Səmeriə, kəni mətəni pətigəm nanusiən rəha Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa. ⁶ Nian nımənin nətəmimi kəmotətəu Filip, kəni motafu nati apispis min iətəm in tatol, ilah rəfin kəməutətəlig vivi lan e nak in tətəni. ⁷ Nətəmimi tepət narmın tərəh min kəməhiet e lah. Nian narmın tərəh min kəməhiet, kəmotəsək əfəməh. Kəni nətəmimi tepət iətəm niyətilah təmimis, uə nətəm kəsotaliüəkian, kəmotəuvir min. ⁸ Kəni nətəmimi rəfin e taun əha, ilah rəfin kəmotagian.

Saimon u təmol natimnati e nəsanəniən rəha iərmis min

⁹ Kəni e taun əha, suah kəti nərgin u Saimon, in təmatol nati apispis tepət e nəsanəniən rəha iərmis min, kəni nətəmimi rəfin e Səmeriə, narmilah təmiüvig. Təmol nuvəh nəvetin. In mətəfəri aru əmə in məmə in iətəmi asoli kəti. ¹⁰ Kəni nətəmimi rəfin, nətəmi asoli mətəuarus=pa nolüək min əmə, kəməutəsəl=pən pik ohni kəni məutəni məmə, “Suah u in iətəmi kəti u in tatol uək e Nəsanəniən Asoli Rəha Uhgın.” ¹¹ Kəməutohtəu=pən in nuvəh nəvetin mətəu-inu narmilah tatiüvig o natimnati min iətəm in tatol. ¹² Mətəu nian nətəmimi kəmotətəu nəghatiən iətəm Filip tətəni

pətigəm e nanusiən təuvir rəha Narməniğiən Rəha Uhgın mine nəghatiən rəha Iesu Kristo, kəmotəni nıpəhriəniən lan, kəni kəmol bəptais e lah, nəman mine nıpətan. ¹³ E nian əha, suah mın u Saimon, təməni nıpəhriəniən e Iesu, kəni kol bəptais mın lan. Kəni in tətıtəu=pən Filip ikın mın rəfin. Narmın təmiuvig o nati apıspis mın mine nəmtətiən mın iətəm in tateruh Filip tatol.

¹⁴ Nian aposil mın əpəha Jerusiləm kəmotətəu məmə nətəm Səmeriə kinotəhatətə e nəghatiən rəha Uhgın, kəni kəmotahli=pən Pitə mine Jon məmə okian o lah. ¹⁵ Nian ilau kəmian miaiet=pən o lah, muəfaki o lah məmə Narmın Rəha Uhgın otəriəuəh mətətig e lah, ¹⁶ mətəu-inu kəmol bəptais əmə e lah e nərgi İərməniğ Iesu, mətəu Narmın Rəha Uhgın təsəriəuəh əhanəhiən e nəmiəğəhiən rəhalah. ¹⁷ Kəni Pitə mine Jon kəmuələhu=pən nəhlmilau e lah muəfaki e lah, kəni Narmın Rəha Uhgın təməriəuəh e lah.

¹⁸ Nian Saimon təmafı məmə Narmın Rəha Uhgın tatuvən e nəmiəğəhiən rəha nətəmimi nian aposil mil kəmuələhu=pən nəhlmilau e lah muəfaki e lah, kəni in təfətigəm məni məmə otəfən kəm lau, ¹⁹ kəni məni=pən kəm lau məmə, “Uəfa mın nəsanəniən u kəm iəu məmə nian iəkələhu=pən nəhlmək e nətəmimi, kəni ilah kotəhrun nosiən Narmın Rəha Uhgın.”

²⁰ Mətəu Pitə təməni=pən kəm in məmə, “! Ik mine rəham məni onəkian e niğəm asoli! Mətəu-inu nıkim təhti məmə nəkəhrun nos nəhmti nati u iətəm Uhgın tətəfən kəm nətəmimi e məni. ²¹ Ko ik nəsolian uək u nəuvetın mine, mətəu-inu rəham

nətəligiən təsəhruahruien e nəhmti Uhgın. ²² Əuhlin ik e rəham noliən tərəh mın kəni məfaki=pən kəm İərmənig, məta tafəl rəkis rəham noliən tərəh mın iətəm nıkim tətəhti ilah. ²³ İateruh məmə nian rəfin netetiən təməriauəh e rəham nətəligiən, kəni noliən tərəh mın kəmotəlis ik tiəkis.”

²⁴ Kəni Saimon təməni=pən məmə, “! Əui! Uəfaki=pən kəm İərmənig ohniəu məmə natimnati iətəm itəlau nəmuəni, kəti otəsuvaiən ohniəu.”

²⁵ Kəni nian ilau kəmuəni pətigəm rəkis nəghatiən rəha İərmənig mine natimnati iətəm in təmol, kəni kəmətian Jerusiləm matuəhtul əgmağim e lahuənu mın rəha Səmeriə matuəni pətigəm mın nanusiən təuvir rəha İərmənig.

Filip təməghati kəm iətəm İtiopiə kəti

²⁶ Kəni agelo kəti rəha İərmənig təməni=pən kəm Filip məmə, “Əsəu-pesi muvən e suaru tisipən Jerusiləm matuvən Kasa.” (Suaru əha tətəməhli əpəha ikin təpiə-məpiə ikin.) ²⁷ Kəni in təmatuvən əmeiko mafu iətəm İtiopiə kəti e suaru. Suah əha in iətəmi asoli kəti rəha kwın rəha nətəm İtiopiə.* Kəni in təmətərmənig e məni rəha kwın. Suah u təmuvən Jerusiləm məmə otəfaki, ²⁸ kəni mınatitəlig matuvən iman ikin. Kəni in təmətəharəg-pəri e nati kəti kətəni məmə, “kat” iətəm hos tatiuvi. Kəni mətafin nauəuə iətəm iəni kəti rəha Uhgın təmətei, nərgin u Aiseə. ²⁹ Kəni Narmin Rəha Uhgın təməni=pən kəm Filip məmə, “Uvən maliuək=pən iuəkir o kat əha.”

---

* **8:27** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə in suah kəti iətəm kəmıtei. E nian əha, nəmə suah kəti tatol uək nian rəfin iuəkir o kwın kəti, kəni okıtei məmə otəsitiən kwın.

³⁰ Kəni Filip təmaiu muvən iuəkir ohni, mətəu suah u tətəfin nauəuə iətəm iəni Aiseə tətətei. Kəni tətətapuəh ohni məmə, “?Nəkəhrun nīpətī nati u nətəfin, uə kəpə?”

³¹ Kəni suah u təməni=pən kəm Filip məmə, “? İəkəhra məhrun? Mətəu-inu iətəmi kəti tikə mə otuhamtei=pa nīpətī nəghatīən u kəm iəu.” Kəni in mətətapuəh məmə Filip otəri muvən ilau min muəharəg. ³² In tətətafin nəghatīən u e Nauəuə Rəha Uhgīn, tətəni məmə,

“Kəmit təhmen e sipsip kan məmə okuhamu.

Kəni təhmen e nətī sipsip, təsagətīən nian kətətēi nīmeimein,

Kəni in təməpnəpīn əmə, məsəghatīən.

³³ Kəmol aulis in, kəni nian kəmakil e kot, kəsakil əhruahruīən.

Nian kəmotuhamu, in nəlugī iətəmimi əmə kəti, nətīn tikə.”

³⁴ Kəni suah u tətətapuəh o Filip məmə, “? Kərmə Aiseə tətətəghati aru lan, uə iətəpīsīn kəti?”

³⁵ Kəni Filip tətətuəuin e nəghatīən kətīəh əmə iətəm tətəfin, mətəni=pən nəniən təuvīr rəha İesu.

³⁶ Nian kəmətīən e suaru miəuva ikīn kəti nəhu əha ikīn, kəni suah u təməni=pən kəm Filip məmə, “!Afu-to! Nəhu kəti əpəha. ?Təhro? ?Pəh nəkol bəptais lak lan?” Kəni Filip təmegəhan lan.†

8:33 Aes 53:7-8 † **8:36** E kopi əuas mīn nəuvein rəha Niutestīmīn iətəm kəmətēi e nəghatīən Kris aupən, nəghatīən pīsīn kəti mīn əha ikīn iətəm tatīlpīn nəghatīən u mətəni məmə, “37 Kəni Filip təməni=pən kəm in məmə, ‘Nəmə nəkəni nīpəhrīənīən e İesu e nīkim rəfīn, iəkəhrun nolīən bəptais lam.’ Kəni təni məmə, ‘Təu iətəni nīpəhrīənīən e İesu Kristo, məmə in Nətī Uhgīn pəhrīən.’” **8:36** Uək 10:47

³⁸ Kəni təməniahu kat məmə otəhtul, kəni ilau pəti kəmueiuaiu mian e nəhu, kəni Filip tol bəptais lan. ³⁹ Nian kəmuəri e nəhu miəuva ilis, Narmın Rəha İərmənig tələs rəkis Filip. Kəni suah u təməseruh minian, mətəu təmatitəlig matuvən iman ikın e nagianian asoli e nikin. ⁴⁰ Mətəu Filip təmafu məmə tətəhtul əpəha e nitəni pahav ikın əpəha Astot. Kəni in təmatuvən, mətəni pətigəm nanusian təuvir rəha İesu əpəha e taun min rəfin mətəuarus in təmiet=pən əpəha Sisəriə.

9

Sol təmafu İesu

e suaru rəha Təmaskis

(Uək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kəni e nian əha, Sol təmətəghati əskasik mətəni əskasik məmə otohamu nətəmimi rəha İesu. In təmuvən meruh pris asoli agin ² mətapuəh ohni məmə otətəi nauəuə min kəm nimə min rəha nuhapuminian rəha nətəm Isrel əpəha Təmaskis, məmə nəmə oteruh kəti tatitəu=pən Suaru Rəha İesu, nati əpnəpin iərman uə pətan, otaskəlim ilah məlis ilah məmki ilah muvən e kaləpus əpəha Jerusiləm. Kəni təməfən nauəuə min kəm in.

³ Nian Sol təmuva iuəkir o Təmaskis, əmeiko nəhagəhagian kəti təmsipəri e neai tatuəu təhmen e noraipian muva masiəgəpin in mine ikın min titəlau lan. ⁴ Kəni in təmsipəri morin e niftəni, kəni mətəu nəuia suah kəti tətəni=pən kəm in məmə, “! Sol! !Sol! ?Təhro natol nərahiən kəm iəu?”

⁵ Kəni Sol tətapuəh məmə, “?Ik pəh, İərmənig?” Kəni nəuia iətəmi u təməni=pən kəm in məmə, “İəu

Iesu iətəm ik natol tərəh lak. ⁶ Mətəu rəueiu əhtul muvən əpəha e taun. İkin əha, suah kəti əha İkin otəpanəni=pinə əmə məmə nati nak onəkol.”

⁷ Kəni nətəmimi nətəm kautəhuərisig e Sol, kəmotauit kəni motəhtul məsotagətian. Kəmotətəu əmə nəuia iətəmi u, mətəu kəməsoteruhian iətəmi kəti. ⁸ Kəni Sol təhtul, mətəu nəhmtin tinəuau, tinəruru neruhian nati. Kəni kəmos əmə nəhlmin motit məhuvən Təmaskis. ⁹ Təmos nian kisił təməsehian nati, kəni məsauəniən kəni məsəmnimian nəhu mine.

¹⁰ Əpəha e Təmaskis, iətəmi kəti rəha Iesu əha İkin, nərgin u Anənaiəs. İərməniğ təmauin lan e nati kəti təhmen e nəməhlairian, kəni məni=pən kəm in məmə, “!Anənaiəs!” Kəni in təmətam məmə, “İərməniğ, iəu əpə.”

¹¹ Kəni İərməniğ təni=pən kəm in məmə, “O nəkuvən əha e nimə rəha Jutəs e suaru asoli iətəm kətəni məmə Təhruahru, kəni mətapuəh o iətəmi kəti, iətəm Tasəs, nərgin u Sol. In tətəghati rəueiu kəm Uhgın e nəfakiən, ¹² kəni Uhgın təməfən nəməhlairian kəti, kəni təmeruh ik, Anənaiəs, nəmuva mələhu=pən nəhlməm lan məmə nəhmtin otair min.”

¹³ Mətəu Anənaiəs təni məmə, “İərməniğ, iətətəu nəghatian tepət e suah kəha e rəhan nolian tərəh min iətəm tatol e nətəm kəutəhatətə lam əpəha Jerusiləm. ¹⁴ Kəni in təmuva u İkinu e nərgi pris asoli min məmə otaskəlim, mələs nətəm kəutəhatətə lam.”

¹⁵ Mətəu İərməniğ təməni kəm Anənaiəs məmə, “!Uvən! Mətəu-inu suah u in rəhak iətəmimi iətəm inauin rəkis lan məmə otəni pətiğəm nərgək kəm Nanihlua u səniə məmə nətəm İsrəl, mine

rəhalah kig mın, mine nətəm Isrel mın. ¹⁶ Kəni iəu iəpanəgətun in məmə otos nahməiən o nərgək.”

¹⁷ Kəni Anənaiəs təmuvən lahuənu muvən imə, kəni mələhu=pən nəhlmin e Sol, məni=pən kəm in məmə, “Piak Sol. İərmənig İesu iətəm təmietigəm ohnik e suaru nian nəmətuva u ikinu, in təmahli=pa iəu məmə ik onəkeh mın nati, kəni Narmın Rəha Uhgın otəriauəh matig lam.”

¹⁸ Əmeiko, nati kəti təhmen e niviligi nəmu təmiet rəkis e nəhmti Sol, kəni tair mın mınateruh nati. Kəni mınəhtul mətaliuək, kəni kol bəptais lan məmə in nəmtətien rəha nəhatətəiən. ¹⁹ Kəni nian təmun nauəniən, kəni niətəin tuva məsanən mın.

Sol tinətuəuin mətəni pətigəm nərgi İesu əpəha Təmaskis

Kəni Sol təmatig mos nian nəuvein mın ilah nətəmimi rəha İesu əpəha Təmaskis. ²⁰ Təmətuəuin mın əmə e nian əha, mətəni pətigəm İesu əpəha e nimə mın rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel məmə İesu in Nəti Uhgın pəhriən.

²¹ Kəni nətəmi rəfin nətəm kəmotətəu in, kəmotəuit pik ohni, kəni məutəni məmə, “! Ei! ?Suah u inu təmatol nərahien kəm nətəm kəutəhatətə e İesu əpəha Jerusiləm aupən, uə kəpə? Kəni in təmuva ikinu məmə otaskəlim ilah məmki ilah muvən kəm pris asoli mın. ?Mə inəha, uə kəpə?”

²² Kəni nəghatien iətəm Sol tətəni pətigəm, in təsanən pik mapirəkis nəghatien rəha nətəm Isrel iətəm kəutatig Təmaskis, kəni mətəgətun vivi məmə

Iesu in Kristo iätəm Uhgın təməni məmə otahli=pa. Kəni ilah kəmotəruru məmə okotəhrəni.

²³ Nian tepət təmuva muvən rəkis, kəni nətəmi asoli rəha nətəm Isrel kəmotətei oneuən nəua kəti məmə okotohamu Sol, ²⁴ mətəu Sol təmətəu nəua oneuən rəhalah. Kəni rəueiu e nərəuiə mine lapın mın, nətəm Isrel kəutəhtul pəsığ əpəha e namtihlua e nıpai kəmol e kəpiel məmə okotohamu Sol.* ²⁵ Mətəu in mın nəuvein kəmotələs lapın motaipei e kətim asoli kəti iätəm kəmətu=pən təulə lan, motiləfətigəm motəhlman-əhlman lan e nəmtah nıpai ihluə ikin. Kəni in təmagım muvən Jerusiləm.

Sol əpəha Jerusiləm

²⁶ Nian Sol təmietigəm=pa Jerusiləm, təmarkut məmə otuvən meruh nətəmi rəha Iesu mıtəu=pən ilah, mətəu ilah kəutəgın, nıkilah təhti məmə tətəiuə əmə e lah məmə in iətəmi rəha Iesu. ²⁷ Mətəu Panəpəs təmit muvən miti=pən kəm aposil mın, məni=pən kəm lah məmə təməhrol lanu Sol təmeruh İərmənig Iesu e suaru nian təmatuvən e Təmaskis. Kəni təməni=pən mın kəm lah məmə İərmənig təməghati kəm Sol, kəni təhro lan in tinətəni pətigəm nərgi Iesu əpəha Təmaskis, məsəginian. ²⁸ Kəni ilah Sol kəmotatig kəni in tatuvən ikin mın əpəha Jerusiləm mətəni pətigəm nərgi İərmənig Iesu məsəginian. ²⁹ Təməghati ilah nətəm Isrel nətəm kəutəni nəghatən Kris, kəmotoh ilah mın e nəghatən. Kəni kınautol məmə okotohamu Sol. ³⁰ Nian in mın nəuvein

---

9:22 Uək 18:28 * **9:24** E taun əha Təmaskis, təhmen e taun tepət, aupən aupən kəmol nıkalın asoli e kəpiel titəlau e taun. **9:25** 2Kor 11:32-33 **9:26** Kəl 1:17-19 **9:27** 1Kor 9:1

nætəm kəutəfaki kəmotətəu, kəməhuvən motit Sol məhuvən motəsəu-pah əpəha ləuahtəni iuəkir o nītəhi e taun əha Sisəriə, kəni motahli=pən məmə otagim muvən əpəha isəu e taun əha Tasəs.

³¹ Kəni nətəm kəutəhatətə e Iesu əpəha Jutiə, mine Kaləli, mine Səmeriə kəmotatig e nəməlinuiən, iətəmi tikə məmə otol nəginian kəm lah. Kəni Narmın Rəha Uhgın təmətəsiru e lah mol ilah kəutəhtul əskasik, kəni ilah rəfin kəutatig maütisiai Iərməniḡ. Kəni ilah tınatəpət.

Pitə təmol nəhłki Aeneas

təuvir min

³² Pitə təmalieuək muvən ikın min məmə otəsəl e nətəm kəutəhatətə e Iesu. E naliuəkien rəhan, təmuvən materuh nətəmimi rəha Iərməniḡ əpəha e taun əha Lita əpəha Jutiə. ³³ Təmuven ikın əha meruh suah kəti nərgin u Aeneas, nıpətin təmimis tinos nu eit, təməsaliuəkien mətapılı əmə e rəhan pet. ³⁴ Kəni Pitə təməni=pən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo təmosmiəḡəh ik əha rəueiu e rəham nımisiən. Əhtul, maiu-aiu rəham nımahan.” Kəni rəueiu aḡin min, Aeneas təməuvir min məhtul. ³⁵ Kəni nətəmimi rəfin əha Lita mine ikın min rəfin əpəha Saron kəmoteruh suah u təmalieuək mətan, kəni ilah rəfin kəmotəuhlin rəhalah nətəliḡian kəni minəutəfaki kəm Iərməniḡ.

Pitə təmol Tokəs təmiəḡəh min

³⁶ E taun kəti əha Jopə, pətan kəti əha ikın iətəm in tətəhatətə e Iesu, nərgin u Tapitə.† E nəḡhatian rəha nətəm Kris, kətəni məmə Tokəs. Pətan u, nian

† **9:36** Nıpətin rəha nərgin u Tapitə təni məmə, “tia,” u in nati miəḡəh kəti.

rəfin tatol təuvir kəm nətəmimi kəni mətasiru mın e nanrah mın.

³⁷ Mətəu e nian əha, nımisiən kəti təmol in kəni timis. Kəni ilah kəmotəueiu kəni kəməhuvən=pən e rəhan napən, kəni motələhu e nəuan nımə əpəha ilis aɡin. ³⁸ İkin əha Lita in iuəkir əmə o taun əha Jopə. Kəni nian nətəmi rəha İesu kəmotətəu məmə Pitə əpəha Lita, kəmotahli=pən suah mil keiu məmə okian muəsəu-pah muəni=pən kəm in məmə, “!Otuva uəhai əmə-to!”

³⁹ Kəni Pitə təmitəu=pən ilau. Nian kəmhlitigəm=pən lahuənu, kəmotit məhuvən əpəha ilis aɡin. Mətəu pətəlimis mın tərıauəh əpəha ikın kəutasək ohni, kəni kəmotəgətun kəm Pitə rəhalah natimnati iətəm pətan əha təməhli nian in təmatəmiəgəh.

⁴⁰ Kəni Pitə təməhli pətigəm ilah, kəni meiuaiu misin nəulin kəni məfaki. Kəni məsal=pən o pətan əha təmimis məmə, “Tapitə, əhtul.” Kəni pətan əha təməir meruh Pitə, kəni məhtul məharəg. ⁴¹ Kəni Pitə teapən ohni maskəlim nəhlmin miuvi-pəri məmə otəhtul e nəhlkin mil. Kəni mauin=pən e nətəm kəutəhatətə e İesu mine pətəlimis mın məmə okəhuva imə, kəni miti=pən pətan əha iətəm tinəməmiəgəh kəm lah. ⁴² Kəni nəghatiən e nati əha təməiu mitəlau e taun əha Jopə. Kəni tepət kəmotəni nıpəhriəniən e İərməniɡ İesu. ⁴³ Kəni Pitə təmatig əha Jopə nəuветin ilau suah kəti nərgin u Saimon iətəm tətöl əpenə-penə e nilosi kau.

10

Uhgın təməghati kəm Koniliəs

¹ E taun Sisəriä, suah kəti əha ikın nərgin u Koniliäs. In iätəm Rom, kəni in iätəmi asoli rəha soldia min u ilah rəfin uan-hanrit. Kəni ilah kəutsipən e “Soldia rəha Itali.” ² In iätəmi kəti in tatisiai Uhgın rəha nətəm Isrel, mətitəu=pən noliən rəha nəfakiən rəhalah, in mine rəhan min, mine noluək min rəhan. In tətəfən rəhan məni tepət kəm ianrah min, kəni mətəfaki kəm Uhgın rəha nətəm Isrel nian rəfin. ³ Nian kəti əmeiko e tri klok ləhnaiuv e nian tətəfaki lan, təmeruh nati kəti təhmen e nəməhlairiən. In təmafu vivi əmə agelo kəti rəha Uhgın tətəva ohni, kəni mauin lan məmə, “!Koniliäs!”

⁴ Nian nəhmti Koniliäs təməhtul lan, in təməgin kəni məni məmə, “?Iərməniğ, təhro?”

Kəni agelo təməni=pən kəm in məmə, “Uhgın tinətəu rəkis rəham nəfakiən mineruh nəuviriən iätəm ik natol kəm nanrah min, kəni nikin tinagiən ohni. ⁵ Ahli=pən nətəmimi nəuvein kəhuvən əpəha Jopə, motos suah kəti məhuva, nərgin u Saimon Pitə. ⁶ In tətətig ilau suah kəti nərgin u Saimon u tatol əpenə-penə e nilosi kau. Rəhan nimə tətəhtul iuəkir o nitəhi.”

⁷ Nian agelo təməghati rəkis kəm in təmətəlig, kəni Koniliäs təmauin e rəhan ioluək keiu mine soldia kəti iätəm tatol uək kəm in, kəni in min iätəmi rəha nəfakiən. ⁸ In təməni=pən rəfin natimnati iätəm in təmeruh kəm lahal, kəni mahli=pən ilahal məmə okihluvən Jopə.

*Uhgın təməghati kəm Pitə
e nəməhlairiən*

⁹ Kəni kəməni lauig lan, nian mıtigar tinalelin, kəni suah milahal əha kəmluva e suaru iuəkir o taun əha Jopə. E nian əha, Pitə in təmuvən əpəha ilis

e nəhue nimə iətəm tepin-epin ikin məmə otəfaki kəm Uhgın.

¹⁰ Mətəu nəumis tinus, kəni nian kəmatol əhanəh niğin nauəniən, in təmair mətəu təmeruh nəməhlairiən kəti iətəm Uhgın təməfən. ¹¹ E nəməhlairiən əha, təmeruh neai təmerəh, kəni nati təhmen e tapolin asoli kətaskəlīm nififin mīn, kəni kəhlman-əhlman teiuaiu=pa e niftəni. ¹² E nīpəg nati əha, təmeruh nati miəgəh pisin pisin mīn əha ikin iətəm kəutaliuək mine mautəlkəu, mine mənig pisin pisin mīn. ¹³ Kəni nəuia iətəmi kəti təməni=pən kəm in məmə, “Pitə, əhtul. Ohamu nəuvein mun.”

¹⁴ Mətəu Pitə təni məmə, “! İərmənig, kəpə! E rəhak nəmiəgəhiən iətan məsun əhanəhiən nati kəti tol lanu iətəm Lou rəham təməniəhu məmə kəsuniən tamikmik e nəhmtəm.”

¹⁵ Kəni nəuia iətəmiimi təməghati mīn kəm in məmə, “Səniən məmə nati kəti tamikmik iətəm iəu Uhgın iətəni məmə təuvir əmə, təsamikmikien.”

¹⁶ Kəmuəghati o natimnati mīn əha mau kisil, kəni rəueiu agin mīn, tapolin əha təməri muvən əpəha e neai.

*Pitə təmos
nīpəti nəməhlairiən*

¹⁷ Kəni Pitə nīkin təməhti pik məmə otəhrun nīpəti nati əha təmeh e nəməhlairiən u təmeruh. Mətəu suah milahal u iətəm Koniliəs təmahli=pən ilahal, kəmlətapuəh o nimə rəha Saimon, kəni mīnluva mīnleruh. Kəni mīnluvən məhləhtul əpəha e namtihlua. ¹⁸ Kəni məhlauin əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kəti u ikinu nərgin u Saimon Pitə uə?”

19 Kəni nian Pitə tətalkut əhanəh məmə otəhrun nıpəti nati əha təmeh e nəməhlairiən, kəni Narmin Rəha Uhgın təməni=pən kəm in məmə, “!Ei, ətəu-to! Suah milahal kisil əpəha kələsal lam. 20 Əhtul uəhai meiuaiu muvən meruh ilahal. Nıkim təsəhtian məmə ko nəsuvenian mıtəu=pən ilahal mətəu-inu iəu iəmahli=pa ilahal məmə okiluva.”

21 Kəni Pitə təmeiuaiu muvən məni=pən kəm lahal məmə, “Mə iəu u iətəm itəmahal nələsal lan. ?Nəklolkeikei iəu o nah?”

22 Kəni kihləni=pən kəm in məmə, “Əuəh. Iətəm tətarmənig e soldia mın, u Koniliəs, təmahli=pa itimahal məmə iəkluva. In suah kəti iətəm tətisiəi Uhgın kəni in məhruahru e nəhmtin, kəni nətəm Isrel kətisiəi pik in. Agelo kəti rəha İərmənig təməni=pən kəm in məmə in otahli=pa itimahal iəkluva mihlit ik kəhuvən iman ikin, məmə ik nəkanus nəghatian kəm in pəh tətəu.” 23 Kəni Pitə təmit ilahal məhuvən imə məmə ilah okotapili əha ikin.

*Pitə təmuvən
e nımə rəha Koniliəs*

Kəni nian kəməni lauig lan, Pitə təmıtəu=pən ilahal, kəni nəfaki mın nəuvein əha Jopə, kəmohtəu=pən ilah. 24 Kəməni lauig mın lan, kəmohtiet=pən əpəha Sisəriə. İkin əha Koniliəs təmətapuəh o rəhan mın mine nətəmimi mın nəuvein məmə okəhuva məutəhtahnin Pitə. 25 Nian Pitə təmətuəuin məmə tuva imə, kəni Koniliəs təmeiuaiu misin nəulın e nəhlki Pitə məmə otəfaki kəm in. 26 Mətəu Pitə təmeapən kəni miuvi-pəri mın kəni məni=pən kəm in məmə, “Əhtul, iəu iətəmimi əmə təhmen lam.”

27 Kəni Pitə təmətəghati ilau Koniliəs kəni mian imə. Pitə təmeruh məmə nətəmimi tepət kinəhuva rəkis məutəharəg. 28 Kəni Pitə təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah rəfin nəkotəhrun vivi məmə tasim e Lou rəha nətəm Isrel məmə okəhuva motan kətiəh ilah nətəm səniə məmə nətəm Isrel, uə okəhuvən motatig pəti. Mətəu Uhgın təməni kəm iəu e nəməhlairiən məmə iəsəniən məmə suah kəti in tamikmik e nəhmtin. 29 Tol=pən lanəha, nian nəmotahli=pinə nəghatiən ohniəu, iəməsəniən nati kəti, nəkik təmagiən əmə məmə iəkuva. ? Mətəu iəkolkeikei məmə iəkətapuəh məmə nəmotahli=pinə nəghatiən ohniəu məmə iəkuva o nak?”

30 Kəni Koniliəs təni məmə, “Nian kisil tinuvən rəkis təhmen əha rəueiu e tri klok ləhnaiuv, iəmətəfaki əpəha e rəhak nimə. Kəni rəueiu agın suah kəti iətəm rəhan napən tagəhag tətəhtul aupən lak, 31 Kəni məni məmə, ‘Koniliəs. Uhgın təmətəu rəkis rəham nəfakiən, kəni məsaluiən e nati təuvir min iətəm ik natol kəm ianrah min. 32 Ahli=pən nətəmimi nəuvein kəhuvən əpəha Jopə o suah kəti əha ikin, nərgin u Saimon Pitə məmə otuva. In tətatig e nimə rəha suah kəti, nərgin u Saimon, u tol əpenə-penə e nilosi kau. Rəhan nimə tətəhtul e nicali nitəhi.’ 33 Kəni iəkahli=pinə uəhai əmə nəghatiən ohnik. Kəni təuvir pik məmə ik nəkuva. Itimah rəfin u ikinu e nəhmti Uhgın o iəkotətəlig lam məmə onəkəni=pa rəfin natimnati iətəm İərməniğ təməfinə məmə onəkəni=pa kəm timah.”

Pitə təməghati

³⁴ Kəni Pitə təməghati məni məmə, “Rəueiu inəhrun məmə səniəmə nətəm Isrel əmə iətəm Uhgın nıkin tətəgiən matol təuvir kəm lah, ³⁵ mətəu nıkin tagiən o nətəmimi e ikın mın rəfin u kəutisiai in mine mautil nati iətəm təhruahru.

³⁶ “Itəmah nəkotəhrun rəkis nəghatiən iətəm Uhgın təməfən kəm nətəm Isrel. Tətəni nanusiən təuvir rəha nəməlinuiən ilah Uhgın e Iesu Kristo iətəm in İərməniğ rəha nətəmimi ərəfin. ³⁷ Itəmah nəkotəhrun natimnati mın iətəm Iesu iətəm Nasərit təmol əpəha ikın e Jutiə təmətəuəuin e Kaləli. In təmol natimnati mın əha uərisiğ e uək rəha Jon Bəptais iətəm tətəni pətiğəm kəm nətəmimi məmə okəkeikei kol bəptais e lah. ³⁸ Iesu əha, Uhgın təmitəpın məfən Narmın Rəha Uhgın mine nəsanəniən kəm in, kəni mətəu-inu Uhgın tətətiğ ilau mın, in təmuvən e ikın mın matol nati təuvir mın, kəni matol vivi nətəmimi rəfin iətəm Setən təmələs ilah.

³⁹ “İtimah iəmoteruh natimnati iətəm in təmol əpəha Jerusiləm mine ikın mın əpəha Jutiə. Kəni itimah iəmoteruh nian nətəmimi kəmotoh motətəpəri e niği kəməluau kəni timis. ⁴⁰ Mətəu Uhgın təmol təmiəğəh mın e nian iətəm tatol kisil lan, kəni matol əpu in kəm nətəmimi nəuvein məmə okoteruh məmə in təməmiəğəh mın. ⁴¹ Səniəmə nətəmimi rəfin kəmoteruh in, mətəu nətəmi mın əmə u iətəm Uhgın təmitəpın ilah məmə okoteruh, itimah əha iəmotəuən kətiəh itimah mın nian təməmiəğəh mın e nimisiən.

⁴² “Kəni in təməni=pa kəm timah məmə iəkotəni Iesu kəm nətəmimi, kəni motəni pətiğəm məmə

Uhgın tәмәfәri rәkis in mәмә in otakil noliән rәha nәtәmimi rәfin iәtәm kautәmiәgәh mine iәtәm kinohmis rәkis. ⁴³ İәni min rәfin rәha Uhgın әupән kәmәutәni pәtigәm in mәмә, nәtәmimi rәfin iәtәm kotәni nipәhriәniән lan, Uhgın otafәl rәkis rәhalah min noliән tәrah min e nәrgi İesu.”

Narmin Rәha Uhgın tәmuva e Nanihluә min u sәniәmә nәtәm İsrәl

⁴⁴ Nian Pitә tәмәtәghati әhanәh, Narmin Rәha Uhgın tәmuva mәriәuәh mәtatig e lah rәfin u nәtәm kәutәtәu nәghatiән әha. ⁴⁵ Kәni nәtәm İsrәl min u kәutәni nipәhriәniән e İesu iәtәm kәmohtәu=pән Pitә әpәha Jopә mәhuva, kәmotәuit pik nian kәmoteruh nati әha mәмә Uhgın tәtәtuati min e Narmin Rәhan kәm nәtәmi min u sәniәmә nәtәm İsrәl. ⁴⁶ Kinotәhrun mәмә tәмәfән Narmin Rәhan kәm lah mәtәu-inu kәmotәtәu nәtәmimi kәutәghati e nәghatiән iki pisin min mәutәni-vivi nәrgi Uhgın.

Kәni Pitә tәni mәмә, ⁴⁷ “?Pәh tәhrun nәniәhuiән nәtәmi min u mәмә ko kәsolian bәptais e lah? Mәtәu ilah kinotos rәkis Narmin Rәha Uhgın tәhmen e tah.” ⁴⁸ Kәni in tәmәni=pән mәмә okol bәptais e lah e nәrgi İesu Kristo. Kәni ilah kәmotәtapuәh o Pitә mәмә otatig nәuvetin ilah min.

11

Pitә tәmanus kәm nәtәm kәutәfaki әpәha Jerusilәm

¹ Kəni aposil mın mine nətəm kəutəfaki əpəha ikin mın e nitəni Jutiə kəmotətəu məmə Nanihluə mın, ilah mın kinəutəni nıpəhriənən e nəghatiən rəha Uhgın. ² Kəni nian Pitə təməri muvən Jerusiləm, mətəu nətəmi rəha iəfaki mın iətəm kəutəni məmə okəkeikei kəhgi=pən nətəmimi, ilah kinəutəni nikalın, ³ məutəni məmə, “? Təhro ik nəmuvən mətətig e nimə rəha nətəmi kəsəhgi-pəniən ilah, mətauən itəmäh min ilah?”

⁴ Kəni Pitə tinətuəuin mətəni-vivi kəm lah nanusiən rəha natimnati rəfin əpəha Sisəriə, ⁵ təmətəni kəm lah məmə, “Nian iəmətətig əpəha Jopə mətəfaki meruh nati kəti təhmen e nəməhlairiən. E nati əha, iəmeruh nati kəti təhmen e tapolin asoli kəti təmeiuaiu e neai kətaskəlīm nififin mın kətəhlman-əhlman təteiuaiu mətuvə ohniəu. ⁶ İəməsəl=pən vivi e nıpəgnəua nati əha meruh nati miəgəh pisin pisin mın əha ikin iətəm kəutaliuək, mine məutəlkəu, mine nati arpin mın, mine mənig pisin pisin mın. ⁷ Kəni iəmətəu nəuia iətəmi kəti tətəni=pa kəm iəu məmə, ‘Pitə, əhtul muhamu nəuvein mun.’

⁸ “Mətəu iəkəni=pən kəm in məmə, ‘!İərmənig, kəpə! E rəhak nəmiəgəhiən iəsuniən nati kəti tol lanko iətəm Lou rəham tətəniəhu məmə iəsuniən tamikmik e nəhmtəm.’

⁹ “İəmətəu mın nəuia iətəmi u təmsipən e neai mətəni=pa kəm iəu məmə, ‘Səniən məmə nati kəti tamikmik iətəm iəu Uhgın iətəni məmə təuvir əmə təsamikmikien.’ ¹⁰ İəmuəghati o natimnati mın əha muau kisil, kəni tapolin əha təməri muvən əpəha e neai.

11 “Kæni ræueiu agin e nian əha, suah milahal kisil kæmlietigəm=pa e nimə iətəm iəutatig ikin. Iətəm Sisəriə kəti təmahlī=pa ilahal məmə okiluva ohniəu, miħlit iəu miħluva. 12 Kæni Narmīn Rəha Uhgīn təni=pa kæm iəu məmə iəkītəu=pən ilahal, nīkik otəsəhtīən məmə ilahal Nanīhluə mīn. Pi-atah mīn sikis u ilah kæmotətəu=pa iəu, iəməhuvən mohiet=pən əpəha e nimə rəha suah əha Koniliəs məhuvən imə. 13 Kæni in təməni=pa kæm tīmah məmə təməhro lanu in təmeruh agelo kəti rəha Uhgīn təmuva miet=pən ohni məmə, ‘Ahli=pən nətəmimi nəuvein kəhuvən əpəha Jopə o suah kəti nərgīn u Saimon Pitə. 14 In otəni=pinə nəghatīən kəti kæm təmah, kæni nian nəkotətəu nəghatīən əha, kæni Uhgīn otosmiəgəh itəmah rəfin, ik mīne rəham mīn, mīne rəham mīn noluek mīn.

15 “Kæni nian iəmətuəuin mətəghati, Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuaiu məriəuəh matig e lah, Nanīhluə mīn, təhmen əmə e inu təmuva e tah, nətəm Isrel, aupən mīne. 16 Kæni nīkik tətəhti nəghatīən iətəm Iərmənig təməni məmə, ‘Jon təmol bəptais e nətəmimi e nəhu, mətəu otəsuvəhīən Uhgīn tol bəptais e təmah e Narmīn Rəhan.’ 17 Kæni nəmə Uhgīn tətəfən kæm Nanīhluə mīn Narmīn kətīəh əmə iətəm təməfa kæm tah nətəm Isrel nian kitah kæmotəni nīpəhrīənīən e Iesu Krīsto, iəu iətəmimi əmə u, ko iəsəniəhuiən Uhgīn o nati nak iətəm in tolkeikei məmə otol kæm lah.”

18 Nian kæmotətəu nəghatīən rəha Pitə, ilah kæməsotagət mīniən, mətəu kæmotəni-vivi Uhgīn motəni məmə, “Nati əha tol lanəha məmə Uhgīn

tinol rəkis suaru rəha Nanihluə mīn məmə ilah mīn okotəuhlin ilah e rəhalah noliən tərəh mīn məmə Uhgīn otosmiəgəh ilah.”

Niməfaki əpəha Antiok

¹⁹ Nian Sol mīne rəhan mīn kəmotuhamu Stipin, kəmotol tərəh e nətəm kəutəni nīpəhriənīən e Iesu. Kəni nətəm nəfaki mīn əha kəmotagim məhuvən isəu əpəha ikīn mīn əpəha Fənisīə mīne Saiprəs mīne Antiok, məutəni pətīgəm nərgi Iesu kəm nətəm Isrel mīn əmə u kəutatig əha ikīn mīn əha.

²⁰ Mətəu nəfaki mīn nəuvein, nətəm Saiprəs mīne Saerin, kəməhuvən Antiok məutəni pətīgəm mīn nanusiən təuvir rəha İərmənig Iesu kəm nətəmimi əpnarīn mīn əmə u Nanihluə mīn, səniəmə nətəm Isrel əmə. ²¹ Kəni İərmənig təmol natimnati tepət e rəhan nəsanəniən kəni mətasiru pīk e lah, kəni nətəmimi tepət tepət kəmotəuhlin ilah məutəni nīpəhriənīən e İərmənig Iesu.

²² Nətəm kəutəfaki əpəha Jerusiləm kəmotətəu nanusiən u, kəni ilah kəmotahli=pən Panəpəs məmə otuvən əpəha Antiok. ²³ Nian təmiet=pən, meruh məmə Uhgīn təmolkeikei pīk ilah matol təuvir kəm lah, kəni nətəmimi tepət kəmotəni nīpəhriənīən e Iesu, kəni Panəpəs nīkin təmagiən masiru e lah məmə ilah okotəhtul əskasik e İərmənig e nīkilah rəfin. ²⁴ Panəpəs in iətəmi təuvir kəti iətəm Narmin Rəha Uhgīn təriəuəh mətatig lan, kəni rəhan nəhatətəiən in təskasik e Uhgīn. Kəni in təmasiru e nətəmimi tepət ikīn əha məmə ilah okotəni nīpəhriənīən e İərmənig Iesu.

²⁵ Kəni Panəpəs təmiet muvən Tasəs mətəsal e Sol. ²⁶ Nian təmeruh Sol, tit mian əpəha Antiok, kəni muatig ikin o nu apiəpiə kətiəh mətəufaki ilah nətəmi rəha niməfaki əha mətəuəgətun nətəmimi tepət. Ikin əha Antiok kəmətəuəuin kauin e nətəmi rəha Iesu Kristo məmə “Kristin.”*

²⁷ E nian əha, iəni min nəuvein rəha Uhgın kəmohiet Jerusiləm məhuvən əpəha Antiok. ²⁸ Kəti nərgin u Akapus təməhtul məghati e nəsanəniən e Narmın Rəha Uhgın məmə nəumis otan e nətəni min rəfin iətəm Rom tətarmənig e lah. (Kəni təmuva mol nıpəhriənən lan. Nəumis təman nian Klotias təmətarmənig e nətəm Rom.) ²⁹ Kəni nətəmi rəha Iesu əpəha Antiok kəmotolkeikei məmə okotəsiru e nətəmi rəha Iesu əpəha Jutiə. İətəmi kəti təhrun nəfəniən məni nak in təhrun nəfəniən. ³⁰ Kəni kəmotol məni min əha, motəfən kəm Panəpəs mine Sol məmə okuos mian kəm eldə min rəha niməfaki əpəha Jerusiləm.

12

Kig Herot Akripə Uan təmol nərahian kəm niməfaki

¹ E nian əha, nian Panəpəs mine Sol kəmətəuəgətun əpəha Antiok, Kig Herot Akripə Uan* təmahli=pən rəhan min soldia min məmə okotaskəlim nətəmimi nəuvein rəha niməfaki əpəha Jerusiləm məmə otol

---

11:25 Uək 9:30 * **11:26** E nəghatıən Kris, nıpəti nəghatıən u “Kristin” tətəni məmə “rəha Kristo.” **11:28** Uək 21:10 **11:30** Uək 12:25 * **12:1** İətəmi keiu e nauəuə u Uək Mın nərgilau u Kig Herot Akripə. In aupən, kətauin lan məmə Kig Herot Akripə Uan, kəni nətın, kətauin lan məmə Kig Herot Akripə Tu. Afın-to “Herot” e tiksınəri.

ilah kotætəu nahmæiən e niþætilah. ² Təmahli=þən rəhan mīn nətəmimi kəməhuvən motaskəlīm Jemis pia Jon kəni motohamu e rəhalah nau asoli. ³ Nian təmohamu Jemis, meruh məmə nətəm Isrel nīkilah təmagiən pik. Kəni in təmatig maskəlīm mīn Pitə. Təmatol nati u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Pasova mīne Piret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian təmaskəlīm rəkis Pitə, kəni mīləfən əpəha e kaləpus. Kəni Herot təni məmə soldiə sīkistin okotəhtul pəsig lan, kuvət kuvət e auə mīn rəfin e nərəuiə mīne lapin. Kəni Herot tolkeikei məmə otiuvi pətīgəm təhtul e nəhmti nətəmimi nian lafet tol naunun.

⁵ Mətəu nian Pitə təmətətig e kaləpus, kəni nətəmi rəha nīməfaki kəmətəfaki=þən əskasik ohni kəm Uhgin.

Uhgin təməfətīgəm Pitə e kaləpus

⁶ Lapin u mə olauig lan, kəni Herot tiuvi pətīgəm, Pitə təmətapili e nəlugin e soldiə keiu, kəməlis nəhlmin mil e sen keiu, kətu=þən kəti e soldiə kəti, kəni kətu=þən kəti e soldiə kəti mīn. Kəni soldiə keiu kətuəhtul matueruh namtihlua e kaləpus.

⁷ Rəueiu agin, agelo kəti rəha Iərməniḡ tiet=pa, kəni təmasiə mægəhag e niþəgnəua kaləpus. Təmek-ek nīkali Pitə kəni məhgi pəri. Kəni məni məmə, “!Əhtul uəhai!” Kəni sen mil kuəmtəh aru e nəhlmi Pitə mil.

⁸ Kəni agelo təni=þən kəm in məmə, “Uvən e rəham put mīne natimnati.” Kəni Pitə tuvən e lah. Kəni təni=þən kəm in məmə, “Uvən e rəham kot, kəni mītəu=pa iəu.” ⁹ Kəni Pitə təmītəu=þən miaiet e niþəgnəua kaləpus, mətəu in təsəhruniən məmə natimnati mīn u agelo tatol lan ilah niþəhriəniən. Nīkin təhti məmə təhmen e nati kəti təhmen e

nəməhlairiən. ¹⁰ Kəmualiuək muapirəkis soldia kəti iətəm tateh kaləpus, kəni mualiuək muapirəkis mīn soldia kəti mīn, kəni kəmiəuva e naunun doə iətəm kəmol e aiən. Təuə u tətəuag=pən e taun asoli. Nian kəmiəuva iuəkir ohni kəni terəh aru kəni kəmiaiet=pən ikin. Nian kəmualiuək nəuветin mian e suaru, kəni əmeiko agelo tikə aru əmə.

¹¹ Kəni Pitə tinəhrun əha rəueiu məmə səniəmə nəməhlairiən, kəni təni məmə, “Rəueiu inəhrun əhruahru məmə İərmənig təmahli=pa rəhan kəti agelo təmuva mələs rəkis iəu e nətəligiən u iətəm Herot tolkeikei məmə otol lak iətəm nətəm Isrel kəmotolkeikei məmə okoteruh.”

¹² Nian Pitə tinəhrun məmə Uhgīn təmələs rəkis in, kəni təmuvən əpəha e nimə rəha Meri, məmə rəha Jon Mak. Nətəm kəutəhatətə e Uhgīn tepət kəməhuva pəti məutəfaki=pən kəm Uhgīn məmə otasiru lan. ¹³ Kəni Pitə təməhti-əhti doə e iat rəha nimə əha, kəni pətan ioluək kəti, nərgin u Rotə, təmaiu muvən məmə kərmə pəh əha tətəhti-əhti doə. ¹⁴ Nian təmətəu nəuia Pitə, kəni təhrun məmə Pitə pəhriən. Kəni nikin təmagiən pik agin kəni talu e nerəhiən e doə kəni maiu mītəlig muva meruh nətəmi mīn u kəutəfaki, kəni məni məmə, “! Ei, nətəmi, Pitə əpəha ihluə e doə tətəhtul!”

¹⁵ Mətəu kotəni məmə, “Ik ialməli.” Mətəu in təmətəkeikei mətəni məmə, “!Kəpə! İatəni pəhriən.” Kəni ilah kotəni, “Nəmə təhro rəhan agelo teh.”

¹⁶ Mətəu Pitə tətəkeikei mətəhti-əhti doə. Kəni kəməhuvən mōterəh e doə, kəni nian kəmoteruh in, nīkilah təmauit pik ohni. ¹⁷ Mətəu Pitə təməfəri nəhlmin mətəniəhu ilah məmə okəsotagətiən. Kəni mətəni məmə təməhro lanu İərmənig təmos rəkis

in e kaləpus. Kəni məni=pən kəm lah məmə, “Otəni=pən nəghatiən u kəm Jemis notəha Iesu† mīne piatah mīn e niməfaki.” Kəni matig mitəlig mīn magim muvən iki pisin kəti mīn.

¹⁸ Kəni kəməni lauig lan, soldia mīn nətəm kəmauteruh Pitə e kaləpus, kəmotətapuəh o lah mīn, mətəu kīnotəruru əfəməh məmə Pitə təməhruvən. ¹⁹ Kəni nian Herot təmətəu məmə Pitə təmagim, kəni təmahlī=pən soldia mīn məmə okotəsal lan. Mətəu nian soldia mīn kəməsoteruhian, kəni Herot təmauin e soldia mīn u kəmauteruh kaləpus mətəpuəh o lah məmə Pitə təməhra magim. Mətəu ilah kotəruru, kəni in təməni məmə okəmki soldia mīn u kan kəhuamu ilah. Kəni Herot təmiet Jutiə muvən e taun kəti Sisəriə matig ikin o nian nəuvein.

Kig Herot Akripə Uan təmiis

²⁰ E nian əha, Kig Herot Akripə Uan niəməha təməu pik kəni tətəməki e nətəm kəutatig e taun mil əha, Taea mīne Saedon. Kəni nətəmi asoli mīn e taun mil əha kəməhuva pəti kəni məhuvən məmə okoteruh Kig məmə kotol vivi ilah mīn, mətəu-inu nətəm imalah ikin kautəhuvən məutos nəhmti nauəniən ima Kig ikin. Mətəu aupən ilah kəmautəhuvən məuteruh Kig, kəmotəghati ilah suah kəti nərgin u Plastus, u in iətəmi asoli kəti rəha Kig Herot, motiuvi=pən məmə otasiru e lah.

²¹ E nian Kig Herot təmos məmə otuvən meruh ilah, kəni təmuvən e rəhan napən təuvir u tətəgətun məmə in tətərməniḡ. Kəni təmuva məharəḡ e tron

---

† **12:17** Jemis notəha Iesu, in təmuva iətəmi asoli rəha niməfaki əpəha Jerusiləm. **12:18** Uək 5:22-24

rəhan,‡ kəni mətəghati kəm nətəmimi. ²² Kəni nətəmimi kəmotagət əfəmäh məmə, “! Suah u tətəghati səniə məmə iətəmimi mətəu uhg’in kəti!” ²³ Kəni nian nətəmimi kəmotəfən nəni-viviən kəm Herot, mətəu in təsəfəniən nəni-viviən kəm Uhg’in, kəni rəueiu aɡin m’in agelo kəti rəha İərmənig təməh e nimisiən əskasik kəti, kəni wom m’in kəmotun nisigan kəni in timis.

²⁴ Kəni e nian əha, nətəm kəutəni nipəhrinəniən e İesu kəməutəkeikei məutəni pətigəm nəghatiən rəha Uhg’in e ikin m’in tepət, kəni nətəmimi tepət kəməhuva məutəni nipəhrinəniən e İesu.

²⁵ Nian Panəpəs mine Sol kəmuol naunun e rəhalau uək əpəha Jerusiləm, kəni miatəlig mian Antiok ilahal Jon Mak.

13

Uhg’in təmitəp’in Panəpəs mine Sol məmə okuol rəhan uək

¹ E niməfaki əpəha Antiok, iəni m’in əha ikin mine nəgətun m’in. İlah u Panəpəs mine Simion u kətəni məmə iətəmi ap’in, mine Lusias iətəm Saerin, mine Manaen u təməpət ilau Herot Antipas u təmətərmənig e Kaləli aupən, mine Sol. ² E nian kəti ilah kəmotəpəh nauəniən kəni məutəfaki=pən kəm İərmənig, kəni Narm’in Rəha Uhg’in təməni=pən kəm lah məmə, “İəkolkeikei məmə rəueiu əha onəkotəfəri Panəpəs mine Sol məmə ilau okuol uək u iətəm iəmau’in e lau ohni.” ³ Kəni nian kəmotəpəh rəkis nauəniən məutəfaki, kəni motələhu=pən

‡ **12:21** “tron” – İkin kig tətəharəg ikin mətərmənig e nətəmimi.

12:23 Dan 5:20

12:24 Aes 55:11

12:25 Uək 11:29-30; 15:37

13:2 Uək 9:15

nəhlmilah e rəhn-kapə lau məmə okotəfəri ilau, kəni motahli=pən ilau məmə okian muol uək.

Panəpəs mine Sol kəmuəni pətīgəm nəghatiən rəha Uhgīn əpəha Saiprəs

(Eruh map rəha naliuəkiən rəha Pol e naunun nauəuə u.)

⁴ Kəni Narmīn Rəha Uhgīn təmahli=pən ilau məmə okuol uək u, kəni ilau kəmian əpəha e taun Selusiə, kəni ikin əha kəmian e negəu kəti mian əpəha e nitəni kəti Saiprəs. ⁵ Nian kəmiaiet=pən e taun Saləmis, kəmian e nimə mīn rəha nuhapuminian rəha nətəm Isrel mətuəni pətīgəm nəghatiən rəha Uhgīn. Kəni Jon Mak tatitəu=pən ilau mətasiru e lau.

⁶ Kəni kəmlaliuək əmə mihlitəlau agīn e nitəni u mətəuarus mīlietīgəm=pən e taun Pafos. Ikin əha kəmleruh nəuaniləuis kəti rəha Isrel iətəm tatol nati apispis e nəsanəniən rəha iərmis mīn, kəni in iəni eiə, nərgīn u Elimas u nərgīn kəti mīn Patisas. ⁷ Suah u tətaliuək nian tepət ilau Setias Polas u kəpmən asoli rəha nətəm Saiprəs. Setias Polas in teinatig, rəhan nətəligiən təuvir. Kəni in təmahli=pən nəghatiən məmə Panəpəs mine Sol okiəuva mueruh in, mətəu-inu tolkeikei məmə otətəu nəghatiən rəha Uhgīn. ⁸ Mətəu suah u Elimas təmətəni rah ilau. (Nipəti nərgīn təni məmə iətəmi tatol nati apispis e nəsanəniən rəha iərmis mīn). Kəni mətalkut məmə otəuhlin nətəligiən rəha Setias Polas məmə otəsəniən nipəhriənian e Iesu.

⁹ Kəni Sol u kətauin lan min məmə Pol, * Narmin Rəha Uhgın təmərīauəh e nīkin, kəni təməsəl=pən əhruahru o Elimas kəni məni məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nəti Setən. Ik tikimīr rəha natimnati ərəfin iətəm kotəhruahru. Ik nəkərīauəh əmə e neiuəiən mine nərahīən. ?Onəhgın nəmanəpəh nəni rahīən suaru pəhrīən rəha İərmənīg iətəm nətəuhlin? ¹¹ Rəueiu əha İərmənīg otol nalpīniən kəti kəm ik məmə nəhmtəm otəpīs, onəseruhīən nəhagəhagiən kəti mine o nian nəuvein.”

Kəni rəueiu agın min təmafı norəuiən mine napinəpuīən kəmiəuva muəuveg nəhmtin, kəni nəhmtin təməpīs agın. Kəni təməhtul mateapən əpnarın əmə məmə suah kəti otasiru lan mit. ¹² Nian kəpmən Setias Polas təmeruh nati əha, tənī nīpəhrīənīən e İesu mətəu-inu təmauit magiən o nəgətuniən rəha suah mil e İərmənīg.

Panəpəs mine Pol kəmian Antiok əpəha ikin Pīsitiə

¹³ Kəni Pol mine rəhan min nətəmimi kəməhiet Pafos məhuvən e nəgəu kəti məhuvən əpəha taun Perka e ikin Pamfiliə. İkin əha Jon Mak təməpəh ilah mitəlig=pən Jerusiləm. ¹⁴ Kəni ilah kəməhiet Perka məhuvən əpəha taun Antiok əha ikin Pīsitiə. Kəni e nian rəha Sapət, kəməhuvən imə e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm İsrəl mətəharəg. ¹⁵ Nian kəmotətəu nafiniən rəha Lou

---

* **13:9** Nərgin u Sol, in nəghatiən rəha nətəm İsrəl u kətəni mə Hipru. Nərgin u Pol, in nəghatiən rəha nətəm Rom u kətəni mə Latin. Aupən e nauəuə rəha Uək Min, Luk in təmətauin e nərgin u Pol məmə Sol. Mətəu rəueiu əha təmauin ərəg-rəg lan mətəni məmə Pol. Inu nətuəuiniən e uək rəha Pol tatol mətəni pətīgəm nanusiən təuvir kəm Nanihlua min, kəni Luk tətauin lan məmə Pol u nərgin rəha Nanihlua min. **13:11** Uək 9:8 **13:13** Uək 15:38

mīne Iāni Mīn, kēni nētāmi asoli rēha nīmā əha kāmōtahli=pān nēghatiēn kām Pol mīne Panəpəs motāni māmā, “Piak mīn. Okāmā itāmāh kēti tatos nēghatiēn tāvīr māmā otāni tasīru e nētāmīmi, tēhtul māni pētīgām.”

¹⁶ Kēni Pol tāmēhtul mēfəri nēhlmīn māmā okəsotagētiēn kēni māni māmā, “Nētām Isrel mīne itāmāh Nanīhluə mīn nētām nētūfaki=pān kām Uhgīn, otētəlīg-to lak. ¹⁷ Uhgīn rēha nētām Isrel u tāmītāpīn tīpītāh mīn aupān kēni mol ilah kōtēpēt kēni motəskasīk nīan ilah kāmēutatīg əpəha Ijīp. Kēni e nəsānāniēn asoli rēhan, tāmīti pētīgām ilah e nītāni əha. ¹⁸ Kēni mātēh vīvi ilah nāti əpnāpīn kāmāutol nolīēn tērah mīn o nu fote nīan kāmāutan əpəha ikīn tēpiə-məpiə ikīn. ¹⁹ In tāmōl nəuanīlāuis mīn rēha nētām Isrel kāmōtoḥ kəpmān mīn rēha nītāni səpīn iētām kētūtīg e nītāni Kenan, kēni mēfān nītāni əha rēhalah kām tīpītāh mīn māmā rēhalah. ²⁰ Natīmnāti mīn əha kāmōl nu fōhanrīt-fīfti tīnuva mīnuvān rəkīs.

“Uərisīg e natīmnāti mīn əha, Uhgīn tāmēfān kām nētām Isrel nētāmi asoli mīn māmā ilah okōtarmānīg e lah mētəuarus=pa e nīan rēha iāni rēha Uhgīn Samuel. ²¹ Kēni nētāmīmi kāmōtətapuəḥ kām Samuel o kīg, kēni Uhgīn tāmēfān Sol kām lah u nāti Kis, təmsīpān e nəuanīlāuis rēha Benjāmīn. Kēni in tāmarmānīg e lah o nu fote. ²² Kēni nīan Uhgīn tamos rəkīs Sol, kēni in tāmōl Tefīt tuva kīg. In tāmāni pētīgām nāti kēti tāvīr lan māmā, ‘Iəmeruh suah kēti Tefīt nāti Jese, in iētāmi əhruahru iētām nīkīn tatītəu=pān rəhak nētəlīgīēn.

13:17 Eks 1:7; 6:6; 12:51   **13:18** Nam 14:34; Dut 1:31-32   **13:19**
 Dut 7:1; Jos 14:1   **13:20** Jaj 2:16; 1Saml 3:20   **13:21** 1Saml
 8:5,19; 10:20-24

Kəni in otol natimnati rəfin iətəm iəu iəkolkeikei məmə otol.’

²³ “Kəni Uhgīn təmol məmə Iosmiəgəh kəti, inu Iesu, otsipən e nəuaniləuis rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmiəgəh nətəm Isrel təhmen=pən əmə məmə in təməni rəkis. ²⁴ Mətəu uərisig Iesu tətəuəin rəhan uək, Jon təmaupən məni pətigəm kəm nətəm Isrel məmə okotəkeikei motəlali e rəhalah nolien tərāh mīn kəni kol bəptais e lah.

²⁵ Nian Jon təmətuva iuəkīr o nolien naunun e rəhan uək, in təməni məmə, ‘? Nīkitəmah təhti məmə iəu pəh? Iəu səniəmə iəu u Uhgīn təməni rəkis. !Kəpə! In tətəuərisig lak iətəm iəu iəsəhmenien məmə iəkəpeg rəkis rəhan put.’†

²⁶ “Piak mīn iətəm nəmotsipən e nəuaniləuis rəha Epraham, mīne itəmah Nanihluə mīn iətəm nəutəfaki kəm Uhgīn, otətəlig vivi, Uhgīn təmahli=pa kəm tah nəghatien u e Iesu məmə in otosmiəgəh itah. ²⁷ Kəni nətəm kəutatig Jerusiləm, mīne rəhalah nətəmi asoli mīn kəməsotəhrunien məmə iətəmi əha inəha Iesu, Uhgīn təmahli=pa məmə otosmiəgəh ilah. Kəni nati əpnəpīn kəmətəfin pətigəm kəm lah e Sapət mīn rəfin nəghatien rəha iəni mīn rəha Uhgīn iətəm kəməutəni e Iesu, mətəu ilah kəməsotəhrunien. Kəni motol nəghatien rəha iəni mīn tuva mol nīpəhriənien lan, mətəu-inu ilah kəmotəni məmə okotuhamu Iesu. ²⁸ Nati əpnəpīn kəməsoteruhien nati kəti məmə otimīs ohni, mətəu kəmotətapuəh məmə Pailət otuhamu.

13:22 1Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20   **13:23** 2Saml 7:12-16

13:24 Mat 3:1-2   † **13:25** Ioluək rəha iətəmi asoli in tatəpeg rəkis put rəha iətəmi asoli rəhan. Uək u in ləhtəni agin.   **13:25** Jon 1:20,27   **13:28** Mat 27:22-23

29 “Nian kəmol rəfin natimnati iətəm Nəghatiən rəha Uhgın təməni məmə okol lan, kəni rəhan mın nətəmimi kəmotələs iahu e nigı kəməluau motos məhuvən mohtənim e nıpəg kəpiel. ³⁰ Mətəu Uhgın təmol in təmiəgəh mın e nımisiən. ³¹ Kəni e nian tēpət tatiət=pən o rəhan mın nətəmimi. Nətəmi mın əha, ilah İesu kəməutan aypən əpəha Kaləli mətəuarus=pa Jerusiləm. Kəni rəueiu əha nətəmi əha kəutəni pətigəm kəm piatah mın u nəuaniləuis mın rəha Isrel, məmə ilah kəmotəh pəhriən İesu, kəni in təməmiəgəh pəhriən.

³² “Kəni rəueiu əha, itimah iəutəni=pinə kəm təmāh nanusiən təuvir əha, məmə nəniəskasikiən iətəm Uhgın təmol kəm tipitah mın aypən, ³³ rəueiu əha, tinol rəfin nəghatiən rəhan kəm tah nəuaniləuis mın rəhalah nian təmosmiəgəh İesu e nımisiən. Təhmen=pən əmə e Nauəuə Rəha Uhgın e Nauəuə Rəha Nəpuən Mın keiu tətəni məmə,

‘Ik nətik. Rəueiu inuva rəham tatə əhruahru.’

³⁴ “Uhgın təməni əskasik rəkis e rəhan Nauəuə məmə otəpanosmiəgəh İesu e nımisiən, kəni ko təsimisiən, kəni nıpətın otəsəmnəmitiən. Tətəni məmə,

‘Nıpəhriəniən, oiəkəfinə nati təuvir ağin mın kəm ik iətəm iəməni əskasik rəkis kəm Kig Tefit aypən.’

³⁵ “Kəni e iki pisin mın kəti mın e Nauəuə Rəha Uhgın, Kig Tefit təməni kəm Uhgın e İosmiəgəh məmə,

‘Kəni onəsegəhaniən məmə nıpəti İoluək Əhruahru rəham otəmnəmit məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmiəgəh, təmol natimnati mīn iətəm Uhgīn tolkeikei. Uərisig lan tīmīs, kəni kəmitənim ilah tīpīn mīn, kəni nīpətīn tāməmnəmit.

³⁷ Kəni nəghatīən əha, tāməsəghatīən e Tefit, mətəu tāməghati e Iesu məmə in mīn təmīmīs, mətəu Uhgīn təmol təmiəgəh mīn, kəni nīpətīn tāməsəmnəmitīən.

³⁸ “Tol lanəha piak mīn, iəkolkeikei məmə onəkotəhrun məmə rəueiu iətəni=pīnə kəm təmah məmə e Iesu, Uhgīn otos rəkīs noliən tərəh mīn rəhatəmah. ³⁹ Kəni itəmah onəkotəkeikei motəhrun məmə e Iesu pīsīn əmə, Uhgīn təhrun nos rəkīsīən noliən tərəh rəha nətəm kəutəhatətə lan. In otītīs ilah e noliən tərəh mīn rəhalah. Mətəu suaru rəha nītəu-pəniən Lou rəha Mōsīs təsəhmenīən o nosmiəgəhīən iətəmīmī. ⁴⁰ Kəni itəmah onəkotəkeikei mətətətəu itəmah məmə nəghatīən rəha iəni mīn rəha Uhgīn otəsuvā minīən e təmah. ⁴¹ Kəni in tətəni məmə,

‘Ei, otətəlig-to, itəmah nətəm nəutagət əuvsan mətəni rah natimnati rəfin. Onəkotəuit kəni mohmīs, mətəu-inu e nian nəutəmiəgəh, oiəkol nati kəti tərəh pīk o təmah iətəm ko nəsotəniən nīpəhriənīən lan, nati əpnəpīn nəmə iətəmi kəti otəni əhruahru kəm təmah.’ ”

Nətəmīmī kəmotəgiən o nəniən təuivīr

⁴² Nian Pol mīne Pənəpəs kīnātīaiet e nīmə rəha nuhapumīniən, nətəmīmī kəmotətapuəh o lau məmə, “Əui, onəkīəuva mīn e Sapət u tətuvā, muəni pətīgəm mīn nəghatīən əha nəuvein kəm tīmāh.”

⁴³ Kəni nian nətəmīmī kəmohtīe e nīmə, ilah tēpət kəmohtəu=pən Pol mīne Pənəpəs. Nətəmi mīn əha,

nəuvein nəuaniləuis mīn rəha Isrel, kəni nəuvein Nanihluə mīn kəmotəpəh rəhalah nəhatətəiən kəni məutohtəu=pən noliən mīn rəha nəfakiən rəha nətəm Isrel.‡

Kəni ilau kəmuəghati kəm lah mətuəni=pən əskasik kəm lah məmə, “Onəkotəkeikei motaskəlim nəhatətəiən rəhatəmāh e Uhgīn, məmə in otolkeikei pik itəmāh mol təuvir kəm təmah.”

⁴⁴ Kəni e Sapət iətəm tətuvā, iuəkīr nətəmimi rəfin e taun asoli əha kəməhuva məmə okotətəu nəghatiən rəha Uhgīn. ⁴⁵ Kəni nian nətəmi asoli rəha nətəm Isrel u kəsotolkeikeiən Pol kəmoteruh nīmānin nətəmimi kəməhuva o nəghatiən rəhan, kəni kīnəutohtgərah in o lah, kəni mīnotətəuūin məutəni rah Pol mīne nati nak in tətəni.

⁴⁶ Kəni Pol mīne Panəpəs kəməsuəginīən kəmuəni məmə, “Itīmlau oiəkuəkeikei muəni pətīgəm nəghatiən u rəha Uhgīn kəm təmah muəupən, nətəm Isrel mīn. Kəni itəmāh nəmotəpəh nəghatiən rəha Uhgīn, kəni nəghatiən aru əmə rəhatəmāh tətəgətun məmə itəmāh nəsotəhmenīən o nosiən nəmiəgəhiən itulīn. Kəni rəueiu itīmlau inətian məmə iəkuəni pətīgəm nənīən təuvir u kəm Nanihluə mīn mətəu səniəmā nətəm Isrel, ⁴⁷ kəni inu, inu nəghatiən iətəm Iərmānīg təməfa rəkis kəm tīmlau məmə iəkuol, in tətəni e Nauəuə Rəha Uhgīn məmə,

‘Iəu iəmol ik məmə onəkuva ik nəhagəhagiən kəti rəha Nanihluə mīn, məmə nətəni pətīgəm kəm nətəmimi e ikin mīn rəfin məmə iəkolkeikei məmə iəkosmiəgəh ilah.’ ”

‡ **13:43** Nanihluə mīn əha u kəutohtəu=pən nəfakiən rəha nətəm Isrel, kəməghi=pən ilah. **13:46** Uək 3:26; 18:6 **13:47** Aes 49:6

48 Nian Nanihluə mın kəmotətəu nəghatiən əha, nıkilah təmagiən ohni, kəni mınəutəni-əni kəm lah mın məmə nəghatiən rəha İərməniğ İesu in təuvır pik. Kəni nətəmi mın Uhgın təmitəpin rəkis e lah məmə okotos nəmiəgəhiən iətəm ko təsikəiən, ilah kəmotəni nıpəhriəniən lan.

49 Kəni nəghatiən rəha İərməniğ təmaiı mıtəlau e nıtəni rəfin əha iuəkır e taun əha.

Nətəm İsrəl kəmotəhgi pətigəm Pol mine Panəpəs

50 Mətəu nətəmi asoli rəha nətəm İsrəl kəməhuvən moteruh Nanihluə mın rəha taun əha, inu nətəmi asoli, mine nıpətan asoli mın nətəm kəutəfaki məutohtəu=pən nolıən rəha nətəm İsrəl. Kəni motiıvi=pa məmə okotol niəməha kəm Pol mine Panəpəs. Kəni ilah rəfin kəmotəhgi pətigəm ilau əha imalah ikın. 51 Mətəu ilau kəmuohrapıspis nıftəni e nəhlkilau təhmen e nəmtətiən kəti məmə Uhgın təməuhlin nəmtahn kəm lah kəni ilau kəmiaiet mian e taun əha İkoniam. 52 Mətəu nətəmi rəha İesu əpəha Antiok, Nərmın Rəha Uhgın təməriauəh e lah, kəni ilah nıkilah təmagiən pik.

14

Pol mine Panəpəs kəmian İkoniam

1 E İkoniam kəmian mın əpəha e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm İsrəl, kəni mətuəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın, kəni nəghatiən rəhalau təuvır pik, kəni təmiıvi=pa nətəmimi tepət məmə ilah kəmotəni nıpəhriəniən e İesu, inu nətəm İsrəl tepət mine İanihluə tepət mın nətəm

kəutohtəu=pən nolian rəha nəfakian rəha nətəm Isrel. ² Mətəu nətəm Isrel mīn u kəməsotəniən nīpəhriənian e rəhalau nəghatian, kəməhuvən o Nanihluə mīn, motol ilah kotəməki pīk e nətəmi mīn u kəutəni nīpəhriənian e Iesu, məutol niəməha kəm lah. ³ Mətəu Pol mīne Panəpəs kəmuatig təfəməh ikin, məsuəginian e lah, mətuəkeikei matuəni pətigəm nəghatian rəha nəuvirian rəha Ughin kəm nətəmi rəfin. Kəni Iərməniḡ təmol ilau kuol nati apispis mīne nəmtətian tēpət məmə nətəmi okotəhrun məmə rəhalau nəghatian in nəghatian pəhriən.

⁴ Kəni nətəm ikin əha, kəmotəhapu ilah mīn, nəuvein kəutohtəu=pən nətəm Isrel u kəsotəniən nīpəhriənian e Iesu, kəni nəuvein kəutohtəu=pən aposil mil əha, Pol mīne Panəpəs. ⁵ Kəni nətəm Isrel mīne Nanihluə mīn, mīne nətəmi asoli mīn rəhalah mīn, kīnautol nəghatian oneuən kəti məmə okotərəkin ilau, kəni kotahtihmu ilau e kəpiel. ⁶ Mətəu nian kəmuətəu nəghatian oneuən rəhalah, ilau kəmuagim mian əpəha e profens rəha Likaonia, kəni mian əpəha e taun mil əha, Listra mīne Terpe. Kəni e taun mil əha mīne ikin mīn titəlau e taun mil əha, ⁷ ilau kətuəni pətigəm nanusian təuvir rəha Iesu Iosmiəḡəh.

Pol mīne Panəpəs əpəha Listra

⁸ Kəni əha Listra, suah kəti əha ikin. Nian təmair mətəu nəhlkin mil kəmuəpaiu təruru naliuəkiən, təmətəharəḡ əmə, kəni in təmətəharəḡ əha ikin ⁹ matətəliḡ e nəghatian rəha Pol. Pol təməsal=pən əhruahru o suah kəha, mīnəhrun

māmā in tīnāhatātā rākis māmā nāhlkin tāhrun nāuvīriān, ¹⁰ kēni magət əfəmāh lan māmā, “! Ei piak, əhtul!” Kēni əmeiko, suah u tāməhtul əhruahru kēni mīnətaliuək.

¹¹ Nian nīmānin nətāmimi kəmoteruh nati əha iətəm Pol təmol, kəmotəni əfəmāh e nəghatiən Likaoniə māmā, “! Ei! Otafu-to. Uhgīn mīn rəhatah kīnotol nətāmimi e lah, kēni mīnəhuva imatah ikin.” ¹² Kēni kəmotauin ərəg-rəg e nərği Panəpəs māmā Sus u nīpətin tēni māmā in iərmānīg rəha uhgīn mīn rəhalah. Kēni motauin ərəg-rəg mīn e nərği Pol māmā Heremes, nīpətin u tēni māmā in iətəm tətəghati rəha uhgīn mīn rəhalah. Kəmotauin lan lanəha mətəu-inko Pol tətəghati pik, mapirākis Panəpəs. ¹³ Nīmā rəha narmi nati rəha uhgīn əha Sus, in tətəhtul ihluə e taun əha. Kēni pris rəha uhgīn əha Sus təmasīg kau mīn nāuvein iətəm təmətu=pən rākis nəuginīgi e lah. Kēni məmki ilah muva e namtīhluə rəha lahuənu. Mətəu in mīne nīmānin nətāmimi kətolkeikei māmā kətol sakrifais kəm lau motol nānīviviān lan kəm Pol mīne Panəpəs.

¹⁴ Mətəu nian aposil mil kəmuətəu nəghatiən e nati əha kēni muəhrun, kəmuəhapu rəhalau napən.* Kēni kəmuaiu mian əpəha e nəlugin e lah. Kēni muagət əfəmāh māmā, ¹⁵ “! Ei, nəman! ?Nəkotəni māmā nautol nak u? Itimlau iətāmimi əmə təhmen e təmah. Iatuos nāniān təuvir mətīəuva kəm təmah, kēni iəkuolkeikei māmā iəkuəuhlin nətəligiān rəhatəmāh māmā nəkotəpəh nəfakiān kəm uhgīn mīn u iətəm rəhalah nəsanəniān tikə. Mətəu onəkotəfaki əmə kəm Uhgīn

---

14:11 Uək 28:6 * **14:14** “kəmuəhapu rəhalau napən” māmā in ko kəmuətəu tərəh pik e nolīān əha.

iætəm tətəmiəgəh, mətətiḡ itulin. In pišīn əmə təmol neai, niŧtəni, niŧəhi, miŋe natimnati rəfin iætəm kəutətiḡ ikin miŋ rəfin.

¹⁶ “Aupən in təmegəhan məmə nətəmiimi ikin miŋ rəfin məmə ilah okotohtəu=pən aru əmə suaru miŋ rəhalah. ¹⁷ Mətəu nian rəfin in tatol suaru kəm lah məmə ilah kotəhrun neruhiən rəhan nəuviriən iætəm in tatol. In tatol nuhuən tətəfuv, matol nauəniən miŋ e nəsumiən, kəni kautol niŧətilah e nian əhruahru rəhalah. In tətəfən nauəniən kəm təmah mol itəmah nəutətəu təuvir.” ¹⁸ Mətəu kəmətuəni pau nəghatiən əha kəm lah, iuəkīr əmə kəni kuəruru nəniəhuiən ilah o nolīən sakrifais o nəni-viviən ilau.

¹⁹ Kəni nətəmiimi nəuvein e nəuaniləuis rəha nətəm Isrel kəmotšipən Antiok əha Pišitiə miŋe Ikoniam mohiet=pa Listra, kəni kəmotol nətəliḡiən rəha nətəmiimi tepət məmə okotəməki e Pol miŋe Panəpəs. Kəni kəmotələs Pol kəni motəhti e kəpiel, kəni moteikəpan məhuvən motəraki pətīḡəm e taun motəpəh tətəməhli. Niŧilah təhti məmə təmiimis. ²⁰ Mətəu nian nətəmi rəha Iesu kəməhuva motəhtul təlau lan, kəni təhtul əmeiko muvən miŋ əpəha imə e taun. Kəni kəməni=pa lauḡ lan, in miŋe Panəpəs kəmiaiet miŋ Terpe.

Pol miŋe Panəpəs kəmiatəliḡpən Antiok əha Siriə

²¹ Kəni Pol miŋe Panəpəs kəmuəni pətīḡəm nəniən təuvir e taun əha Terpe, kəni kəmiavi=pa nətəmiimi tepət kəhuva o Iesu. Kəni kəmiatəliḡ miəuva Listra, kəni uərišig miəiet miŋ miəuva Ikoniam, kəni kiaiet miŋ miəuva Antiok əha Pišitiə. ²² Kəni ikin əha, kəmətuəfu əskasik e nətəmi rəha

14:15 Sam 146:6; Uək 10:26

14:16 Uək 17:30

14:17 Jer 5:24

14:19 Uək 17:13; 2Kor 11:25

Iesu. Kəni mətəufən nəghatiən məmə okotəhtul əskasik e nəhatətəiən e Iesu. Kəni matuəni məmə, “Kitah okotatig e nərahien tepət nian kəhuvən e suaru rəha nuvəniən matig ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgın. Mətəu nati əpnarın əmə, kitah okotəkeikei mətəhtul əskasik.”²³ Kəni e niməfaki mın ikin mın rəfin iətəm ilau kətian ikin, mətəufəri eldə mın rəhalah. Kəni mətəupəh nauəniən matuol əmə nəfakiən, kəni mətəuləhu e nəhlmi İərməniği nətəmimi nətəm kinotəni rəkis niyəhriəniən lan.

²⁴ Kəni ilau kəmian=pən Pisitiə ikin muəsəu-pah mueiuaiu Pamfliə ikin e taun əha Perka,²⁵ ikin əha ilau kəmuəni pətigəm nəniən təuvir ikin. Kəni ilau muəsəu-pah mueiuaiu=pa mın e taun kəti mın Ataliə,²⁶ kəni kəmuos negəu ikin miatəlig=pa Antiok əha Siriə. Nətəm Antiok əha inəha, aypən ikin ilah kəmotahli=pən Pol mine Panəpəs məmə okian muəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın, kəni motəfaki məmə Uhgın oteh vivi ilau e ikin mın iətəm ilau kətian ikin. Kəni rəueiu kinuol naunun uək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig=pa mın, kəmuauin e nətəmimi rəha niməfaki məmə okəhuva kətiəh. Kəni ilau kəmuəni pətigəm kəm lah natimnati rəfin iətəm Uhgın təmol ilau kuol e nəsanəniən rəhan, kəni muəni məmə təməhro lanu Nanihluə mın, ilah kəməhuva motəni niyəhriəniən e Iesu.²⁸ Kəni ikin əha, ilau kəmuatig tuvəh nəuvətin ilah nətəmi rəha Iesu.

15

Nəfaki mın nəuvein kəmotəni məmə nətəmimi

okotohtəupən lou rəha Mosis

¹ Kəni nətəmimi nəuvein kəmotšipən Jutiə mohiet=pa Antiok məutəgətun piatah mīn məutəni məmə, “Okəmə kəsəhgi-pəniən itəmah, təhmen e inu iətəm Lou rəha Mosis tətəni, ko Uhgīn təsosmiəgəhiən itəmah.”* ² Kəni Pol mīne Panəpəs ilah nətəmi əha kīnəutahi ilah mīn o nəghatiən əha, kəni mīnəutagət əfəməh e nəniən əha. Kəni uərisig, nətəmimi rəha niməfaki əha Antiok kəmotitəpīn Pol mīne Panəpəs mīne ilah mīn nəuvein məmə okəhuvən Jerusiləm moteruh aposil mīn mīne eldə mīn rəha niməfaki o nəniən əha.

³ Nətəmimi rəha niməfaki kəmotahli=pən ilah kəhuvən, kəni nian ilah kəmohtiepən Fonisiə mīne Səmeriə, kəmotəni pətigəm məmə təməhro lanu Uhgīn tatiuvi=pa Nanihlua mīn kəutəhuva rəhan nətəmimi. Kəni nəghatiən əha təmol piatah mīn ikin əha nīkilah tətəgiən pik. ⁴ Nian kəməhuva Jerusiləm, nətəmimi rəha niməfaki mīne aposil mīn mīne eldə mīn rəha niməfaki, kəmotəgiən məmə okotos ilah məhuvən imalah mīn ikin. Kəni Pol mīne nətəmimi əha kəmotəni pətigəm natimnati iətəm Uhgīn təməfən nəsanəniən kəm lah məmə okotol. ⁵ Mətəu Fərsi nəuvein əha ikin iətəm kəutəni nīpəhrīniən e Iesu, kəmotəhtul motəni məmə, “Nanihlua mīn, okəkeikei kəhgi=pən ilah, kəni okotəkeikei motəgətun ilah məmə okotohtəu=pən Lou rəha Mosis.”

---

* **15:1** Nəhgi-pəniən e Oltestimīn in nəmtətīən məmə nətəmimi, ilah nətəmimi rəha Uhgīn. Nanihlua mīn tēpət, kəsəhgi-pəniən ilah. Rəha nətəm Tanna, nəhgi-pəniən in nəmtətīən məmə kətəfən nepətīən rəha kəlkələh mīn nəman. **15:1** Kəl 5:2 **15:2** Kəl 2:1 **15:4** Uək 14:27

Aposil mīn mīne nətəmi asoli mīn kəmotəghati əpəha Jerusiləm

⁶ Kəni aposil mīn mīne eldə mīn rəha niməfaki kəmotəharəg məutəghati e nəniən əha. ⁷ Kəni nian kəmotəghati nəfəməh nəuветin, kəni Pitə təməhtul məni məmə, “Piak mīn. Itəmah nəkotəhrun vivi məmə nuvəh rəkis Uhgīn təmitəpin iəu e nikitəmah məmə iəkəni pətigəm nanusiən təuvir rəha Iesu kəm Nanihluə mīn məmə okotəni nīpəhriənīən lan. ⁸ Uhgīn təhrun nətəligiən rəha nətəmimi, kəni in tinəgətun rəkis məmə nīkin tagiən məmə otosmiəgəh nətəmi mīn u kəsəniəmə nətəm Isrel əmə, mətəu-inu təməfa Narmin Rəha Uhgīn kəm lah təhmen əmə mə inu təməfa kəm tah. ⁹ In təməsol pisinīən əmə kəm lah. !Kəpə! In təmafəl rəkis rəhalah nolīən tərəh mīn mətəu-inu kəutəni nīpəhriənīən lan təhmen=pən əmə mə inu tinol rəkis kəm tah.

¹⁰ “? Mətəu təhro itəmah nəutəhuvən e suaru pisin məmə Uhgīn nīkin otahmə? ?Təhro itəmah nīnəutətə=pən Lou e nəhuvegīlah məmə in nati figəm kəti iətəm ilah kəutələs? !Kəpə! Itəmah, oteruh-to. Kitah mīne tipitah mīn kitah rəfin kəsotəhmenīən məmə okotələs nati figəm əha. ¹¹ Mətəu kitah kəutəhatətə məmə Iesu in İərməniğ rəhatah, kəni in tatosmiəgəh itah e rəhan nəuviriən əmə, kəni in mətol əmə lanəha kəm lah.”

¹² Nəghatiən əha təmol ilah kotəruru nati okotəni, kəni məutətəlig e Pol mīne Panəpəs kinətuənuş pətigəm nati apispis mīn mīne

nəmtətian pişin pişin mīn iətəm Uhgīn təmol ilau kuol e nəhmti Nanihluə mīn.

Jemīs təmahtipəsig e nəghatian

¹³ Nian kəmuol naunun e nəni pətīgəmian uək mīn rəhalau, kəni Jemīs† təhtul məni məmə, “Piak mīn. Otətəlig vivi-to e rəhak nəghatian.

¹⁴ Pitə təməni-vivi aģin kəm tah məmə təməhro lanu Uhgīn təmaupən miet=pən o Nanihluə mīn məkīrəkis ilah nəuvein məmə rəhan mīn. ¹⁵ Kəni nati əha təhmen=pən əmə e nəghatian iətəm iəni rəha Uhgīn təməni iətəm kəmətēi e Nauəuə Rəha Uhgīn. Uhgīn tətəni məmə,

¹⁶ ‘Uərisig e natimnati mīn əha, oiəkītəlig=pa mīn. Oiəkōl vi nimə rəha narmənīgian rəha Kig Tefit u təməmnəmit aupən.

Nati əpnapīn təməmnəmit, mətəu iəkləfəri mem mafəl mol təkāsik mīn,

¹⁷ məmə nətəmi əpnapīn e nītəni mīn u Nanihluə mīn, iətəm iəmitəpīn rəkis ilah məmə rəhak nətəmimi mīn, ilah okotəsal lak.

¹⁸ Iəu Iərmənīg iətəni lanu, kəni iəmol nətəmimi kotəhrun rəkis nati əha nuvəh aupən.’ ”

¹⁹ Kəni Jemīs təməni məmə, “Kəni tol lanəha, iəu iəkəni məmə rəueiu Nanihluə mīn tepət kīnautəuhlin nətəligian rəhalah mīnəutəhuva o Uhgīn. Kəni təsəuvirian məmə rəueiu əha kitah okotol tiəkis pik mīn o lah. ²⁰ Mətəu pəh okotətēi nauəuə kəti tuvən kəm lah məmə okəsotunian nauənian mīn u kəmol rəkis sakrifais lan kəm narmī nati mīn u iərmis mīn, kəni kotamīkmik e nəhmti Uhgīn. Kəni məsotolian təfagə e pətan.

† **15:13** Jemīs u, in notəha Iesu, kəni in iətəmi asoli rəha niməfaki əpəha Jerusiləm. **15:13** Kəl 2:9 **15:18** Amos 9:11-12

Kəni məsotuniən nati miəgəh iətəm kəmarin nentəui mətəu-inu nıran əha ikın e nıpətın. Kəni okəsotuniən nıərə. ²¹ Okotəkeikei motəniəhu ilah lanəha o nələhuiən nəməlinuiən tətətig o iəfaki mın, nətəm Isrel mine Nanihluə mın, mətəu-inu nətəmimi kəutisiai Mosis, kəni təmətəuəuin nuvəh rəkis e Sapət mın rəfin, nətəmimi kəutafin Lou rəha Mosis əpəha e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel. Kəni kəutəni pətigəm nəghatiən mın əha e taun mın rəfin.”

*Kəmətəi nauəuə kəm
nəfaki mın u Nanihluə mın*

²² Kəni aposil mın mine eldə mın mine nətəmimi rəha niməfaki kəmotegəhan məmə okotahli=pən ilah mın nəuvein kotohtəu=pən Pol mine Panəpəs məhuvən Antiok. Kəni kəmotətgi=pən Sailəs mine Jutəs u kətəni məmə Pasapəs. Suah mil əha nətəmimi kəutisiai ilau. ²³ Kəni kəmotəfən nauəuə kəm lah məmə okotos məhuvən. Nauəuə tətəni məmə,

“İtimah aposil mın mine eldə mın rəha niməfaki, itimah piatimah u itəmah. İəkotəni təuvir kəm təmah əpəha Antiok, mine Siriə, mine Silisiə u Nanihluə mın, mətəu rəueiu ninəhuva piatimah mın.

²⁴ İtimah iəmotətəu məmə nətəmimi nəuvein u e nikitimah kəmotol tiəkis pik kəm təmah, kəni itəmah nəmotətəu tərəh e nəghatiən rəhalah. Mətəu itimah iəməsotəfəniən nəghatiən məmə okəhuvən motəni lanəha.

²⁵ Tol lanəha kəni itimah iəmotəuəin e nəghatiən kəti, kəni motegəhan məmə

itimah nāuvein okotos nāghatiān rāhatimah muiṭəu=pən Pol mine Panəpəs u itimah iəkotolkeikei pik ilau. ²⁶ Iuəkir kiamis o uək u rāha Iərmənig rāhatah, Iesu Krīsto. ²⁷ Kəni itimah iəutahli=pinə Jutəs mine Sailəs məmə okiauvnə mueh itəmah. Ilau okuəni əhruahru kəm təmah nāghatiān kətiəh əmə iətəm itimah iəmotətei.

²⁸ Kəni Narmīn Rəha Uhgīn nīkin tagiān mine nīkitimah tagiān məmə iəsotəfinə minian lou kəti kəm təmah məmə otəfigəm pik o təmah, mətəu in əmə u nəkotəkeikei motol: ²⁹ onəsotuniān nauəniān mīn u kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nati mīn u iərmis mīn; kəni məsotuniān nīran; kəni məsotuniān nati miəgəh u kəmarin nentəui mətəu-inu nīran əha ikin e nīpətin; kəni məsotoliān təfagə e pətan. Nəmə nəutohtəu=pən nāghatiān mīn əha, onəkəhuvən e suaru təuvir.

Inu naunun nāghatiān rāhatimah.”

³⁰ Kəni nətəmi asoli mīn əha kəmotahli=pən nətəmi əha ilah kuvət məmə okəhuvən əpəha Antiok. Nian kəmohtigəm=pən Antiok, kəmotauin e nətəmi rəha niməfaki mīn əha ikin əha, kəni kəhuva kətiəh, kəni kotəfən nauəuə u kəm lah.

³¹ Kəni nian kəmotafin nauəuə u, nīkilah təmagiān mətəu-inu nāghatiān əha təməfəri nīkilah. ³² Jutəs mine Sailəs ilau iəni mil rəha Uhgīn. Kəmuəghati təfəməh kəm piatah mīn əha mətəufəri nətəligiān rəhalah mətəuol ilah kəutəhtul əskasik. ³³ Ilau kəmuatig təfəməh nəuvetin ikin əha, kəni piatah mīn kəmotauiəhrui ilau kəni motətapuəh məmə Uhgīn otəfən rəhan nəməlinuiān kəm lau, kəni motahli=pən ilau kiətəlig=pən o nətəmi mīn u

kəmotahli=pa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kəni Pol mine Panəpəs kəmuatig təfəmäh nəuvetin əpəha Antiok, kəni ilah nətəmimi tepət kəmütəni pətigəm nəghatiən rəha İərmənig kəm nətəmimi məutəgətun ilah lan.

Pol mine Panəpəs kəmuəhapu ilau min

³⁶ Nian nəuvein uərisig, Pol təməni=pən kəm Panəpəs məmə, “Təuvir məmə kiətəlig min mian mueruh pialau min e taun min rəfin u kəmuəni pətigəm nəghatiən ikin rəha İərmənig kəm lah, mueruh-to məmə kəutəhratig.” ³⁷ Kəni Panəpəs təmegəhan kəni molkeikei məmə otit min Jon Mak. ³⁸ Mətəu Pol təməniahu əskasik məsolkeikeian, mətəu-inu Jon Mak təməpəh rəkis ilau əpəha Pamfilia mitəlig məsitəu-pəniən ilau mətəuarus kinuol naunun e uək. ³⁹ Kəni kəmuəni təskasik e nian əha, əmeiko muəuəri ilau min. Kəni Panəpəs təmit Mak kəni muos negəu kəti mian əpəha Saiprəs. ⁴⁰ Mətəu Pol təmit Sailəs ilau min. Kəni nətəm kəutəfaki kəmotəfaki məmə İərmənig oteh vivi ilau e rəhan nəuviriən, kəni motahli pətigəm ilau. ⁴¹ Kəni kəmuəliuək mian=pən Siriə mine Silisə ikin kəni matuem əskasik niməfaki min.

16

Timoti təmitəupən Pol mine Sailəs

¹ Kəni Pol təmaliuək min muvən əpəha Terpe mine Listra. Kəni ikin əha, iətəmimi kəti əha ikin rəha İesu, nərgin u Timoti. Məmə rəhan in pətan Isrel in tatəhatətə e İesu, mətəu rəhan tatə in iətəm Kris. ² Piatah min u kəutəhatətə e İesu əpəha Listra mine İkoniam kəmotəni məmə Timoti in iətəmi təuvir

kəti. ³ Kəni Pol tolkeikei məmə otit ilau min. Kəni təməhgi=pən in mətəu-inu təməsolkeikeiən məmə nətəm Isrel mın əha ikin mın əha, nikilah otəhti rah mətəu-inu ilah rəfin kotəhrun məmə tatə rəha Timoti in iətəm Kris.*

⁴ Kəni nian ilahal kəmhluvən e taun mın, məhləni pətigəm kəm nətəmimi rəha Uhgın nəghatiən rəha aposil mın mine eldə mın iətəm kəmotələhu əpəha Jerusiləm. Kəni məhləgətun ilah məmə okotəkeikei məutohtəu=pən nəghatiən mın əha. ⁵ Kəni e nolian əha, niməfaki mın kəmotəskasik e rəhalah nəhatətəiən, kəni nian rəfin nətəmimi tatepət kəməutəhatətə e Iesu məutəhuva e niməfaki.

Pol təmeruh nəməhlairiən kəti rəha Uhgın

⁶ Kəni ilahal kəmhluvən=pən əpəha Fritiə mine Kəlesiə ikin, mətəu-inu Narmın Rəha Uhgın təməsegəhaniən e lahal məmə okihluvən=pən Esia məhləni pətigəm nəghatiən əha ikin əha. ⁷ Nian kəmhluva iuəkir e ikin Misia mine ikin Pitiniə, məhlolkeikei məmə okihluvən Pitiniə. Mətəu Narmın rəha Iesu təsegəhaniən məmə okihluvən. ⁸ Kəni kəmhliuək mihluvən=pən Misia ikin, kəni mihleiuaiu=pa e taun əha Troas. ⁹ Kəni lapın lan, Pol təmeruh nati kəti təhmen e nəməhlairiən. Təmeruh məmə iətəm Masetoniə kəti tətəhtul mətətapuəh əskasik ohni məmə, “Pale, onəkuva Masetoniə masiru e timah.” ¹⁰ Nian Pol tineruh rəkis əmə nati əha, kəni inautol əpenə-penə məmə iəkəhuvən Masetoniə, mətəu-inu inotəhrun məmə

16:2 Fil 2:19-22   * **16:3** Nətəm Kris ilah Nanihluə mın, kəsəhgi=pən ilah.   **16:4** Uək 15:23-29   **16:6** Uək 18:23

Uhgīn tətəuīn e tīmah mēmə oiəkotəni pətīgəm nanusiən təuvīr rəha Iesu kəm nətəmimi əha ikin.†

Litia əpəha Filipai təmāni nīpəhriəniən e Iesu

¹¹ Kəni iəmosos negəu kəti mohiet əpəha Troas motaiu əhruahru əmə o nītəni Samotres. Kəni kəmāni lauīg lan iəməhuvən məhuvəri e taun Neapolis. ¹² Kəni iəmohiet ikinu motaliuək əmə məhuvən əpəha e taun əha Filipai, u tətəməhli aupən e nītəni asoli Masetoniə. Nətəmi ikin əha, nətəm Rom əhruahru. Kəni iəmotatīg nəuvətīn əha ikin.

¹³ Kəni e Sapət, nian rəha nəfakiən, iəmohiet e taun əha kəni məhuvən əpəha ləuəhtəni e nəhu kəti iətəm nikitimah təməhti mēmə nətəmimi okəhuva ikin məutəfaki. Kəni iəməhuvən motəharəg məutəghati itimah nīpətan u ilah kəmotəupən məhuva məutəharəg.‡ ¹⁴ Kəni pətan Tuatirə kəti əha ikin tətətəlig e tīmah, nərgīn u Litia. In pətan kəti tatol napən u nəugi naris, kəni nian rəfin napən əha nəhmtīn tiəkis pīk. Pətan əha in Ianihluə kəti mətəu in tatitəu=pən nəfakiən rəha nətəm Isrel, kəni Iərməniğ təmöl nīkin tīmətmətīg mēmə otəni nīpəhriəniən e nəghatiən iətəm Pol tətəni. ¹⁵ Kəni kəmol bəptais lan mīne rəhan mīn, mīne rəhan mīn noluək mīn. Kəni in təmāni=pa kəm tīmah mēmə, “Pale, onəkəhuva imak ikin kotatīg nəuvətīn mətəu-inu itəmah nīnotəhrun

† **16:10** E fes 10-17, koteruh nəghatiən rəha Luk u nīpətin tətəni mə “itimah.” Inu tətəni mēmə Luk ilah Pol mīne e naliuəkiən rəhan. Koteruh mīn nati kətiəh e japtə 20 fes 5 matuvən. ‡ **16:13** Nian Pol tatuvən e taun kəti, nian rəfin tatuvən e nīmə rəha nuhapuminīən rəha nətəm Isrel. Mətəu nəmə təhro, kəni tikə e taun u. Kəni tol lanəha, təmuvən əpəha e nəhu asoli, ikin məutəfaki ikin.

rəkis məmə iəu iətəni nıpəhrıənıən e İərmənıg.” Kəni in təmətəkeıkeı kəm tımah, kəni iəkəhuvən iman ikın.

Kəmləfən Pol mıne Sailəs e kaləpus əpəha Fılıpai

¹⁶ Kəni nıan kəti, nıan iəməhuvən ikın kətəfaki ikın, kəni pətəkəku kəti təmeruh itımah e suaru. In ioluək rəha nətəmimi nəuvein nətəm kəmotos nəhmtın. Pətan əha narmın tərəh kəti tatıg lan iətəm in tatol tətəni pətıgəm natımnati iətəm otəpanuva. Kəni rəhan nətəmi asoli mın kəmotos məni tepət e pətan əha mətəu-inu nətəmimi kəutətəu ilah məmə ilah okotətəu rəhan nəghatıən. ¹⁷ Kəni in təmatuərisıg e tımah Pol, kəni mətəni əfəməh məmə, “Nətəmi mın u, nətəmimi rəha Uhgın u ilıs, ilıs pık. Kəutəni=pinə kəm təmäh suaru rəha Uhgın məmə in otosmiəgəh nətəmimi lan.”

¹⁸ Təmatol lanəha e tımah nıan tepət, mətəuarus nıan kəti Pol tınətəu tərəh o nati əha mınəpəou lan. Kəni in təmeıraır magət e narmın tərəh əpəha məmə, “! E nərgı İesu Krısto iətəni=pinə kəm ik məmə onəkıet rəkis e pətəkəku u!” Kəni rəueıu ağın mın, narmın tərəh əpəha təmıet e pətəkəku əha.

¹⁹ Kəni nıan rəhan nətəmi asoli nətəm kəutarmənıg lan kınotəhrun məmə narmın tərəh tınıet rəkis lan, kəni rəhalah nətəlıgıən o nosıən məni lan, in təmıet e lah, kəni kəmotətəu tərəh. Kəni kəmotaskəlım Pol mıne Sailəs motələs ilau məhuvən əpəha e taun əha kəutol makıt ikın, ²⁰ məmə okuəhtul e nəhmtı nətəm Rom, nətəmi rəha kot. Kəni ilah kəmotəni məmə, “Suah mil u ilau iətəm İsrəl. İlau kətuol nati tərəh tepət, matuol

nətəmimi kəutan məhli p̄ik u imatah ik̄in. ²¹ Ilau kətuəni məmə kitah okotəkeikei motohtəu=pən suaru p̄isin m̄in. Mətəu suaru m̄in əha kəsotohtəu-pəniən lou rəhatah. Kitah nətəm Rom. !Ko kitah kəsotoliən lanəha!”

²² Kəni nətəm ik̄in əha kəməhuva moteruh ilau m̄inəutəni rah ilau. Kəni suah mil u rəha kot kəmuəni=pən kəm soldiə m̄in məmə okotəpeg rəhalau napən motalis ilau e nəuanigi. ²³ Kəni kəmotalis ilau motau tēpət, kəni uərisig motləfən ilau e kaləpus. Kəni motəni=pən kəm iətəm tateh kaləpus məmə otateh vivi ilau məmə okəsiaietian muagim. ²⁴ Nian iətəmi rəha neruhiən kaləpus təmətəu nəghatian əha, təmələs ilau muvən e nəuan kəti əpəha imə agin, kəni mətəu=pən niḡi e nəhlkilau təhmen e hankap.

Iətəm tateh kaləpus təməni n̄ipəhriənian e Iesu

²⁵ Kəni e nəluḡi nian lap̄in, Pol m̄ine Sailəs kətuəfaki, kəni ilau mətəuani nəpuən m̄in rəha nəni-viviən Uhḡin. Kəni nətəmimi m̄in e kaləpus kəməutətəlig e lau. ²⁶ Kəni rəueiu agin m̄in, nəmig asoli kəti təməlauəl e niftəni kəni mol nimə kaləpus təməlauəl p̄ik, kəni doə m̄in e kaləpus kəmoterəh, kəni sen u kəməlis nətəmimi lan kəmohtis. ²⁷ Kəni nian iətəmi rəha nehian kaləpus təmair, mafu məmə doə m̄in rəha kaləpus kəmoterəh, n̄ikin təməhti məmə nətəmi kəutəməhli e kaləpus kinotagim rəfin. Kəni təmləfəri rəhan nau məmə otagəmu aru in lan. § ²⁸ Mətəu Pol təmagət əfəməh

---

16:20 Mak 13:9   **16:22** 2Kor 11:25; 1Təs 2:2   § **16:27** E nian əha, nəmə soldiə kəti tairarəpən e iətəm tatol kaləpus tagim, okəkeikei kohamu soldiə əha.   **16:27** Uək 12:18-19

məmә, “!Ei! !Sagəmuian ik! Itimah rəfin əpə ikin.”

²⁹ Kəni suah kəha təmauin məmә okələs lait kan, kəni in təmaiu muvən imə. Kəni misin=pən nəulın əpəha e nəhki Pol mine Sailəs ikin mətərəmrumin.

³⁰ Kəni mit ilau mihluvən əpəha ihluə kəni mətəpuəh o lau məmә, “!Suah mil! ?Oiakəhro lanu məmә Uhgın otosmiəgəh iəu?” ³¹ Kəni kəmuəni=pən kəm in məmә, “Onəkəkeikei məni nıpəhriənian e İərməniğ İesu, ik mine rəham min.”

³² Kəni kəmuəni=pən nəghatian rəha İərməniğ kəm in mine nətəmimi u kəutatig ilah min. ³³ Nati əpnarın lapın ağin, mətəu suah kəha təmit ilau muvən məueiu mafəl nıməgim min e nıpəti lau iətəm kəmalis ilau ikin. Kəni e nian əmə əha kəmuol bəptais lan mine rəhan min. ³⁴ Kəni in təmit Pol mine Sailəs muvən iman ikin məfən nauənian kəm lau. Kəni in mine rəhan min ərəfin nıkilah təmagian məriauəh mətəu-inu kəmotəni nıpəhriənian e Uhgın.

³⁵ Nian təmian, iətəmi rəha kot mil əha kuəni=pən kəm soldia min məmә, “Onəkəhuvən moterəh e suah mil əha kətian.”

³⁶ Kəni suah kəha iətəmi rəha kaləpus təməni=pən kəm Pol məmә, “İətəmi rəha kot mil kəmuəni məmә okəsuol minian nəhməian kəti kəm təlau, kəni iəkoterəh e təlau nəkətian, kəni iaiet mətian kəni muatig mətig.”

³⁷ Mətəu Pol təməni=pən kəm soldia min əha məmә, “?Ei, mətəu təhro əha? Mə itımlau

iətəm Rom mil.* Kəni iətəmi rəha kot mil əha kəməsueruhiən məmə iəmuol nati kəti tərəh, mətəu e nəhmti nətəmimi kəmotalis itımlau, kəni motləfən itımlau e kaləpus. ? Kəni rəueiu kuolkeikei məmə oiəkiaiet oneuən əmə? ! Kəpə! İlau əmə okuəkeikei miəuva u ikinu kəni muəfətigəm itımlau.”

³⁸ Kəni soldia mın əha kəməhuvən motəni=pən kəm iətəmi rəha kot mil əha. Kəni nian kəmuətəu məmə Pol mine Sailəs ilau iətəm Rom mil, ilau kəmuəgin pik. ³⁹ Kəni kəmian muəni=pən kəm Pol mine Sailəs məmə, “! Pale, kəsi! İəmuol tərəh e təlau.” Kəni ko miet ilau mohiet e kaləpus, kəni muəni=pən vivi kəm lau məmə okiaiet e taun əha.

⁴⁰ Kəni Pol mine Sailəs, ilau kəmiaiet e kaləpus mian e nimə rəha Litia. Kəni mueruh piatah mın əha ikin əha mine nəuvinitah mın rəha niməfaki, kəni muəghati nəuветin kəm lah mətuəfəri nikilah. Kəni uərisig lan, kiaiet mətian.

17

Pol mine Sailəs kəmian əpəha Təsalonaikə

¹ Kəni Pol mine Sailəs kəmuəliuək mian=pən əha e taun mil əha Amfipolis mine Apoloniə, miəuva miaiet=pa e taun əha Təsalonaikə. İkin əha, nimə rəha nuhapuminiən kəti əha ikin rəha nətəm Isrel. ² Kəni Pol təmol məmə inu tatol nian mın, təmuvən əpəha imə e nimə əha. Kəni e Sapət kisil ilah nətəm Isrel əha ikin kəmotol nəghatiən tərət

---

* **16:37** Nəmə suah kəti in iətəm Rom, mətəu katətu=pən nəghatiən kəti lan, kəni lou kəti əha ikin rəhalah məmə aupən kəpmən otol nalpiniən kəm in, mətəu in otəkeikei məhtul e kot məni pətigəm nəuветi nəghatiən katətu=pən lan. Afın e Uək 25:16.

o Nauəuə Rəha Uhgın. ³ In tətəni kəm lah məmə, “Nauəuə Rəha Uhgın tətəni-vivi agın məmə Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa, in otəkeikei mımıs, kəni Uhgın otosmiəgəh mın in e nımisiən. Iesu u iətəm iətəni kəm təmäh, in Kristo əha.”

⁴ İlah nəuvein kəmotəni nıpəhriənıən e nəghatıən əha, kəni kəmohtəu=pən Pol mıne Sailəs. Kəni Nanihluə mın tıpət nətəm kəutəfaki kəm Uhgın, mıne nıpətan asoli tıpət nətəm kotepət e nıpətan mın, kəmohtəu=pən ilau.

⁵ Mətəu nətəmi asoli mın rəha nətəm İsrel əha ikin əha, kınəutohtgərah ilau, kəni məhuvən motəmki=pa nətəm kotərah, əpəha e nıkali suaru mın mıne ikin mın nəuvein mın, kəni mınautol nərahıən tıpət əpəha e taun əha. Kəni məhuvən e nımə rəha Jeson, mınautəhapu doə e nımə, məutəsəl e Pol mıne Sailəs. Kəmotolkeikei məmə okotləfən ilau e nəhlmi kaunsıl əha ikin əha.

⁶ Nian kəməsotehıən ilau, kəni kotaskəlım Jeson mıne piatah mın nəuvein motəmki=pən ilah məmə okotəhtul aupən e nətəmi asoli rəha kaunsıl. Kəni kəmotagət əfəmäh məutəni məmə, “Suah mil əha Pol mıne Sailəs kətiasuv nəməuiən e ikin mın rəfin, kəni mınıəuva e taun rəhatah. ⁷ Kəni Jeson təmauın e lau kian iman ikin, mətəu ilah kəutatgəhli lou rəha Sisə iətəm tətərmənıg e nıtəni mın. İlah kəutəni məmə İərmənıg kəti mın əha ikin tətətig, nərgın u Iesu.” ⁸ Nian nətəm İsrel kəmotəni nəghatıən əha, məutol nətəmimi mıne nətəmi asoli mın əha nıkilah tınəpiapei pık. ⁹ Kəni nətəmi asoli mın əha kəmotol Jeson mıne piatah mın kəmotəfən məni kəti, məmə in nəniəskasıkiən kəti

māmə okəsotol mīniən nati əha, kəni motahli=pən ilah kəutəhuvən.

Pol mine Sailəs kəmian əpəha Perea

¹⁰ Nian tinapinəpu, kəni piatah mīn ikin əha kəmotahli=pən Pol mine Sailəs māmə okian e taun əha Perea. Nian kəmiaiet=pa ikin əha, kəmian e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel. ¹¹ Nətəm Isrel əha ikin əha nətəligiən rəhalah təuvir, mapirəkis nətəm Təsalonaikə, mətəu-inu koltkeikei pik māmə okotətəlig e nəghatiən rəhalau. Kəni nian rəfin, kəutafin vivi e Nauəuə Rəha Uhgīn, mətəsəl vivi māmə nəghatiən rəhalau təhruahru uə kəpə. ¹² Mətəu-inu e nolien əha, kəni tepət kəmotəni nīpəhriəniən e Iesu. Kəni nīpətan asoli mīn Kris tepət, mine nətəm Kris tepət kəmotəni nīpəhriəniən e Iesu.

¹³ Mətəu nian nətəm Isrel əpəha Təsalonaikə kəmotətəu māmə Pol tətəni pətigəm mīn nəghatiən rəha Uhgīn əpəha Perea, kəni ilah kəməhuva mīn əpəha ikin mīnəutəhlili nətəm Perea, mīnautol ilah māmə kotəhrun nohiən ilau. ¹⁴ Kəni nian əmə əha, piatah mīn kəmotahli=pən mīn Pol tuvən əpəha itəhi muvən e negəu muvən Atens, məpəh əmə Sailəs mine Timoti kətuatig əpəha Perea. ¹⁵ Kəni nətəm kəmotit Pol məhuvən Atens, kəni Pol təməni=pən kəm lah māmə okotəni=pən kəm Sailəs mine Timoti māmə okuauit uəhai əmə mian mueruh mīn in. Kəni kəmohtəlig=pa mīn Perea.

Pol əpəha Atens

¹⁶ Nian Pol təmətəhtahnin Sailəs mine Timoti əpəha Atens, in təmətəu tərəh pik mətəu-inu nian tətaliuək mətən ikin əha, meruh māmə ikin əha

təriauəh e narmi nati tərəh əpnapin min. ¹⁷ Mətəu-inu o nati əha, in təmuvən əpəha e nimə rəha nuha-puminiən rəha nətəm Isrel ilah nətəm Isrel, mine Nanihluə min nətəm ilah kəutəfaki kəm Uhgın, məutəghati pik o nati əha mine nanusiən təuvir. Kəni nian rəfin in tatuvən ikin katol makit ikin mətəghati kəm nətəmi əpnapin min əmə. ¹⁸ Kəni nəgətun min nəuvein nətəm Kris, kətəni ilah məmə Epikiuriən mine Sitoik,* ilah min kəutəghati. Ilah nəuvein kətəni məmə, “?Suah əha təmələs əmə nəghatiən kəti e suaru mətəni, kəmə tətəni nak əpəha?”

Kəni nətəmimi nəuvein kəmotəni məmə, “İtimah iəutətəu məmə tətəghati e uhgın min rəha iki pisin pisin min.” Kəmotəni lanəha mətəu-inu Pol tətəghati e İesu, mətəni məmə təmimis mətəu Uhgın təmosmiəgəh min.

¹⁹ Kəni kəutauin=pən e Pol məmə otuva məhtul e nəhmti kaunsil rəha nətəm kəutəharəg e nitəuət əha Areopakus. Kəni kaunsil əha təməni=pən kəm in məmə, “İəkotolkeikei məmə iəkotəhrun nipəti nəghatiən vi u iətəm nətəni. ²⁰ Nəghatiən min əha nəuvein iəmotətəu məmə tol pisin agin, kəni iəkotolkeikei məmə iəkotəhrun nipətin.” ²¹ Kəmotəghati lanəha mətəu-inu nətəm Atens mine ikin pisin min iətəm kəməhuva Atens, kəmotolkeikei məmə okotəharəg əmə motətəlig

---

17:17 Uək 18:19 * **17:18** Epikiuriən mine Sitoik — Nəgətun min nəuvein iətəm kəutəsal e nipəhriəniən. Ilah Epikiuriən kəutəni məmə natimnati iətəm tatol suah kəti nikin tətəgiən, inu nəukəti nəmiəgəhiən təuvir. Ilah Sitoik kəutəni məmə təuvir nəmə suah kəti təsətəuiən nəgiəniən mine nəhməiən e nikin.

e nəghatiən vi mīn əha, kəni motəuhlin vivi nənian lan.

²² Kəni Pol təhtul e nəhmti nətəmi rəha kaunsil əha məmə, “Nətəm Atens. İəu ineruh rəkis məmə nikitəmah tatuvən pīk o uhgīn mīn. ²³ Nian iəu iətaliuək u ikīnu materuh ikīn nəutəfaki mīn ikīn mīne narmi nati mīn, kəni meruh nəghatiən kəti iətəm nəmotətəi=pən rəkis e kəpiel kəti məmə,

INU IKĪN KƏTƏFAKI=PƏN KƏM UHGĪN KƏTI İƏTƏM
İTĪMAH İƏKOTƏRURU.

Mətəu uhgīn iətəm itəmah nəutəfaki=pən kəm in, iətəm nəkotəruru, Uhgīn əha inəha iətəm iəu iətəni=pinə kəm təmah.

²⁴ “Uhgīn əha inəha təmol niftəni u, mīne natinmāti rəfin u kəutatig lan, kəni in tətarmənig e neai mīne niftəni, in təsatiğiən e niməfaki mīn iətəm kitah əmə nətəmimi kəmotol. ²⁵ Nati kəti təsikəiən ohni u kitah nətəmimi kotəhrun noliən məmə kotəfən kəm in. Mətəu in pisin əmə tətəfa nəmiəgəhiən kəm tah kətiəh kətiəh, mətəfa natimnati mīn rəfin kəm tah. ²⁶ Aupən, aupən aɡin, in təmol əmə iətəmi kətiəh əmə, kəni nətəmimi rəfin kəmotəpən əmə e suah kəha, kəni in pisin əmə təmələhu ilah rəfin e ikīn mīn, kəni in pisin əmə təməni nian iətəm ilah okotan lan, mīne niftəni mīn rəhalah. ²⁷ Uhgīn əmə təmol lanəha məmə kitah rəfin okotəkeikei motalkut motəsəl məmə okoteh, təhmen e suah kəti iətəm tətəpən mətəsəl e nati kəti e napinəpuiən, mətəu-inu nīkin təhti məmə mətə tələs nati u in tolkeikei. Mətəu nīpəhriəniən məmə Uhgīn əha, səniəmə in isəu o tah. ²⁸ Nīpəhriəniən mətəu-inu təhmen e iətəmi kəti

17:25 1King 8:27; Uək 7:48
145:18; Jer 23:23

17:25 Sam 50:12

17:27 Sam

təməni aupən məmə, ‘In əmə tatol məmə kitah rəfin kəutəmiəgəh, məutaliuək, mautil natimnati rəfin.’ Kəni məhmen e suah kəti rəhatəmah iətəm təmətei rəkis nəpuən kəti məmə, ‘Kitah mın, kitah nenətin mın.’

²⁹ “Mətəu-inu kitah nenəti Uhgın, ko kitah kəsotəniən məmə in təhmen e natimnati əpnəpın əmə iətəm nətəmimi kəutil ilah e aien u kol tətoraip-oraip, mine silfə, mine kəpiel. In səniə məmə nati kəti iətəm suah kəti təhrun noliən e nəhlmin uə e rəhan nəhruniən. !Kəpə!

³⁰ “E nian əha aupən nətəmimi kotəruru Uhgın, kəni təhmen e iətəm Uhgın təmahtipəsig e nəhmtin məmə otəsəruhien noliən tərəh mın əha. Mətəu rəueiu tətəni kəm tah rəfin e ikin mın rəfin məmə, ‘Itəmah rəfin onəkotəuhlin itəmah e rəhatəmah mın noliən tərəh mın.’ ³¹ In təməni lanəha, mətəu-inu in tətəpın rəkis nian in otakil noliən lan rəha nətəmimi rəfin, kəni in otol əmə e suaru iətəm təhruahru. Uhgın tinitəpın rəkis iətəmimi iətəm otakil noliən mın rəha nətəmimi, kəni kınotəhrun rəkis məmə in pəh, mətəu-inu tinol rəkis suah kəha təmiəgəh e nimisiən.”

³² Nian ilah kəmotətəu nəghatiən məmə Uhgın təmol suah kəti təmiəgəh mın e nimisiən, nəuvein kəmotələh-əmu, mətəu nəuvein kotəni məmə, “Itəmah iəkotolkeikei məmə iəkotətəu mın rəham nəghatiən.” ³³ Nəghatiən əha tinol naunun ikin əha, kəni Pol tietigəm e kaunsil. ³⁴ Mətəu nətəmimi nəuvein kəməhuvən motəhkul=pən lan, məutəni nıpəhriəniən e Iesu. Nətəmi əha kəti ikin nərgin u Taionisiəs, in iətəmi kəti rəha kaunsil əha, mine

pətan kəti min nərgin u Tamaris, mine nətəmimi nəuvein min.

18

Pol təmuvən Korən

¹ Uərisig e natimnati min əha, Pol təmietet əha Atens, muvən e taun pisin kəti min, nərgin u Korən. Taun mil əha kətuatig e nitəni Akaiə. ² İkin əha, təmeruh suah kəti, in iətəm Isrel, nərgin u Akuilə. Təmair əpəha Pontəs, mətəu təmuvən mətətig əpəha Itali e taun asoli əha Rom. Uərisig, kəni iətəm Rom əha, Klotiəs iətəm tətarmənig e ikin min rəfin rəha Rom, təmol lou kəti məmə nətəm Isrel min əha ikin okotəkəikei mohiet Rom. Kəni Akuilə mine rəhan pətan Prisilə kəmiaiet miəuva muatig əpəha Korən. Kəməsuatigien təfəməh kəni Pol tiet=pa, meruh Akuilə. Kəni Pol təmuvən imalau ikin. ³ Uək rəhan rəha nosiən məni təhmen əmə e uək rəhalau. İlahal nətəmi rəha nəhliən nima tapolin. Kəni təmatig ilahal min ilau, kəni mahlol pəti uək. ⁴ Kəni e nian rəfin e Sapət, nian rəha nəfakiən, Pol mine nətəm Isrel mine nətəm Kris kautol nəghatiən tepət əpəha e nimə rəha nuhapuminian rəha nətəm Isrel, mətəu-inu Pol tolkeikei məmə otiuvi=pa ilah məmə okotəni nipehriənian e İesu.

⁵ Kəni Sailəs mine Timoti kəmiaiet Masetoniə, kəni nian kəmiaiet=pa ikin əha, Pol təməpəh uək rəha nəhliən tapolin, kəni mətəni pətigəm əmə nian rəfin nanusiən təuvir kəm nətəm Isrel əha ikin məmə İesu in Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa. ⁶ Mətəu ilah kəmotəməki, kəni məutahi. Kəni Pol təmorin-orin rəhan sot asoli e nəhmtilah.

In nəmtətiən kəti məmə in otəpəh ilah. Kəni məni məmə, “Nəmə nəutatig e nərahian lan nian Uhgīn otakil nətəmimi e Naunun Nian, mətəu rəhatəmah aru, mətəu iəmətəni rəkis mətəu-inu itəmah nəutəpəh. Tətuəuin əha rəueiu, iəkuvən məni pətigəm nanusiən təuvir kəm Nanihluə mīn.”
⁷ Kəni in təmiet e lah muvən mətətig e nimə rəha Ianihluə kəti mətəu tatitəu=pən nəfakiən rəha nətəm Isrel, nərgīn u Titias Jastəs. Rəhan nimə in e nīkali nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel. ⁸ Kəni Krispəs u in tətarməniḡ e nimə əha, in mīne rəhan mīn, ilah kəmotəhatətə e Iərməniḡ. Kəni nətəm Korən tepət mīn kəmotətəu nəghatiən rəha Pol, kəni kəmotəhatətə e Iesu, kəni kol bəptais e lah.

⁹ Kəni nian kəti lapīn, Pol təmeruh nati kəti təhmen e nəməhlairiən. E nəməhlairiən əha, Iərməniḡ təməghati kəm in məmə, “Səḡiniən. Uvən məni pətigəm rəhak nəghatiən məsəmeiḡiən,
¹⁰ mətəu-inu kilau mīn ik. Nətəmimi ko kəsotərəkiniən ik, mətəu-inu nətəmimi tepət e taun əha, ilah rəhak nətəmimi mīn.” ¹¹ Kəni Pol təmatig ikin əha o nu kətiəh kəni məuiḡ sikis, mətəḡətun nətəmimi e nəghatiən rəha Uhgīn.

Nətəm Isrel kəmotləfən Pol e kot

¹² Kəni nian Kalio in kəpmən rəha nətəm Akaiə, kəni nətəm Isrel kəməhuva pəti kəni motaskəlim Pol motələs məhuvən e kot. ¹³ Kəni motəni məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuvi=pən nətəmimi məmə okotəfaki kəm Uhgīn e nolīən kəti iətəm təsəhmenīən e Lou.”

14 Kəni Pol tәмәhtul mәмә otəghati, mətəu Kalio tәмәni=pən kəm lah mәмә, “Nətəm Isrel. Otətəlig-to. Okəmә nati u in nati kəti təsəhruahruian, uə təsitəu-pəniən lou, itəmәh ninotəhrun rəkis mәмә iəkəkeikei mətəu nəghatiən rəhatəmәh. 15 Mətəu, nəghatiən u in nənikipiniən әmә kəti rəhatəmәh e nərgin min mine natimnati min rəha Lou rəhatəmәh, kəni tətətig әmә e təmәh mәмә onəkotəni motələhu vivi. Ko iəu iəsakiliən nati tol lanəha e kot.” 16 Kəni in mahli pətəigəm ilah e kot. 17 Kəni nian kəmәhuvən ihluə, әmeiko kəni motaskəlim Sostənes u iətəmi asoli rəha nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel. Kəni motoh әpəha e namtiəhuə e nimə rəha kot. Mətəu Kalio tәмәsolkeikeiən mәмә otol nati kəti mәмә otəniəhu ilah.

Pol tәмitəlig Antiok әpəha Siriə

18 Pol təmatig nian tepət әpəha Korən ilah pi-atah min. Kəni uərisig təpəh ilah muvən Kegkriə.* Aupən Pol təmöl nəniəskasikiən kəti kəm Uhgın, kəni ikin əha in təmətei nəuanun matol naunun nəniəskasikiən lan rəhan. Kəni in təmos min negəu kəti ikin əha mitəlig=pa Siriə. Kəni Prisilə mine Akuilə kəmuitəu=pən in. 19-21 Nian kəmәhuva e taun əha Efəsis, ilahal kihluvari. Kəni Pol təmuvən әpəha imə e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel, kəni mətəni nəghatiən tepət. Ilah kəmotətapuəh ohni mәмә otətig nəuветin ilah min ilah. Mətəu in təni mәмә, “Ei kəsi, kəpə. Ko iəsətiğiən.” Mətəu nian in təmiet məni=pən kəm lah mәмә, “Nəmә Uhgın tolkeikei mәмә iəkuva

* **18:18** Kegkriə in pasis rəha Korən. **18:18** Nam 6:18; Uək 21:24

mīn, kəni iəpanuva mīn meruh itəmah.” Kəni in təmos negəu kəti miet Efəsis, mətəu təməpəh Akuilə mīne Prisilə kətuatig ikin əha.

²² Nian Pol təmuva e taun əha Sisəriə, kəni muvari. Kəni maliuək muvən məmə oteruh nətəmi rəha niməfaki əpəha Jerusiləm. Kəni uərisig, titəlig=pa mīn əpəha Antiok. ²³ Təmatig nəuветin ikin əha, kəni miet mīn maliuək muvən=pən əpəha Kəlesia mīne Fritia ikin matem əskasik nətəmi rəha Iesu.

Apolos təmuvən Efəsis mīne Korən

²⁴ Kəni suah kəti təmuva əpəha Efəsis, in iətəm Isrel kəti, nərgin u Apolos. In təmair əpəha Aleksantriə, kəni in iətəm təuvir kəti rəha nəghatiən, kəni məhrun vivi mīn nəghatiən mīn e Nauəuə Rəha Uhgīn. ²⁵ Kəməgətun rəkis in e suaru rəha Iərməng. Kəni nian rəfin nigəm tatuəu e nikin o nəni pətigəmiən nəghatiən rəha Uhgīn. Kəni nəghatiən rəhan e Iesu in təhruahru məuvir. Mətəu nati kətiəh əmə, in təhrun əmə nolien bəptais u Jon təmatol aupən. ²⁶ Kəni in təmətəni əskasik nəghatiən rəha Uhgīn əpəha e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel. Nian Prisilə mīne Akuilə kəmuətəu in, kəmiet mihluvən əpəha e rəhalau nimə, kəni muəni pətigəm vivi kəm in suaru rəha Uhgīn, kəni təmətəlig vivi.

²⁷ Kəni nian Apolos tolkeikei məmə otuvən əpəha Akaiə, kəni piatah mīn əpəha Efəsis kəmotasiru lan motətei nauəuə kəti tuvən kəm nətəmi rəha Iesu əpəha Akaiə, məutətapuəh o lah məmə kotəhrun nosiən Apolos məhuvən əpəha imalah ikin. Ilah mīn əha, kəmotaupən rəkis motəhatətə e Iesu e nəuviriən rəha Uhgīn. Kəni Apolos təmiet=pən

Korən ikin Akaiə masiru e lah lanəha mətəu-inu in iətəm təuvir kəti rəha nəghatiən. ²⁸ Kəni mətəni pətigəm vivi e Nauəuə Rəha Uhgīn məmə Iesu in Krīsto iətəm Uhgīn təməni məmə otahli=pa. Kəni e nəhmti nətəmimi, təmoh rəkis nəghatiən rəha nətəm Isrel.

19

Pol təmuvən mīn Efəsis

¹ Nian Apolos təmətatiḡ əhanəh əpəha Korən, taun kəti rəha Akaiə, Pol təmītəu suaru kəti əpəha ilis ikin e nītəuət mīn miet=pa əpəha Efəsis. Ikin əha təmeruh nətəmimi nəuvein rəha Iesu. ² Kəni təmətapuəh o lah məmə, “? Təhro? ? Narmin Rəha Uhgīn tinuva məriauəh mətatiḡ e təmāh nian nəmotəhatətə e Iesu, uə kəpə?”

Kəni kəmotəni=pən kəm in məmə, “Itimah iəməsotətəu aḡiniən məmə nati kəti mīn əha ikin Narmin Rəha Uhgīn.”

³ Kəni Pol təmətapuəh o lah məmə, “? Mətəu kəmol bəptais əhro lanu e təmāh?”

Kəni kəmotəni=pən kəm in məmə, “Kəmol bəptais e tīmāh e noliən bəptais iətəm Jon təmatol.”

⁴ Kəni Pol təni məmə, “Noliən bəptais iətəm Jon təmatol, katol e nətəmi mīn u kəutəuhlin ilah e rəhalah noliən tərāh mīn. Mətəu Jon təmətəni pətigəm məmə nətəmimi okotəkeikei motəhatətə e iətəmimi iətəm otəpanuərisiḡ lan. Suah u in Iesu.” ⁵ Kəni nian nətəmimi kəmotətəu nəghatiən əha, kəni kəmol bəptais e lah e nərgi İərməniḡ

Iesu. ⁶ Kēni nian Pol tēmāləhu=pən nəhlmin e rəhn-kapə lah, Narmīn Rəha Uhgīn təmuva məriauəh mətatiġ e lah. Kēni kinəutəġhati e nəġhatiən iki pişin mīn, kēni mətəni pətigəm nəġhatiən iətəm Uhgīn tətəfən kəm lah. ⁷ Kēni nətəmimi mīn əha, nəman ilah rəfin iuəkīr e tueləf.

⁸ Kēni Pol təmatuvən e nimə rəha nuhapuminiən rəha nətəm Isrel e məuiġ kisil mətəni pətigəm əskasik nəġhatiən e nanusiən təuvir rəha Uhgīn məsəġiniən. Kēni ilah min ilah, kəmotol nəġhatiən tepət mətəu-inu in tolkeikei məmə otiuvi=pa ilah e Narmənigīən Rəha Uhgīn. ⁹ Mətəu nətəmimi nəuvein, rəhn-kapə lah tiəkis pik məmə okotəni niṗəhriənīən e rəhan nəġhatiən. Kēni kəmotəni rah suaru rəha lərmənig rəhatah e nəhmti nətəmimi rəfin. Mətəu e noliən mīn əha, kēni Pol təmīet e lah kēni mit nətəm kəutəhatətə e Iesu kəhuva məhuərişig lan. Kēni nian rəfin ilah nətəmimi kəutəġhati əṗəha e nimə şikul asoli kəti u suah kəti, nərgin u Tiranəs, təmətəġatun ikin aupən. ¹⁰ Kēni Pol təmatol uək əha o nu apiəpiə keiu. Mətəu-inu təmatol lanəha, kēni nətəmimi nətəm kəutatiġ ikin əha Esia, nətəm Isrel mine Nanihluə mīn, ilah rəfin kəmotətəu nəġhatiən rəha lərmənig.

Nenəti Skefa mīn

¹¹ Kēni Uhgīn təməfən nəsanəniən kəm Pol məmə otol nati apişpis mīn iətəm tol pişin aġin. ¹² Natimnati rəha Pol təhmen e haġkisif mine napən iətəm təmatuvən lan, nətəmimi kautos mətəhuvən mautek nətəm kəutohmis lan. Kēni

nimisian min kəmotəuvir, kəni narmin tərəh min kəmohtiet e lah.

¹³ Kəni nətəm Isrel nəuvein kəutəhuvən ikin pişin pişin min nəuvein, məutəhgi pətigəm narmin tərəh min e nətəmimi, kəni nətəmimi min əha kəmotalkut məmə okotol nati əha e nərgi İərməniğ İesu. Kəni kəmotəni=pən kəm narmin tərəh min məmə, “E nərgi İesu, iətəm kətiəh əmə iətəm Pol tətəni pətigəm, ohiet.”

¹⁴ Kəni nətəm kəmautol nati əha, səpən əha ikin nenəti suah kəti, nərgin u Skefa, u in pris asoli kəti rəha Isrel.* ¹⁵ Mətəu narmin tərəh təməni=pən kəm lah məmə, “İəkəhrun suah u İesu, kəni məhrun min Pol. ?Mətəu itəmah niyəh min u?” ¹⁶ Kəni suah u narmin tərəh tətətiğ lan, təməhtul məhti ilah mərəkən ilah, məhapu-əhapu rəhalah napən məpeg rəkis, kəni kotaiu piəpiə əmə mətəgim e rəhan nimə motəmrə-kəmrə. ¹⁷ Nian nətəm Isrel əha ikin mine Nanihluə min kəmotətəu nati əha, kəmotəgin pik. Kəni nətəmimi kəmotəfəri nərgi İərməniğ İesu təri pik.

¹⁸ Kəni nətəmimi tēpət iətəm kəutəhatətə e İesu, kəmotəni pətigəm kəm nətəmimi nati tərəh min iətəm kəmotol. ¹⁹ Nəuvein nətəm kəmautol nərik, ilah min kəmotəmki nauəuə min rəhalah e nati əha məhuva, motuvan əhtuv e nəhmti nətəmimi. Nian nətəmimi kəmotəfin nəhmti nauəuə min əha, təhmen e fifti-miliən vatu† ilah

---

19:12 Uək 5:15 * **19:14** Nətəmi min u kotəhrun vi Baebol, kotəni məmə Skefa in səniəmə pris əhruahru, mətəu in aru əmə in tatol məmə in pris. **19:17** Uək 5:11 † **19:19** E nəghatien əhruahru rəha Kris, tətəni “fifti-tausin koin məni kəmol e silfə.” Kəni koin məni kətiəh təhmen e 1,000 vatu.

rəfin. ²⁰ Kəni nəghatiən rəha İərməniğ təmaiu iahgin e nəsanəniən asoli rəha Uhgın.

Norgəhuiən asoli kəti əpəha nitəni Esia e taun Efəsis

²¹ Kəni uərisiğ e nati əha, Pol tinəni e nikin məmə otitəliğ=pən əpəha Jerusiləm, mətəu otuvən=pən Masetoniə mine Akaiə ikin. Kəni in təni məmə, “Nian iəkuvən rəkis Jerusiləm, iəkəkeikei muvən min Rom.” ²² Kəni in təmahli=pən Timoti mine Erastəs iətəm kətuasiru lan, məmə okuaupən mian əpəha Masetoniə. Mətəu in otətatiğ pipim nəuvetin əpəha ikin Esia.

²³ Kəni e nian əha, norgəhuiən asoli kəti təməri əpəha Efəsis o Suaru Rəha İərməniğ. ²⁴ Suah kəti əha ikin iətəm tatol natimnati e aiən kətəni məmə silfə, nərgin u Temetrius. İkinu nətəmimi tepət kəutəfaki kəm uhgin kəti pətan, nərgin u Atemis. Kəni Temetrius tətol narmi nimə əkəku min e silfə iətəm təhmen e nimə rəha narmi nati rəha Atemis. Kəni nətəmimi tepət kautos nəhmtin, kəni tatos məni asoli ilah rəhan min nətəmimi u kətol pəti uək.

²⁵ Kəni təmauin e rəhan nətəmimi min mine nətəpisin iətəm kətol uək kətiəh əmə məmə okəhuva kətiəh. Kəni təni məmə, “İəu min, nəkotəhrun rəkis məmə kəutos məni asoli e uək u rəhatah. ²⁶ Mətəu itəmah nəmoteruh mine motətəu məmə suah u Pol tətərəkın nətəmimi tepət kəni kinəutohtəu=pən, səniə Efəsis əmə, mətəu iuəkır ikin min rəfin e nitəni əha Esia. In tətəni pətiğəm məmə uhgin min iətəm nətəmimi əmə kəmotol e nəhlmi lah, səniəmə uhgin min pəhriən.

²⁷ Kəni rəueiu əha, iuəkir tınətərəkın suaru rəhatah o nosiən məni, kəni iuəkir mın in tatol məmə nətəmimi okoteruh rah nimə rəha Atemis, u iətəm in ilis pık. Kəni naunun, nəmə təhro nəghatiən rəhan otərəkın nərgin Atemis iətəm ilis pık tuva mol nati əpnapın əmə lan. Mətəu ikinu Esia mine ikin mın rəfin, nətəmimi kəutəfaki kəm uhgin u rəhatah.”

²⁸ Nian kəmotətəu nəghatiən əha, nıkilah təmahmə pık, kəni əmeiko minautagət əfəməh məmə “!Ure e Atemis u Efəsis!” ²⁹ Kəni nətəmimi rəfin e taun kınotapıs e nalməliən. Kəni nətəmimi tepət kəməhuva kətiəh məhuvən motaskəlım iətəm Masetoniə mil əha iətəm kətualiüək ilahal Pol, nərgilau u Kaeəs mine Aristakəs. Kəni kəməhuvən pəti motiüvi=pən ilau əpəha ikin nian rəfin kəutuhapumın asoli ikin.

³⁰ Kəni Pol tolkeikei məmə otuvən məghati kəm nətəmimi əha, mətəu nətəmi rəha Iesu kəsotegəhaniən. ³¹ Mine nətəmi asoli nəuvein rəha kaunsil asoli əpəha Esia nətəm kotolkeikei Pol, kəmotahli=pən nəghatiən kəm in motəniəhu əskasik məmə otəsuvəniən əha nətəmi əha ikin.

³² Kəni ikin əha, nətəmimi kəutol vilig vilig tepət məutagət əfəməh. Nəuvein kəutəni nati pısın, kəni nəuvein kəutəni nati pısın. Mətəu tepət kotəruru agın məmə kəməhuva o nati nak. ³³ Kəni nətəm Isrel mın əha ikin kəmotətgi=pən suah kəti nərgin u Aleksantə məmə otuvən məhtul aupən e lah. Kəni təməfəri nəhlmin məmə kəsotagətiən pəh tənı pətigəm neruhien rəhan. ³⁴ Mətəu nian nətəmimi kəmotəhrun məmə in iətəm Isrel kəti, kəmotagət

pəti-pəti əfəmäh mın məmә, “!Ure e Artemis əpəha Efəsis! !Ure e Artemis əpəha Efəsis!” Kəmotagət əfəmäh motos auə keiu.

³⁵ Kəni iətəmi asoli kəti in kəpmən asoli rəha taun Efəsis, təməhtul mənəihu ilah məmә, “!Sotagətian-to!” Kəni mənə məmә, “Ei, nətəmiimi! Artemis u in uhgın rəhatah. Kəni nərgın in ilis. Kəni nətəmi ikin mın rəfin kotəhrun məmә in uək rəhatah nətəm Efəsis məmә okoteruh vivi niməfaki rəhan, kəni moteh vivi kəpiel asim rəhan iətəm təmsipən e neai muva. ³⁶ Kəni suah kəti tikə iətəm otəni məmә iəteiuə. Kəni tol lanəha, təuvır məmә nətəligiən rəhatəmah teiuai. Təsəuviriən məmә nəkotalməli lanko.

³⁷ “Nəmosos suah mil u məhuva ikinu, mətəu ilau kəsuaqləhiən e nati kəti kəni məsuan kəskəsiən e nimə rəha narmi nati rəhatah, kəni məsuəghati rahien e nərgi pətan əha, uhgın rəhatah. ³⁸ Nəmә Temetrius mine rəhan noluək mın kauteruh=pən nəghatiən tərəh e suah kəti, nian əha ikin rəha kot mine nətəm rəha kot əha ikin. Təuvır məmә okəhuvən motəni pətigəm nəghatiən tərəh mın əha iətəm kəmotətəu kəm lah. ³⁹ Mətəu nəmə nati kəti mın əha ikin iətəm nəkotolkeikei, nəkotos məhuvən e nəharəgiən əhruahru rəhan. Mətəu nəharəgiən u tətəhti lou. ⁴⁰ Timətig əmə məmә okotəfən kitah e kot o nolien u, məmә kəmotərgəhu pik u rəueiu. Iuəkır kotəməu təpiə əmə ikin. ?Kəni ko kəsotəniən nati kəti məmә kəməhuva ikinu e nəharəgiən u rəueiu o nak? Mətəu-inu nəharəgiən u, nıpətin tikə, kəni təsitəu-pəniən lou.” ⁴¹ Nian təməni rəkis nəghatiən əha, kəni mənəihu nəghatiən mahli=pən ilah məmә okotagım mın.

20

Pol tǝmuvǝn ǝpǝha Masetoniǝ mine Akaiǝ

¹ Nian nǝrahian ǝha tǝmol naunun, Pol tǝmauin e nǝtǝmi rǝha Iesu mǝmǝ okǝhuva kǝtiǝh. Kǝni mǝtǝghati kǝm lah o nem ǝskasikiǝn ilah. Kǝni uǝrisig lan, tauǝhruin ilah mǝt mǝliuǝk muvǝn ǝpǝha Masetoniǝ. ² Tǝmuvǝn ǝha ikin tǝpǝt ikin kǝni mǝtǝfǝn nǝghatiǝn tǝpǝt kǝm nǝtǝmimi rǝha Iesu mǝtem ǝskasik ilah, kǝni mǝt=pa Kris. ³ Matig mos mǝuig kisil ikin ǝha, kǝni uǝrisig tǝni mǝmǝ otos negǝu kǝti mǝtǝlig=pa Siriǝ. Mǝtǝu tǝmǝtǝu mǝmǝ nǝtǝm Isrel min kǝnautol nǝghatiǝn oneuǝn kǝti mǝmǝ okotohamu ǝpǝha e negǝu. Kǝni tǝmǝuhlin rǝhan nǝtǝligiǝn, kǝni mǝpǝh negǝu mǝtǝliuǝk ǝmǝ mǝtǝlig=pǝn Masetoniǝ. ⁴ Nǝtǝmimi nǝtǝm kǝmǝutohtǝu=pǝn e nian ǝha, kǝti u Sopata nǝti Pirǝs iǝtǝm Perea, mine Aristakǝs, mine Sekantǝs, iǝtǝm Tǝsalonaikǝ mil, mine Kaeǝs iǝtǝm Terpe, mine Timoti, mine nǝtǝm Esiǝ mil u Tikikǝs mine Trofimǝs. ⁵ Kǝni e Filipai, nǝtǝmi ǝha kǝmotaupǝn mǝhuvǝn mǝutǝhtahnin itimah ǝpǝha taun Troas Esiǝ ikin. ⁶ Nian Lafet rǝha Pǝret U Is Tikǝ Lan tǝmol naunun, itimah iǝmotos negǝu kǝti mohiet Filipai motaiu nian faif minǝhuvǝn ǝpǝha Troas, mǝhuvǝn moteruh ilah kǝni motatig motos wik apiǝpiǝ.

Iutikis tǝmimis kǝni mǝmiǝgǝh min ǝpǝha Troas

⁷ E Sarere lapin, iǝmǝhuva kǝtiǝh mǝmǝ iǝkotǝfaki, kǝni motauǝn, kǝni mautun Nauǝniǝn Rǝha Nǝmtǝtiǝn Rǝha Iesu. Kǝni Pol tǝmǝghati kǝm nǝtǝmimi mǝtǝu-inu tǝhrun mǝmǝ olauig tatuvǝn

məpəh ilah. Kəni təməghati mətəuarus nəlugi nian lapin.

⁸ Nipəgnəua nimə iətəm iəutəharəg ikin, in e nimə kəmol kilpın-ılpın təri. Kəni kəmasiəpən e lait tepət əha ikin. ⁹ Kəni iətəm aluə kəti, nərgin u İutikis, tətəharəg e wintə ikin. Nian Pol tətəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın mətəni mətəni, kəni İutikis, napiliən təmos, əmeiko məmei pətigəm e wintə misipəri morin əpəha ləhtəni e niftəni. Kəni nipəg nəua nimə iətəm təməmei ikin, in tol kisil lan. Kəni nian kəmotəiuaiu məhuvən, mətəu tinimis rəkis. ¹⁰ Kəni Pol təmuven misin nəulın e nikali iətəm aluə əha, kəni mələs məgəu=pa e nəhlmin mil, kəni məni=pən kəm lah məmə, “Nikitəmah təsahməiən. In tinəmiəgəh min.”

¹¹ Kəni Pol təməri min muven əpəha ilis kəni mol Nauəniən Rəha Nəmtətiən Rəha İesu ilah min ilah, kəni ko motauən pəti. Kəni tətəghati min kəm lah mətəuarus tian, kəni məpəh ilah. ¹² Kəni ilah kəmotit iətəm aluə u məhuvən lahuənu. Nikilah tətəgiən mətəu-inu iətəm aluə təməmiəgəh min.

Kəməhiet Troas məhuvən Məlitəs

¹³ Kəni Pol təməni məmə otaliuək əmə muven əpəha e taun əha Asos, mətəu itimah iəkəhuvən e negəu məhuvən mə iəkotələs əha ikin. Kəni itimah iəkotos negəu motaupən məhuvən əpəha Asos, kəni in tuərisig muva.

¹⁴ Nian təmiet=pa, iəkotit məhuvən e negəu. Kəni itimah rəfin məhuvən əpəha Mitilen. ¹⁵ İəmotiet məhuvən ikin əha, kəni lauig lan iəkəhuva məutəməhli ihluə e nitəni əha Kios. Kəni lauig min iəkəhuva e nitəni əkəku Samos. Kəni lauig min iəpanəhuva Məlitəs kəni məhuvəri ikin. ¹⁶ Pol

təmāni rəkis mēmā iəsotəhtuliān Efəsis mətəu-inu təsolkēikēiān mēmā iəkotan pik əha e nītəni Esiə. In tēmalkut mēmā iəkəhuvən uəhai Jerusiləm mēmā in otuvən e lafet rəha Nauəniān Vi kətəni mēmā Pentekos.

Pol təmauiəhruin nətəmi asoli mīn rəha niməfaki əpəha Efəsis

¹⁷ Kəni nian iəməhuvəri əpəha Maelitəs, Pol tēmahlī=pən nəghatiən əpəha Efəsis mēmā eldə mīn rəha niməfaki mə okəhuva-to moteh in. ¹⁸ Nian kəməhuva, tēməghati kəm lah mēmā, “Itəmah nəkotəhrun rəkis rəhak nolīān iətəm iətōl nian iəmuva apis ikinu Esiə mətəuarus=pa u rəueiu. ¹⁹ İəu ioluək əmə rəha İərmənig. Kəni rəhak nətəligiən in ləhtəni əmə. Kəni nian rəfin nəhu nəhmtək tətaiu o təmah. Kəni nian rəfin iətətig e nian əskasik mīn, mətəu-inu nətəm İsrəl kotolkeikei mēmā okotuhamu iəu.

²⁰ “Itəmah nəkotəhrun mēmā iəmətəghati kəm təmah mətəgətun itəmah e niki nətəmimi natimnati mīn iətəm otasiru e təmah, məsəhluaigian e nati kəti o təmah. İəmāni=pinə rəfin e nīpəgnəua nimə mīn kəni ihluə mīn e nəhmti nətəmimi. ²¹ İətəni=pən əhruahru kəm nətəm İsrəl mīne Nanihluə mīn mēmā okotəkeikei motəuhlin ilah e rəhalah nəmiəgəhiən məhuva o Uhgīn, kəni motəhatətə e rəhatəmah İərmənig İesu Krīsto.

²² “Kəni rəueiu əha, inatuvən Jerusiləm mətəu-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməni kəm iəu mēmā iəkuvən. İəsəhruniən mēmā oiəkəhratig əha ikin. ²³ Nəti kətiəh əmə iəkəhrun mēmā taun mīn rəfin iətəm iətuvən=pən ikin, Narmīn Rəha

Uhgın tətəni=pa kəm iəu məmə nian iəkuvən ikin əha, iəkatig e nərahian kəti kəni muvən e kaləpus. ²⁴ Kəni iəu iəsəginian e natimnati mın əha. Nəmiəgəhiən rəhak in nati əpnapın əmə. Mətəu iəkolkeikei pik məmə iəkol naunun e uək u İərməniğ İesu təməfa məmə iəkol o nəni pətigəmiən nanusian təuvir e nəuvirian rəha Uhgın.

²⁵ “Otətəu-to. İəməghati kəm təmah e Narməniğian Rəha Uhgın, mətəu rəueiu əha iəkəhrun məmə itəmah rəfin onəsoteruh minian iəu nian kəti. ²⁶ Kəni iətəni=pinə kəm təmah əha rəueiu e nəhmti Uhgın məmə, nəmə itəmah kəti otuvən tərəh ikin, mətəu rəhan aru, səniəmə iəu iəmol. ²⁷ İəməni=pinə natimnati mın rəfin kəm təmah iətəm Uhgın tolkeikei məmə onəkotəhrun.

²⁸ “Onəkotətəu vivi itəmah. Kəni nətəmimi nətəm Narmın Rəha Uhgın təməfən e nəhlmitəmah, inu niməfaki rəha Uhgın. Kəni onəkotəkeikei məuteh vivi ilah təhmen e iətəmi rəha sipsip mın tateh vivi rəhan sipsip mın. İlah mın əha, Uhgın təmos nəhmti lah e nira nətin nian təmimis e niği kəməluau.* ²⁹ İnəhrun rəkis məmə nian iəkiet rəkis e təmah, nətəmimi nəuvein iətəm kotəhmen e kuri arpın mın okəhuva məmə okotus itəmah nətəmimi rəha İesu. ³⁰ İtəmah aru mın əmə nəuvein okəpanotəhtul moteiuə motəgəu nəghatian pəhriən məmə okotit rəkis nətəmimi rəha İesu. ³¹ Kəni onəkotətəu vivi itəmah kəni məsotaluiən məmə e nu kisil iəməsəpəhiən nəni-pinəən nəghatian u kəm təmah e nian mın rəfin.

20:23 Uək 9:16; 21:11   **20:24** Uək 21:13; 2Tim 4:7   * **20:28**
 Suaru kəti mın o nəuhlinian nəghatian u “nira nətin” in tol lanu:
 “niran aru.”   **20:28** 1Tim 4:16; 1Pitə 5:2-4   **20:29** Mat 7:15;
 Jon 10:12

Kəni nian nəuvein, iəmətasək o təmah.

³² “Kəni rəueiu əha, iətəfən itəmah e nəhlmi Uhgın mine nəghatiən rəha nəuviriən rəhan kəm təmah. Nəghatiən u nəsanəniən lanəha ikin məmə otol itəmah nəkotəskasik, kəni məfinə nəuviriən iətəm Uhgın təməni rəkis məmə otəfən kəm rəhan min nətəmimi.

³³ “İəu səniəmə iətəmimi iəkolkeikei pik nautə rəha iətəpisin, məni rəhan uə napən iətəm katuvən lan. ³⁴ Itəmah nəkotəhrun rəkis məmə iəu aru əmə, iatol uək o nosiən natimnati iətəm iəu mine nətəmimi kəutəhuərisig lak kotalkeikei o natigian.

³⁵ Nian nəmoteh rəhak nolian min, iəməgətun suaru min əha kəm təmah məmə onəkotol lanəha motasiru e nətəmimi u kəsotəskasikiən. Kəni onəsotaluiən e nəghatiən rəha İərməniğ İesu iətəm təməni məmə, “Təuvir agin o nətəmimi u nətəm kəutəfən kəm nətəmimi, mapirəkis in min u ilah kəutəhtahnin əmə məmə okəfən kəm lah.”

³⁶ Nian Pol təmol naunun e rəhan nəghatiən, təmeiuaiu misin nəulın kəni məfaki ilah min ilah.

³⁷ Kəni kəmotasək pik motaskəlīm Pol məutəgətun nolkeikeiən rəhalah ohni, kəni motauiəhruin.

³⁸ Kəmotətəu tərəh pik məmə təməni kəm lah məmə okəsoteh miniən nəhmtin. Kəni ilah min kəmotaliuək məhuvən əpəha negəu ikin.

21

Pol təmuvən Jerusiləm

¹ Nian iəmotauiəhruin rəkis ilah, iəməhuvən e negəu kəni mohiet, motaiu əhruahru əmə o nitəni əkəku əha, Kos. Kəni lauig lan iəkəhuva e nitəni

əkəku əha, Rotes. Kəni iəməhiet mīn ikin əha məhuva mīn e ikin kəti kətəni məmə Patarə, kəni məhuvari ikin.

² Ikin əha iəmoteruh negəu kəti, kīnatəni məmə otiet muvən əpəha Fonisiə. Kəni iəkotiuvig=pən lan məhiet mīn. ³ Itimah iəməhuva moteruh nītəni asoli əha Saiprəs, kəni motohtəu=pən e nīkalīn u pesi ikin kəni motaiu e nītəni Sīriə. Negəu əha təmuva e taun əha Taea məmə otəmki-pari natimnati ikin. Kəni iəkəhuvari ikin.

⁴ Ikin əha iəməhuvən moteruh nətəmi rəha İesu. Kəni motatig itimah mīn ilah, motos nəfakiən apiəpiə kəti. Kəni Narmīn Rəha Uhgīn təghati kəm lah, kəni ilah kəmotəni=pən əskasik kəm Pol məmə otəsuvəniən Jerusiləm. ⁵ Mətəu nian rəhatimah natigīən ikinu tinol naunun, kəni iəkohiet mīnautəhuvən əpəha Jerusiləm, kəni nətəmi rəha İesu ikin əha, mīne rəhalah nīpətan mīn, mīne nətilah mīn kəmohtəu=pən itimah iəkəhuvən əpəha itəhi e nīpəkīl. Kəni motisin nəulitimah ikin motəfaki, kəni motaiuəhruin itimah mīn. ⁶ Kəni iəkəhuvən e negəu, kəni ilah kohtəlig=pən imalah mīn ikin.

⁷ Kəni negəu təmīet Taea maiu o nītəni Toleme. Kəni iəkəhuvari məhuvən moteruh piatimah mīn, motos nian kətiəh. ⁸ Kəni lauig lan, iəkohiet mīn məhuvən məhuvari əpəha e taun Sisəriə kəni məhuvən məutatig e nīmə rəha Filip u iətəm tatuvən ikin mīn mətəni pətīgəm nanusiən təuvīr. Kəni in tatol səpīn lan e nətəmimi nətəm kəməfəri ilah auppən o nasiruiən e aposil mīn. ⁹ Nətīn pətan kuvət kəsotohtəu-pəniən iərman. Nīpətan mīn əha

kəutəni pətigəm nəghatiən iətəm Uhgın tətəfən kəm lah.

¹⁰ İəmotatig nian kisił uə kuvət ikin əha, kəni iəni kəti rəha Uhgın əpəha Jutiə təmuva, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuva meruh itimah kəni mələs rəkis kətəuti rəha Pol, kəni məlis əpumin aru nəhlmin mine nəhlkin lan, kəni məni pətigəm məmə Narmin Rəha Uhgın təməni kəm in məmə, “Nətəmi asoli nəuvein rəha Isrel okotəlis lanəha suah kəha rəhan u kətəuti, kəni motəfən e nəhlmi Nanihluə min əpəha Jerusiləm.”

¹² Nian iəmotətəu nəghatiən əha, itimah nətəm ikin əha, iəmotəniəhu əskasik Pol məmə otəsuvəniən Jerusiləm.

¹³ Mətəu Pol təni=pa kəm timah məmə, “? Nəutasək onak? Nəkotol məutərəkin nikiik o nuvəniən ikin əha. İəu iəsəgininən o nuvəniən e kaləpus o nərgi İərməniğ İesu, mətəu iətegəhan min məmə iəkimis ohni əpəha Jerusiləm.”

¹⁴ Nian iəmoteruh məmə ko Pol təsəuhliniən rəhan nətəligiən, kəni iəkotəpəh əmə, məutəni məmə, “Pəh İərməniğ otol əmə məmə in tolkeikei mine.”

¹⁵ İəmotatig nəuветin u ikinu, kəni uərisig iəkotaipi rəhatimah natimnati, motaliuek əmə məhuvən Jerusiləm. ¹⁶ Nətəmiimi nəuvein rəha İesu əpəha Sisəriə kəmohtəu=pa itimah motit itəmah məhuvən e nimə rəha iətəm Saiprəs kəti u in iətəmi rəha İesu nuvəh rəkis mətəuarus=pa əha rəueiu, nərgin u Nason. Kəni motapili ikin.

Pol təmuvən meruh Jemis

17 Nian iəməhuva Jerusiləm, piatah mın nikilah təmagiən pik məmə koteruh itimah. 18 Kəni lauig lan Pol mine itimah rəfin iəməhuvən məmə iəkoteruh Jemis. Kəni eldə mın rəfin rəha niməfaki kəməhuva. 19 Pol təməni təuvır kəm lah kəni məni pətiğəm vivi kəm lah natimnati rəfin ağin e rəhan naliuəkiən iətəm Uhgın təmol kəm Nanihluə mın.

20 Nian kəmotətəu nəghatiən əha, ilah rəfin nikilah təmagiən, kəni motəni-vivi Uhgın.

Kəni motəni=pən kəm Pol məmə, “Piak. Ik ninəhrun rəkis məmə rəueiu əha nətəm Isrel təhmen e tausin tepət kinotəhrun Iesu, kəni ilah rəfin kəutaskəlim pik Lou rəha Mosis. 21 Ilah kinotətəu rəkis nəghatiən nəuvein iətəm kətəni məmə nətəgətun nətəm Isrel əpəha ikın mın pişin pişin məmə okotəpəh Lou rəha Mosis. Kəni motətəu məmə ik nətəni məmə okəsəhgi-pəniən nenətillah mın, kəni məsotohtəu=pən minian kastim rəhatah.* 22 Rəueiu əha ilah okotətəu məmə ik ninuva u ikinu mətatiğ. ?Kəni okotəhro lanu əha rəueiu?

23 “Təuvır məmə onəkol nati u iətəm iəutəni=pinə kəm ik əha rəueiu. Nəman kuvət u ikinu kəmotol nəniəskasikiən kəti ilah Uhgın. 24 Olauig nəkəkeikei mit ilah məhuvən, kəni mos nəhmti rəhalah nati miəgəh mın rəha sakrifais, kəni itəmah mın ilah motol sakrifais rəha nafəliən iətəmi u Lou rəhatah tətəni. Kəni ilah kotəhrun nakien rəhn-kapə lah təpiə. Nian natol natimnati

---

21:19 Uək 15:12   **21:20** Uək 15:1,5   * **21:21** Inu nəghatiən eiuə məmə Pol təməni kəm nətəm Isrel məmə ilah okotəpəh nitəu-pəniən Lou, kəni məsotəhgi-pəniən nətəmimi. Mətəu təməni kəm Nanihluə mın məmə nikilah təsəhtian məmə okotəkeikei motohtəu=pən Lou mine kəkeikei kəhgi=pən ilah.

mın rəfin əha, kəni nətəmimi okotəhrun məmə kəteiuə lam, mətəu nıpəhrıənıən, ik nətəskəlım əhanəh Lou rəha Mosis.

²⁵ “Kəni rəueiu iəkəni Nanıhluə mın nətəm kəutəhatətə e İesu. İtımah iəmotahlı=pən rəkis nauəuə kəti kəm lah. Nauəuə əha tətəni lanu rəhatımah nəghatıən məmə ilah okəsotunıən nıərə, mıne nauəniən u katol sakrifais lan kəm narmi nati mın, kəni məsotunıən nati miəgəh u kəmarın nentəui mətəu-inu nıran əpəha ikın e nıpətın, kəni məsotolıən təfagə e pətan.” Kəni Pol təmegəhan e nəghatıən əha.

²⁶ Kəni lauıg lan, Pol mıne nətəmi əha kuvət kəməhuvən motol natımnati iətəm Lou tətəni. Kəni Pol təmuvən əpəha e Nımə Rəha Uhgın məmə otəni=pən kəm pris mın məmə nıan kuvəh əha ikın tətətıg əhanəh məmə Lou tətəni, kəni pris mın okotol sakrifais kuvət təhmen e nətəmi mın əha.

Nətəm İsrəl kəmotəskəlım Pol əpəha e Nımə Rəha Uhgın

²⁷ Nıan tınuva iuəkır o nıan səpın iətəm sakrifais rəha nəfəliən otol naunun lan, nətəm İsrəl nəuvein kəmotşıpən Esiə aupən, kəmotafu Pol əpəha e Nımə Rəha Uhgın kəni kınautos nətəmimi tıpət əha ikın əha mınautahlı=pən mın nıgəm e nıkilah, kəni nətəmimi mın əha kəmotəskəlım Pol, ²⁸ məutagət əfəməh lan məmə, “!Ei, nətəm İsrəl! !Əhuva mətəsıru e tımah! Suah əpələ in əpə iətəm tatuvən ikın mın rəfin mətəgətun nətəmimi məmə okotəməki e tah mətəni kəm lah mın məmə Lou rəha Mosis in nati əpnapın əmə mıne Nımə Rəha Uhgın. Kəni mit Nanıhluə mın məhuva ikınu imatah pışın əmə

21:24 Nam 6:1-20; Uək 18:18

21:25 Uək 15:29

21:26 1Kor

9:20

ikin e Nimə Rəha Uhg̃in, kəni noliən əha təmatgəhli Lou kəni m̃inol tinam̃ikm̃ik u ikinu.” ²⁹ Kəmotəni lanəha mətəu-inu kəmoteruh suah kəha Trofiməs iətəm Efəsis təmətaliuək ilau Pol əpəha i taun. Kəni ñikilah təhti məmə kəta Pol təmit miəuva əha ikin əha e noan rəha nətəm Isrel əmə əpəha e Nimə Rəha Uhg̃in.

³⁰ Kəni nətəmimi rəfin e taun kəmotagət əfəməh o nati əha, motaiu məhuvən motaskəlim Pol moteikəpan mohiet e Nimə Rəha Uhg̃in. Kəni pris m̃in kotahtipəs̃ig uəhai əmə e doə e Nimə Rəha Uhg̃in. ³¹ Nian kəmotalkut məmə okotohamu Pol, kəni iətəmi asoli rəha soldiə m̃in rəha Rom əpəha Jerusiləm, təmos nəghatiən məmə katol nati asoli kəti əpəha i taun. ³² Kəni təmauit məmki rəhan m̃in nəuvein soldiə m̃in m̃ine nətəmi asoli m̃in lan motaiu məhuvən əpəha ikin nətəmimi kəutoh Pol ikin. Nian nətəmimi kəmotafu ilah, ilah kotəpəh nohiən Pol, motəhtul motəpnəp̃in əmə.

³³ Kəni iətəmi asoli rəha soldiə m̃in təmuva o Pol maskəlim, kəni magət e rəhan m̃in soldiə m̃in kəhuva motəlis e sen keiu. Kəni motətapuəh o nətəmimi məmə, “?Iətəmi pəh u? ?Təmol nati tərək nak?” ³⁴ Kəni ñimənin nətəmimi nəuvein kəutəni nəghatiən p̃isin, nəuvein kəutəni nəghatiən p̃isin. Mətəu kinotəruru əhruahru nəukəti nəghatiən, kəni nəghatiən tinəpət. Iətəmi asoli rəha soldiə m̃in tinəruru məmə kəməhro lanu, kəni magət e rəhan m̃in soldiə m̃in məmə okotələs Pol məhuvən e nimə rəhalah.

³⁵ Nian Pol tinətəpag-əpag pəri məmə otuvən imə, kəni soldiə m̃in kəmotəpən ohni kəni motləfəri, mətəu-inu nətəmimi ñikilah tətəhmə

pik məmә okotoh. ³⁶ İlah rəfin kəməutəhuərisig məutəni əfəmäh məmә, “!Otohamu! !Otohamu!”

Pol təmәni nıpılğan nəghatıən

³⁷ Nian kəmotələs məhuvən məmә okotevig=pən imә, kəni Pol təni=pən kəm iətəmi asoli rəha soldia min e nəghatıən Kris məmә, “!əkölkeikei məmә iəkəni nati kəti kəm ik.”

Kəni iətəmi asoli rəha soldia min təni məmә, “?Nəkəhrun nəghatıən e nəghatıən Kris? ³⁸ Nıkkik təhti məmә ik iətəm İjip u nəmətalkut məmә nəkələs iahu rəhatımah kəpmən aupən, kəni məmki nətəmimi fo-tausın u Nətəmi Rəha Nuhamuıən Nətəmimi, kəni məhuvən məutatig əpəha ikin təpiə-məpiə ikin. ?Ik uə kəpə?”

³⁹ Mətəu Pol təni məmә, “Kəpə. İəu iətəm İsrəl u. İəmair əpəha e nıtəni Silisiə e taun asoli Tasəs, kəni iəu iətəmi kəti rəha taun əha. Pale, iəmә nəkegəhan lak pəh iəkəghati-to kəm nətəmi min əha.” ⁴⁰ Kəni tegəhan lan.

Kəni Pol təhtul pəri əpəha kətəgəpag-əgəpag ikin məfəri nəhlmin məmә okəsotagətıən. Nian kəməsotagətıən, kəni təghati kəm lah e nəghatıən İsrəl məmә,

22

¹ “Tatə min mine piak min. Otətəlig-to lak. Pəh iəkəni rəhak kəm təmah.” ² Nian kəmotətəu məmә təməghati kəm lah e nəghatıən əhruahru rəhalah, kəni nəgətıən təmikə ağın məutətəlig lan.

Kəni təni məmә, ³ “İəu iətəm İsrəl. İəmair əpəha Silisiə e taun əha Tasəs, mətəu iəməpət u Jerusiləm.

Kəmaliel təməgətun iəu. Təməgətun vivi iəu e Lou rəha tīpītah mīn məmə iəkītəu=pən əhruahru. Kəni e nian əha, iəmətəsanən o noliən natimnati iətəm Uhgīn tolkeikei təhmen e təmāh u rəueiu.

⁴ “Aupən iəmatitəu məmə iəkol nərahīən kəm nətəmimi nətəm kautohtəu=pən Suaru Rəha Iesu. Kəni mətəskəlīm ilah, nəman mīne nīpətan, mətəmki=pən ilah e kaləpus kəni mol nəuvein kohmīs. ⁵ Nəghatīən mīn u pris asoli agīn mīne nətəmi asoli mīn rəha kaunsīl rəhatah kotəhrun nənīən məmə nīpəhrīənīən. E nian əha, iəmos nənīən rəhalah e nauəuə mautegehān lak məmə iəkuvən o nətəm Isrel əpəha Təmaskīs. Iəu iəmuven ikin əha məmə iəkaskəlīm nətəmimi mīn əha rəha Iesu məlīs ilah e sen məmki ilah muva məmki=pən ilah e kaləpus əpəha Jerusīlēm məmə kol nalpīnīən kəm lah.

Pol təmāni pətīgəm məmə təməhro lanu mītəupən Iesu

(Uək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mītīgār tīnalelin əmə, kəni inuva iuəkīr o Təmaskīs, kəni nagəhagīən kəti tatuəu təruən vivi, təmsīpən e neai, masiəgəpīn iəu. ⁷ Kəni iəksīpəri morīn e nīftəni. Mətəu nəuia iətəmi kəti tətəni=pa kəm iəu məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Təhro natol tərāh lanu lak?’

⁸ “Kəni iəkəmə, ‘?Mətəu Iərmənīg ik pəh?’

“Kəni təni məmə, ‘Iəu Iesu, iətəm Nasərīt u iətəm ik natol tərāh lan.’ ⁹ Nətəm kəmautuərisīg lak e suaru kəmoteruh nəhagəhagīən əha, mətəu kəməsotətəuiən nəuia suah kəha iətəm təməghati

kəm iəu. ¹⁰ Kəni iəkətapuəh ohni məmə, ‘?Iərməniġ, iəkəhro lanu əha rəueiu?’

“Kəni Iərməniġ təni=pa kəm iəu məmə, ‘Əhtul maliuək muvən əpəha Təmaskis. Kəni suah kəti əha ikin əha, in otəni=pinə kəm ik natimnati rəfin iətəm Uhgīn tinəni rəkis məmə ik onəkol.’

¹¹ Mətəu-inu nəhagəhagiən əha tasanən pik, kəni mol nəhmtək təpis, kəni nətəmimi nətəm kautəhuərisig lak kotos əmə nəhlmək motit iəu iəkəhuvən Təmaskis.

¹² “Kəni suah kəti əha ikin əha, nərgin u Anənaiəs, in suah kəti iətəm tatos vivi Lou rəhatah, kəni nətəm Isrel əha ikin əha kautisiai pik. ¹³ In təmuva kəni meruh iəu məhtul=pa iuəkīr ohniəu məmə, ‘Piak Sol, rəueiu əha nəhmtəm otair mīn.’ Kəni e nian əmə əha, nəhmtək təmair mīn kəni inateruh in. ¹⁴ Kəni təni=pa kəm iəu məmə, ‘Uhgīn rəha tipitah mīn aupən, in təmitəpin rəkis ik məmə ik onəkəhrun natimnati iətəm in tolkeikei. Kəni ik onəkəruh Iətəm Əhruahru kəni onəkətəu rəhan nəghatiən e nohlin. ¹⁵ Onəkəkeikei məni pətigəm kəm nətəmimi rəfin natimnati iətəm ik nəmətəu kəni meruh. ¹⁶ ?Kəni rəueiu əha, nətəhtahnin nak? Əhtul muvən məfaki=pən kəm Iesu, kəni kol bəptais lam, kəni in otafəl rəham nolien tərak mīn.’”

Uhgīn təmahlipən Pol kəm Nanihluə mīn

¹⁷ Kəni təmatəni məmə, “Uərisig e nati u, kəni iəkuvən Jerusiləm. Nian iəmuvən ikin əha, iəmuvən e Nimə Rəha Uhgīn mətəfaki, kəni meruh nəməhlairiən kəti iətəm Uhgīn təməfa. ¹⁸ E nəməhlairiən əha, iəmeruh Iərməniġ tətəni=pa kəm iəu məmə, ‘Əhtul uəhai əha rəueiu agin

miet Jerusiləm. Mətəu-inu nətəmi u ikinu ko kəsotətəligiən e rəhak nəghatiən iətəm ik nətəni.’

¹⁹ “Mətəu iəkəmə, ‘Iərməniğ, nətəmi mīn əha kotəhrun vivi məmə əupən iəmatuvən e nimə mīn rəha nuhapuminiən mətəskəlim nətəmi u kəutəhatətə lam muva mətəlis ilah mətəmki=pən ilah e kaləpus. ²⁰ Kəni nian nətəmimi kəmotəhtimu Stipin, kəni niran təmaiu mətəu-inu təmatəni pətigəm ik. Mətəu iəu mīn, iəmatəhtul itimah milah. Kəni nīkik tətəgiən mətəu-inu kəutəhti Stipin e kəpiel, kəni mateh rəhalah natimnati.’

²¹ “Mətəu Iərməniğ təməni=pa kəm iəu məmə, ‘Uvən. Mətəu-inu iəu iətəhli=pən ik ikin əha kəm Nanihluə mīn məmə onəkəni pətigəm rəhak nəghatiən kəm lah.’ ”

²² Kəni kəmautətəlig vivi lan mətəuarus təni nəghatiən əha. Mətəu nian kəmotətəu nəghatiən əha, motetet motəgət əfəməh məmə, “!Otiləfətigəm suah u, kotohamu! !Təsəuviriən məmə otəmiəgəh mətətig!”

²³ Kəmautəkeikei məutəgət əfəməh motəraki əpnəpīn əmə rəhalah nəpən, məutəmki nīməulul məutəraki əpnəpīn əmə lan mətəu-inu niəməha tinol pik ilah. ²⁴ Kəni iətəm Rom u in tepət e soldia mīn təni məmə okələs kan əpəha e nimə rəha soldia mīn. Kəni təni məmə okəlis mətəu-inu tolkeikei məmə Pol otəni kəm in məmə nətəmimi kotəgət pik lan lanəha onak.

²⁵ Mətəu nian kəmautiuvi-ərain vivi Pol məmə okotalis, kəni təni=pən kəm nətəmi asoli mīn əha kəti rəha soldia mīn u kəutəhtul iuəkīr ohni məmə,

“! Ei! İəu iətəm Rom u. ? Təhruahru məmə onəkotalis iəu nian iəsuvən əhanəhiən e kot?”

²⁶ Nian iətəmi asoli rəha soldia mın tətətəu nəghatien əha, təmuven meruh iətəmi asoli u in tepət e lah məni=pən kəm in məmə, “Ei! ?Nak u natol? !Suah u in iətəm Rom!”

²⁷ Kəni iətəmi asoli rəha soldia mın əha tətəpuəh o Pol məmə, “!Ei! Əni-vivi-to məmə ik iətəm Rom pəhriən uə kəpə.”

Kəni Pol təni məmə, “Əuəh. İatəni pəhriən.”

²⁸ Kəni iətəmi asoli rəha soldia mın təni məmə, “İəmətəou məni asoli o nəghan-pəniən iəu məmə iəkuva iəu iətəm Rom.”

Mətəu Pol təni məmə, “İəu iəsətəouiən nati kəti. Rəhak tatə in iətəm Rom. Kəni tol lanəha, iəu iətəm Rom.”

²⁹ Kəni əmeiko soldia mın nətəm kəmautəhtul maru məmə okotalis Pol kəmotauit motan e nəmtahlah məhuvən isəu. Kəni nian iətəmi asoli əha təməhrun məmə Pol in iətəm Rom, kəni təməgin mətəu-inu tinəlis rəkis e sen, kəni inu tətəhti lou rəha Rom.

Pol təməhtul aupən e kaunsil

³⁰ Kəni lauig lan, kəni iətəmi asoli rəha soldia mın əha tolkeikei məmə otəhrun əhruahru məmə təhro nətəm Isrel kautol lanəha e Pol. Kəni məni kitis rəkis sen lan, kəni mauin e pris asoli mın mine nətəmi asoli rəha kaunsil rəha nətəm Isrel məmə okotəharəg motəghati, kəni muvən mələs Pol muva tətəhtul aupən e lah.

23

¹ Kəni Pol təməsəl=pən əhruahru əmə o nətəmimi rəha kaunsil, kəni məni məmə, “Piak mın. E rəhak nəmiəgəhiən aupən mətəuarus=pa u rəueiu, iəsitəu=pən aginiən e nikik məmə iəmol nati tərəh kəti e nəhmti Uhgın.” ² Kəni pris asoli agın Anənaiəs təni=pən kəm iətəmi kəti tətəhtul iuəkır ohni məmə, “Əm=pən nohlin.” ³ Mətəu Pol təməni=pən kəm in məmə, “!Uhgın otol mın lanko lam! Ik nəkəhmen e nimə iətəm kəmoh pik e al ruən əmə ihluə, mətəu tamikmik əpəha imə. ? Təhro nətəharəg u ikinu mətakil iəu e Lou rəhatah, mətəu ik nəməni məmə kəti otem iəu? Ik nınatgəhli rəkis Lou əha.”

⁴ Nətəm kəmautəharəg iuəkır o Pol kotəni məmə, “? Təhro nətəghati rah e pris asoli agın rəha Uhgın?”

⁵ Kəni Pol təni məmə, “Piak mın. İəu iəsəhrun aginiən məmə in pris asoli agın rəha Uhgın. Mətəu iəu iəkəhrun məmə Nauəuə Rəha Uhgın tətəni lanu məmə, ‘Səghati rahien e nətəm kotepət lam.’ ”

⁶ Kəni təmafı məmə nikali kaunsil nəuветin ilah Satusi mın, kəni nikalin nəuветin ilah Farəsi mın. Kəni in təmagət əfəməh məmə, “Piak mın. İəu Farəsi kəti. Rəhak tatə mine tipik mın, ilah Farəsi mın. Mətəu nətəmi mın u kotolkeikei əmə məmə okotiıvi pətigəm iəu e kot mətəu-inu iəmələhu=pən rəhak nətəligiən e nəhatətəiən u rəhatah məmə iətəmi təmimis otəpanəmiəgəh mın.”

⁷ Nian təməni rəkis əmə nəghatiən əha, kəni Farəsi mine Satusi mın kəmotagət asoli e lah mın əpəha imə e kaunsil, kəni mınautəhapu ilah mın,

minautol nənien keiu. ⁸ Mətəu inko Satusi min kəutəni məmə nian iətəmimi timis, ko təsəmiəgəh minien. Kəni məutəni məmə nagelo min kohkə, kəni narmın tikə. Mətəu Farəsi min kəutəni məmə, nati milahal əha, ilahal nıpəhriənien.

⁹ Mətəu-inu o nati əha, ilah kəmotagət pik ohni. Kəni nəghatiən rəhalah təməri muvən ilis.

Kəni nəgətun min nəuvein rəha Lou u Farəsi min, kəmotəni əskasik məmə, “Itimah iəsoteruh-pəniən nəghatiən tərəh kəti mine e suah u. Nəmə təhro nıpəhriənien məmə narmın kəti uə agelo kəti təməghati kəm in.”

¹⁰ Kəni nəghatiən təməskasik pik iuəkir kautoh ilah min. Kəni iətəmi asoli rəha soldia min əha, təgin məmə nətəmimi rəha kaunsil okotearis-earis Pol nəmə okotaskəlim. Kəni tahli=pən rəhan soldia min məmə okəhuvən motələs rəkis Pol məhuvən min əpəha imalah ikin.

¹¹ Kəni lapin əmeiko, İərmənig təmuva o Pol məni=pən kəm in məmə, “Nati əha, nati əpnəpin əmə. Səginien. Ik nəməni pətigəm rəkis iəu u ikinu Jerusiləm. Kəni onəkol min əpəha Rəm.”

Nətəm Isrel nəuvein kəmotəni oneuən məmə okotohamu Pol

¹² Kəni lauig lan, nətəm Isrel nəuvein kəmotəharəg e nəghatiən kəti, kəni motəni oneuən məmə okotohamu Pol. Kəni motol nəniəskasikiən kəti məmə okəsotəuəniən mine motənnim nəhu motətəuarus kotohamu Pol. Kəni nəmə okotətgəhli nəniəskasikiən əha, pəh Uhgın otoh ilah kohmis. ¹³ İlah tapirəkis fote nətəm kəmotol oneuən nəghatiən əha. ¹⁴ Kəni kəməhuvən

o pris asoli mĭn, mĭne nətəmi asoli mĭn rəha nətəm Isrel, motəni=pən kəm lah məmə, “Iəmotol nəniəskasikiən kəti məmə iəsotauəniən mətəuarus iəkotohamu Pol. ¹⁵ Kəni itəmah mĭne nətəmi rəha kaunsil onəkotəkeikei motahli=pən nəghatiən kəm iətəmi asoli rəha soldiə mĭn rəha Rom motətapuəh ohni məmə, otəkeikei mələs Pol muva u ikinu, kəni moteiuə lan məmə onəkoteruh o natimnati mĭn əha rəhan. Kəni itimah oiəkotəhluaig e suaru mətəhtahnin məmə okotələs motəhuva, kəni iəkotaskəlĭm motohamu.”

¹⁶ Mətəu rəhn iəuaniən Pol kəti iərman, nətĭ nəuvĭnĭn, təmətəu nəghatiən əha, kəni muvən əpəha ima soldiə mĭn ikin mənĭ pətĭgəm kəm Pol.

¹⁷ Kəni Pol taun e iətəmi asoli kəti rəha soldiə mĭn tuva, kəni tənĭ=pən kəm in məmə, “Pale, onəkĭt iətəm aluə u muvən teh iətəmi asoli rəha soldiə mĭn. In tatos nəghatiən kəti məmə otəni kəm in.”

¹⁸ Kəni soldiə əha tĭt mĭan o iətəmi asoli e lah. Kəni mənĭ=pən kəm in məmə, “Suah u Pol iətəm tətatĭg e kaləpus, təmauĭn lak məmə oiəkĭt iətəm aluə u muva kəm ik. In tatos nəghatiən kəti məmə otəni kəm ik.”

¹⁹ Kəni iətəmi asoli rəha soldiə mĭn əha, tos nəhlmĭ suah u mĭan əpəha ikin kəti ilau pĭsĭn əmə, kəni mətəpuəh ohni məmə, “?Nati nak əha nəmə nəkeh iəu ohni?”

²⁰ Kəni suah u tənĭ məmə, “Nətəmi asoli mĭn əpəha Isrel kəmotegəhan rəkĭs məmə olauĭg kəhuva motətapuəh ohnik məmə onəkĭt Pol mĭan əpəha e kaunsil rəhalah. Okoteiuə lam məmə kaunsil tolkeikei əmə oteruh vivi mĭn-to nəghatiən mĭn rəha suah kəha. ²¹ Mətəu pale, segəhaniən e lah kotĭuvi=pən ik. Mətəu rəhalah

nətəmimi tapirəkis fote okəhuva motəhluaig e suaru mətəhtahnin. Ilah kəmotol nəniaskasikian kəti məmə okəsotauənien məsotəmnimien nəhu mətəuarus okotohamu Pol. Kəni minəutəhtul maru əmə əha rəueiu məmə okotol nati əha, mətəhtahnin əmə rəham nəghatien.”

²² Kəni iətəmi asoli rəha soldiə min əha təni məmə, “Səni minien kəm suah kəti məmə nəməni=pa nəghatien u kəm iəu.” Kəni mahli=pən tatuvən.

Kəmahlipən Pol kəm Filiks u kəpmən rəha Rom

²³ Kəni iətəmi asoli rəha soldiə min taun e rəhan iətəmi asoli keiu məni=pən kəm lau məmə, “Okian muəni kəm soldiə min ilah rəfin fo-hanrit-səpinte məmə okotəhtul maru o nuvəniən Sisəriə. Kəni tuhanrit okotaliuək əmə, kəni səpinte okotasuə e hos, kəni tuhanrit nətəm okotəmki nərəu okotaliuək əmə. Okohiet e nain klok əha rəueiu lapin. ²⁴ Kəni motəkeikei kələs hos nəuvein məmə Pol otasuə e lah, kəni motələs məhuvən kəm kəpmən əha Filiks, kəni mauteruh vivi məmə okəsoliən nati kəti lan e suaru.”

²⁵ Kəni iətəmi asoli rəha soldiə min təmətei nauəuə kəti məfən kəm lau məmə okuos mian muəfən kəm kəpmən asoli əha Filiks. Nauəuə u tətəni məmə,

²⁶ “Filiks. Ik iətəm ilis pik pəhriən. Iəu Klotias Lisias iətətei nauəuə kəm ik iətəm nətarməng e kəpmən, kəni iətəni təuvir kəm ik.

²⁷ Suah u, nətəm Isrel kinotaskəlim rəkis, kəni iuəkir kotohamu. Mətəu iəmətəu məmə in iətəm Rom, kəni iəkuvən itimah rəhak soldiə min motələs rəkis o lah. ²⁸ Iəmolkeikei məmə iəkeruh-to məmə nati nak təmol təsəhruahruien

koteruh=pən lan, kəni iəməni məmə rəhak soldiə mīn okotələs məhuvən e kaunsil rəhalah. ²⁹ Kəni iəmeruh məmə in təsoliən nati kəti tərəh mīne məmə otimis ohni, uə tuvən e kaləpus ohni. Nəghatiən mīn əha kəutətu=pən lan, ilah natimnati mīn əmə e rəhalah əmə Lou.

³⁰ Mətəu uərisig, suah kəti təmuva məni=pa kəm iəu məmə nətəm Isrel kautol oneuən nəghatiən kəti məmə okotohamu, kəni nikik təhti məmə təuvir məmə iəkahlī=pīnə kəm ik. Inəni=pən rəkis kəm nətəmi mīn əha kəutəməki lan məmə okəhuvnə motəni=pīnə kəm ik nati tərəh mīn iətəm kəuteh=pən lan.

Inəha naunun rəhak nəghatiən.”

³¹ Kəni soldiə mīn kəmotol əmə məmə inu mīne iətəmi asoli rəhalah təməni. Kəmotələs Pol motəsəu-pah e taun əha Antipatris lapin. ³² Kəni lauig lan, soldiə mīn iətəm kəmotaiu e hos mīn, ilah əmə kotos Pol motəsəu-pah mīn. Kəni soldiə nəuvein mīn kəmohtəlig=pa imalah ikin. ³³ Soldiə mīn u kəmotasua e hos kəmotələs məhuvən əpəha Sisəriə, kəni motəfən nauəuə kəm iətəmi asoli əha Filiks, kəni motələhu=pən Pol e nəhlmin. ³⁴ Nian kəpmən u təmafin nauəuə, kəni mətəpuəh o Pol məmə, “?Ik iətəm iə?”

Kəni Pol təməni məmə, “İəu iətəm e profens rəha Silisiə.”

³⁵ Kəni kəpmən təməni məmə, “Nian nətəmimi okəhuva motəni pətigəm natimnati kauteruh=pən əhanəh lam, iəu oiəkəni kot otəharəg o nətəligiən u rəham, kəni iəu iəkakil.” Kəni məni=pən kəm rəhan mīn soldiə mīn məmə okotəfən Pol e nimə

rəha kəpmən rəha Rom iətəm Kig Herot Asoli təmuvləkin aupən, məutaskəlīm əha ikin.

24

Pol təməhtul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuvən rəkis, kəni pris asoli ağin nərgin u Anənaiəs, təmuvən Sisəriə ilah nətəmi asoli mīn nəuvein rəha Isrel mīne iətəm təhrun vivi lou kəti, nərgin u Tetaləs.* Nian kəməhiet=pa, kəni məhuvən motəhtul e nəhmti Filiks məmə okotəni nəghatiən mīn iətəm nīkilah təhti məmə Pol təmol təsəhruahruən. ² Kəni kəmotauin e Pol məmə otuva imə e nəghatiən, kəni Tetaləs tətəni=pən nəghatiən mīn rəhalah kəm Filiks məmə, “İətəmi asoli. İautisiai pīk ik mətəu-inu ik ilis pəhriən. Kəni nolien rəham e nəmkien itimah in təhruahru vivi. İmatimah ikin təməlinu nuvəh rəkis mətəuarus=pa u rəueiu matuvən əhanəh. E narmənigiən rəham u ikinu nəmol vivi natimnati tepət məmə otol nəmiəgəhiən mīne natigiən rəhatimah təuvir. ³ Kəni nian rəfin kitah kəutətəu təuvir e natimnati mīn əha, kəni iəkotəni-vivi pīk ik ohni. ⁴ İəsolkeikeiən məmə iəkaskəlīm pīk ik, mətəu iəkətapuəh ohnik məmə onəkəsiru e timah mətəlig vivi-to e nəghatiən əkuəkir u rəhatimah.

⁵ “İtimah inotafu rəkis məmə suah kəha in iətəmi tərəh kəti. In nəukəti nərahien tepət e ikin mīn e nītəni mīn. In tatəhlili itimah nətəm Isrel məmə iəkotərəkin kəpmən, kəni iətəmi asoli rəha nətəm kəutuərisig e suah əpələ iətəm Nasərit. ⁶ Kəni in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamīkmik

* **24:1** İətəm təhrun vivi lou u in suah kəti iətəm tətəghati e kot.
24:5 Uək 17:6

e nāhmti Uhgīn, kēni iākotaskēlim.† 8 Kēni nāmē nākətapuəh ohni, nākəhrun nətəuiən nəghatiən mīn u tiet e nohlīn iətəm iətəni=pīnə kəm ik.”

9 Kēni nətəm Isrel kəmotegəhan e nəghatiən rəha louiə əha mətəni məmē, “Nəghatiən mīn rəfin əha, in nīpəhriənīən.”

Pol təmuhalpīn nəghatiən

10 Kēni Filiks torin=pən rəhn-kapə kəm Pol məmē otəghati. Kēni Pol təghati məmē, “Iətəmi asoli Filiks. Iəu iākəhrun vivi məmē ik nəmətakil e kot nətəmimi u ikinu imatimah ikin o nu tepət rəkis. Kēni tol lanu nīkik tagiən məmē iəkəni pətīgəm nīpīlgan nəghatiən rəhak kəm ik. 11 Iəu iəmuvən Jerusiləm məmē iəkuvən məfaki. Kēni rəueiu əha nian tueləf əmə tinuva mīnuvən rəkis. Kēni ik nākəhrun nətəpuəhiən o nati u məmē in nīpəhriənīən uə neiūəiən. 12 Nətəmi mīn u kəutətu=pa nəghatiən u lak, kəsoteruhīən mīne məmē iəkuərgəhu itīmlau suah kəti əpəha e Nīmə Rəha Uhgīn. Kēni məsoteruhīən məmē iatol nətəmimi kəutorgəhu əpəha e nīmə rəha nuha-pumīniən rəha nətəm Isrel, uə ikin mīn əpəha i taun. !Kəpə! 13 Kēni ko təsəgətun əhruahruīən kəm

---

† **24:6** E kopi suas mīn nəuvein rəha Niutestīmīn iətəm kəmətēi e nəghatiən Kris aupən, nəghatiən pīsīn kəti mīn əha ikin iətəm tatīlpīn nəghatiən u mətəni məmē, “6 Kēni iəmotəni məmē iəkotohtəu=pən nəghatiən kəti lan e kot e nolīən rəha Lou rəhatimah. 7 Mətəu Lisias iətəm tətarməniɡ e soldia mīn, tinətəu nənīən rəhatimah, kēni ilah rəhan mīn nətəmimi kīnautiūvi rəkis əsanən suah u o timah. 8 Kēni mələhu nənīən kəti məmē nətəmimi iətəm kəuteruh=pən nərəhiən kəti e suah u, otəkeikei muva mənī=pīnə kəm ik.” **24:6** Uək 21:28-30

ik mēmә nәghatiән iәtәм kәutәni lak u rәueiu in nipәhriәniән, mәtәu-inu in neiuәiән.

¹⁴ “Mәtәu iәkәhrun nәni-pinәiән kәм ik mēmә nipәhriәniән mēmә iatitәu=pән Suaru Rәha Iesu iәtәм nәtәм Isrel kotәni mēmә in nәfakiән eiuә. Mәtәu iәu iәtәfaki kәм Uhgīn rәha tipitimah mīn, kәni iәu iәtәni nipәhriәniән e nәghatiән mīn iәtәм kәмәtei e Lou rәha Mosis mīne nәghatiән rәha iәni mīn rәha Uhgīn aupән. ¹⁵ Iәu iatәlәhu=pән әmә rәhak nәtәligiән kәм Uhgīn mēmә in otol kәм nәtәmi kәmohmis mēmә okotәmiәgәh mīn, nәtәmi mīn u kotәhruahru mīne nәtәм kәsotәhruahruiән. Inu nәtәligiән kәtiәh әmә nikilah tәtәhti. ¹⁶ Mәtәu-inu tol lanәha, kәni iәtalkut pīk mēmә iәkol nati iәu iәkәhrun mēmә tәhruahru e nәhmti Uhgīn mīne nәtәmimi.

¹⁷ “Uәrisig e nu nәuvein nian iәmiet u ikinu Jerusilәм, kәni iәmitәlig=pә mīn mēmә iәkos mәni muvән kәм nanrah mīn imak ikin, kәni mol sakrifais mīn әpәha e Nimә Rәha Uhgīn. ¹⁸ Kәni nian iәmatol әhanәh nati әha, kәni inәhruahru rәkis e nәhmti Uhgīn, kәmoteruh iәu әpәha e Nimә Rәha Uhgīn. Kәni sәniәmә itimah nәtәmimi tepәt, kәni mәsotorgәhu mīniән. ¹⁹ Mәtәu nәtәм Isrel nәuvein kәmotsipән Esia, kәmәutәhtul әha ikin e nian әha. Kәni nәmә kәutos nәghatiән kәti tәrah lak, tәuvir әmә mēmә ilah okәhuva motәhtul e nәhmtәм motәni pәtigәм. ²⁰ Mәtәu nәmә kәpә, tәuvir mēmә nәtәм Isrel mīn u kәutәhtul u ikinu, okotәni=pinә әhruahru kәм ik nәghatiән rәha kaunsil rәhalah nian iәmәhtul e nәhmtilah. Pәh kotәni mēmә nati nak iәmol tәsәhmeniән. ²¹ Kәmotәmәki lak o

nəghatian kətiəh əmə məmə nian iəməhtul aupən e lah, magət əfəmäh e lah məmə, ‘Itəmah nəutakil iəu u rəueiu mətəu-inu iəu iətəni nīpəhriəniən məmə nətəm kəmoħmīs okotəmiəgəh mīn.’ ”

²² Suah əha Filiks in təhrun vivi Suaru Rəha Iesu. Kəni təmāsīsīg e nəghatian əha məmə, “Nian Lisias u iətəm tətarmənīg e soldia mīn otiet=pa ikīnu, kəni iəmanəfinə nəghatian e nəharəgiən u rəueiu.”

²³ Kəni Filiks təməni=pən kəm iətəmi asoli e soldia mīn məmə otaskəlīm Pol, mətəu otegəhan lan məmə in otol natimnati nəuvein. Kəni megəhan e rəhan mīn məmə kotəhrun nosiən natimnati iətəm in tolkeikei məhuva kəm in.

Pol təməghati kəm Filiks mīne rəhan pətan

²⁴ Kəni uərisīg e nian nəuvein, Filiks təmit rəhan pətan Trusilə muva u in pətan Isrel kəti. Kəni Filiks təni=pən kəm lah məmə okotit Pol məhuva-to təhtul aupən lan. Kəni nian Pol təmuva, kəni mətəghati kəm lau mətəni=pən noliən mīn rəha nəhatətəiən e Krīsto Iesu. ²⁵ Kəni Pol təməni pətīgəm rəhan nīpəgnəmtīn mīn kəm lau məmə otiuvi rəhalau nətəligiən. Kəni nian in təməghati e noliən rəha nəmiəgəhiən iətəm təhruahru, mīne noliən iətəm suah kəti tətarmənīg e rəhan nətəligiən mīne noliən mīn, mīne nian Uhgīn otakil nətəmimi lan, kəni Filiks təməgīn pīk kəni məni məmə, “Tīnəħmen. Iet-tə. Nəmə iəkos nian kəti mīn, kəni iəmanauīn mīn lam.” ²⁶ Kəni nian tēpət tətəni=pən məmə Pol otuva mətəghati, mətəu-inu in tolkeikei məmə otətəu Pol, mətəu nati kəti mīn, nīkin təhti məmə təhro Pol otəfən məni kəti kəm in pəh in tahli pətīgəm.

²⁷ Kəni nian tinos nu keiu, Filiks təmeiuaiu e kəpmən, kəni suah kəti nərgin u Posiəs Festəs təmos nimein. Mətəu Filiks təməpəh Pol tətətig əmə e kaləpus məmə otol niki nətəm Isrel tagiən.

25

Pol təmətapuəh məmə

oteruh Sisə

¹ Nian Festəs təmol kəpmən minos əmə nian kisil, kəni miet Sisəriə muvən əpəha Jerusiləm. ² İkin əha, pris asoli min mine nətəmi asoli min rəha Isrel kəmotəni=pən kəm Festəs nakiliən rəhalah e natimnati nəuvein iətəm nikiilah təhti məmə Pol təmol təsəhruahruian. ³ Kəmotətapuəh o Festəs mə otəkeikei masiru e lah mol nəuialah, kəni motolkeikei məmə otahli=pən Pol titəlig=pən əpəha Jerusiləm, mətəu-inu ilah kəmotol oneuən nətəligiən məmə okotohamu Pol e suaru. ⁴ Mətəu Festəs tənə məmə, “Pol otətətig əmə e kaləpus əpəha Sisəriə. Kəni otəsuvəhiən, iəkitalig=pən əha ikin. ⁵ Kəni rəhatəmah nəuvein nətəmi asoli okotəkeikei motətəu=pa iəu iəkəhuvən Sisəriə, kəni nəmə Pol təmol nati kəti təsəhmenian, kəni okotətu=pa kəm iəu.”

⁶ Kəni Festəs təmətig mos nian eit uə ten ilah min ilah, kəni mitəlig muvən əpəha Sisəriə. Kəni kəmənə lauig lan, kəni təmuvən məharəg e jeə iətəm iətəmi tətakil nəghatian tətəharəg ikin. Kəni mahli=pən nəghatian məmə okotit Pol məhuva, təhtul e kot. ⁷ Nian Pol təmuva imə, nətəm Isrel min u kəmotəpən Jerusiləm kəmotəhtul mohtəlau lan məutəni pətigəm nəghatian əskasik nəuvein e

Pol, mətəu suaru tikə təməgətun rəhalah nəghatiən məmə kəutəni niyəhriənien.

⁸ Kəni Pol təmuhalpın nəghatiən rəhalah məmə, “İəsoliən nati kəti tərəh e Lou rəha nətəm Isrel, mine Nimə Rəha Uhgın, mine Sisə u tətarməniğ e ikin min rəfin.”

⁹ Mətəu Festəs tolkeikei məmə otol niki nətəm Isrel tagiən, kəni mətəpuəh o Pol məmə, “?Nikim tagiən məmə onəkuvən Jerusiləm? ?Pəh iəkuvnə ikin makil rəham nəghatiən e nəniən min u?”

¹⁰ Kəni Pol təni məmə, “İəu iətəhtul e kot kəti rəha Rom, iətəm rəhan iətəmi asoli in Sisə. Kəni təhruahru məmə rəhak nəghatiən kakil ikin. Kəni ik nəkəhrun rəkis məmə iəsoliən nati kəti tərəh e nətəm Isrel. ¹¹ Nəmə iəmatgəhli lou uə iəmol nati kəti tərəh məmə iəkimis ohni, kəni ko iəsətapuəhien ohnik məmə, nəkələs rəkis iəu e nati əha. Mətəu nəmə nəniən min əha kəutəni lak kəsotəhruahruien, kəni suah kəti ko təsəfəniən iəu e nəhlmilah. Mətəu iəkolkeikei əmə məmə Sisə in otakil nəniən min u iətəm kəutəni lak.”

¹² Kəni Festəs təməghati e nəniən əha nəuuetin ilah rəhan min nətəmimi iətəm kəutakil nəghatiən. Kəni uərisiğ təni=pən kəm Pol məmə, “Ik nəməni məmə nəkolkeikei məmə onəkuvən meruh Sisə o nəghatiən u rəham. Kəni təuvir əmə. Ik onəkuvən meruh Sisə.”

*Pol təməhtul aupən
e Kig Herot Akripə Tu*

¹³ Nian nəuvein min təmuva muvən, kəni Kig Herot Akripə Tu* mine nəuvinin nərgin u Pernis, ilau kəmuəsəu-pah Sisəriə məmə okueruh Festəs

---

25:7 Uək 24:5-6 * 25:13 Afin-to futnot e Uək 12:1

muāni tǎuvir kām in. ¹⁴ Kāni nian kǎmuatig ikin āha nian nǎuvein, kāni Festās tǎni=pǎn kām kig natimnati nǎuvein iǎtǎm kǎtāni e Pol. In tǎmāni mǎmā, “Suah kǎti u ikinu e kalǎpus, iǎtǎm Filiks tǎmlǎfǎn. ¹⁵ Nian iǎmuvǎn Jerusilǎm, kāni pris asoli mǎn mine nǎtǎmi asoli rǎha Isrel kǎmotāni pǎtigǎm nǎpǎgnǎmtin nǎuvein lan mǎmā tatol kǎsotǎhruahruian motǎtapuǎh mǎmā iǎkǎni pǎtigǎm mǎmā in tǎmol tǎrah kǎni otos nalpǎniǎn ohni.

¹⁶ “Mǎtǎu iǎmāni=pǎn kām lah mǎmā, ‘Itimah nǎtǎm Rom sǎniǎmā nolian u rǎhatimah mǎmā okotegǎhan ǎmā e iǎtǎmimi tuvǎn e nǎhlmǎi nǎtǎmimi iǎtǎm kǎutāni mǎmā tǎmol nati kǎti tǎsǎhruahruian. Mǎtǎu tǎkeikei mǎhtul aupǎn e lah muhalpǎn rǎhalah nǎghatian iǎtǎm kǎtǎtu=pǎn lan.’ ¹⁷ Kāni nian nǎtǎm Isrel mǎn āha kǎmǎhuva, iǎmsiuvi=pǎn minian, mǎtǎu kǎmāni lauig ǎmā, kāni iǎkǎhuvǎn motǎharǎg e nimā kot kǎni motauin mǎn e Pol mǎmā otuva mǎhtul aupǎn. ¹⁸ Nian rǎhan mǎn tikimir mǎn kǎmotǎhtul motǎghati, mǎtǎu kǎsotǎniǎn mǎmā tǎmol nati nak tǎrah iǎtǎm nǎkik tǎmatǎhti mǎmā okotāni. ¹⁹ Ilah kǎmotāni pǎtigǎm ǎmā norgǎhuiǎn kǎti rǎhalah e nǎfakian rǎhalah, kāni mǎutāni nǎniǎn e iǎtǎmi tǎmimis kǎti, nǎrgin u Iesu, iǎtǎm Pol tǎtāni mǎmā suah kǎha tǎmǎmiǎgǎh. ²⁰ E natimnati mǎn āha, iǎu iǎsǎhrun vivian suaru o nǎhrunian lan nǎuvetin, kāni mol iǎkǎtapuǎh o Pol mǎmā, ‘?Tǎhro, nǎkim tagian mǎmā nǎkuvǎn Jerusilǎm? ?Pǎh iǎkuvnǎ ikin makil nǎniǎn mǎn iǎtǎm kǎtāni lam?’ ²¹ Mǎtǎu Pol tǎmǎsegǎhanian lan, kāni mǎtapuǎh mǎmā iǎkǎhli=pǎn Rom kām Sis, pǎh in otakil nǎniǎn

mīn əha iətəm kətəni lan. Kəni iəmāni=pən məmə rəhak nətəmimi okotaskəlīm vivi mətəuarus iəkeh suaru kəti, kəni mənahli=pən tuvən meruh Sisə.”

²² Kəni Kig Akripə təmāni kəm Festəs məmə, “Iəu mīn iəkolkeikei məmə iəkətəu nəghatiən rəha suah kəha.” Kəni Festəs təni məmə, “Təuvir əmə. Olauig nəkətəu rəhan nəghatiən.”

²³ Kəmāni lauig lan, kəni Kig Akripə mīne Pernis kəmiəuva e nimə kot, kəni nətəmi asoli mīn rəha soldiə mīn, mīne nətəmi asoli agin mīn e taun əha Sisəriə kəməhuva, kəni kəmotol noliən asoli mīn rəha nisaiən. Kəni Festəs tahli=pən rəhan mīn soldiə mīn məmə okəhuvən motələs Pol məhuva. ²⁴ Kəni Festəs təni məmə, “Kig Akripə mīne itəmah rəfin u nəutəharəg u ikinu rəueiu. Suah u iətəm tətəhtul aupən e təmah, nətəm Isrel u ikinu mīne Jerusiləm kəutəghati kəm iəu ohni nian rəfin. Nian rəfin kəutagət əskasik lak məmə təsəuviriən məmə iəkegəhan e suah kəha tətətig, mətəu təkeikei mīmīs. ²⁵ Mətəu iəsəruhiən nati kəti lan mīne, mə iəkol nalpiniən kəm in e nimisiən. Mətəu nian in təmətapuəh məmə otuvən meruh Sisə əpəha Rom, kəni nīkik təhti məmə iəkegəhan lan. ²⁶ Mətəu iəsosiən nəghatiən əhruahru kəti mīne e nati u məmə iəkətei nauəuə lan mahli=pən kəm Sisə. Kəni ko, iəkos muva məmə otəhtul aupən e nəhmtəm, Kig Akripə, mīne itəmah rəfin. Iəkolkeikei məmə ik, Kig Akripə, u ik iətəm Isrel, onəkeh mīn-to kəni məhrun natimnati mīn əha, kəni nian kilau okuətapuəh ohni mueruh muəhrun natimnati mīn əha, kəni pəh iəkətei nauəuə lan kəti mahli=pən kəm Sisə. ²⁷ Iəkəhrun məmə təsəhruahruən məmə iəkahli=pən iətəm

tatol kaləpus kəti kəm Sisə, kəni məsəni=pən əhruahruīən kəm in məmə nati nak təmol tərah.”

26

Pol təməghati e nəhmti Kig Akripə

¹ Kəni Kig Akripə təni=pən kəm Pol məmə, “Ik nəkəhrun nəniən nəuветin nəghatiən əha iətəm kətəni lam.” Kəni Pol təməfəri nəhlmin e nolien rəha iətəm tətəghati, kəni muhalpīn rəhalah nəghatiən məni məmə, ² “Kig Akripə. Nīkik tagiən pīk aɡīn rəueiu məmə iəkəhtul e nəhmtəm, kəni məni pətīgəm rəfin nəniən mīn u nətəm Isrel kəutətu=pa lak. ³ Nīkik tagiən mətəu-inu ik nəkəhrun vivi nolien mīn e kastim rəha nətəm Isrel e natimnati mīn iətəm ilah kəutəghati pīk ohni. Kəni onəkətəlig mətīg-to e rəhak nəghatiən.

⁴ “Nətəm Isrel rəfin kotəhrun natimnati rəfin e rəhak nəmiəghīən məmə təhro lanu e rəhak natīgīən, nian iəmatəkəku e nətəuiniən imak ikin e rəhak niftəni, mətəuarus=pa uərisig iəkuvən Jerusiləm. ⁵ Nətəmi mīn əha kotəhrun iəu nuvəh rəkis, kəni nəmə nīkilah tagiən, kotəhrun nəniən məmə iəu Farəsi kəti nian iəmatəkəku rəkis mətəuarus=pa u rəueiu. Kəni nətəmi mīn əha Farəsi mīn, ilah kəutohtəu=pən vivi aɡīn Lou rəha nəfakiən rəha nətəm Isrel, mapirəkis nətəmi mīn rəfin. ⁶ Kəni rəueiu u, iatəhtul ikinu məmə ik onəkakil rəhak nəghatiən mīn mətəu-inu iəu iatələhu=pən rəhak nətəligiən e nəniəskasikiən

iətəm Uhgın təmöl aupən ilah tıpitimah min.*
 7 Nəniaskasikiən u kətiəh əmə u rəhatimah tueləf
 nəuaniləuis min kəmautəfaki kəm Uhgın lapın
 mine e nərəuiə məmə okotos. Kig Akripə, nətəm
 Isrel min u kəutəni=pinə nəghatiən min əha lak
 nati əpnəpın iəu min, iətələhu=pən nətəligiən rəhak
 e nəniaskasikiən u. 8 ?Təhro tiəkis pik o təmäh o
 nəniən nıpəhriəniən məmə Uhgın təhrun noliən
 iətəm təmimis təmiəgəh min?

9 “Aupən, iəu aru nıkkik təməhti məmə iəkəkeikei
 mol natimnati tepət pəh mərəkin nərgi suah kəha
 Iesu, iətəm Nasərit. 10 Nati əha inəha iəmatol əpəha
 Jerusiləm. Pris asoli min kəmotegəhan lak kəni
 motəfa nepətiən. Kəni iəməmki=pən nətəmimi
 tepət rəha Iesu e kaləpus. Kəni nian kəmakil ilah
 e kot, iəu min iəməfən rəhak nətəligiən məmə oko-
 hamu ilah. 11 Nian tepət iətuvən e nimə min rəha
 nuhapuminiən rəha nətəm Isrel matol nalpiniən
 kəm lah matol məmə ilah okotəni rah Iesu. Nıkkik
 təmətəhmə pik mətəməki e lah, kəni mətəgəu rəkis
 ilah nian rəfin. Kəni kotagim məhuvən e taun
 isəu min ikin pisin pisin min, mətəu iəmətəgəu rəkis
 ilah.”

Pol təməni pətigəm rəhan nuvaiən o Iesu
 (Uək 9:1-19; 22:6-16)

12 Kəni Pol təmətəkeikei mətəni məmə, “Nian
 kəti iəmatuvən əpəha Təmaskis məmə iəköl
 nati əha. Pris asoli min kəmotegəhan lak, kəni
 motəni əskasik kəm iəu məmə iəkəkeikei mol, kəni
 motahli=pən iəu e nərgilah. 13 Kig Akripə, e nəlugi

* **26:6** Pol nıkin təhti məmə nıpəti nəniaskasikiən məmə Uhgın otol
 nətəmimi kotəmiəgəh min e nımisiən. Afin e Uək Mın 26:8; 23:6;
 24:15. **26:7** Uək 23:6; 28:20 **26:9** Uək 8:3

nian, iəmatuvən e suaru, kəni mafu nəhagəhagiən kəti təmsipən e neai muva masiəgəpīn iəu mine nətəm kautəhuərisig lak. Nəhagəhagiən əha, tatuəu tapirəkis mītigar. ¹⁴ Kəni itimah rəfin iəmotəmei pətīgəm e niftəni, kəni iəu iəmətəu nəuia iətəmi təmsipəri e neai mətəghati kəm iəu e nəghatiən Isrel məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Təhro natol tərəh pik kəm iəu lanu? Noliən əha in tətərəkīn aru əmə ik. Ik nəkəhmen e kau iətəm kəməu e nigī kəmsiplan tasilə, nian tətatu e nəhlkīn, kəni nigī təməha mətəu, kəni matol naməhiən asoli aru əmə kəm in.’

¹⁵ “Kəni iəkətapuəh ohni məmə, ‘? Mətəu Iərmənig, ik pəh u?’

“Kəni Iərmənig təni=pa kəm iəu məmə, ‘Iəu Iesu iətəm natol tərəh lan. ¹⁶ Mətəu əhtul. Iəmītəpīn rəkis ik məmə ik rəhak iətəmimi mīne rəhak ioluək. Kəni onəkəni pətīgəm kəm nətəmimi rəfin natimnati iətəm nəmeruh u rəueiu, mīne natimnati iətəm iəmanol, ik nəkeruh. ¹⁷ Nətəm Isrel mīne Nanihluə mīn okotol nərahīən kəm ik, mətəu iəu oiəkos rəkis ik e nəhlmīlah mīn. Iəkahli=pən ik məmə onəkuvən məni pətīgəm iəu kəm lah məmə, ¹⁸ onəkərəh e nəhmtīlah məmə okotəuhlin ilah mohiet e napinəpuian məhuva e nəhagəhagiən. Kəni mohiet e nəsanəniən rəha Setən məhuva o Uhgīn. Kəni Uhgīn otafəl rəhalah noliən tərəh mīn, mətəu-inu kəmotəni nīpəhriənīən e nəghatiən iətəm iətəni. Kəni ilah okəhuva imalah ikīn ilah nətəmi u Uhgīn tīnītəpīn rəkis ilah.’ ”

Pol təmāni rəhan uək

19 Kəni Pol təməkeikei mətəni məmə, “Kig, iəu iatol natimnati iətəm Uhgın təməni kəm iəu nian in təməni kəm iəu lanəha. 20 Iəu iətəni pətigəm rəhan nəghatiən iəmətuəuin əpəha Təmaskis, kəni uərisig u iəkuvən mətəni pətigəm əpəha Jerusiləm, mine ikin mın e nitəni Jutiə, mine ima nətəm ikin mın rəfin u Nanihlua mın. Kəni mətəni pətigəm kəm lah məmə okotəkeikei motəuhlin ilah e rəhalah nolian tərəh mın motəhatətə e Uhgın, kəni motol natimnati iətəm tətəgətun məmə kəmotəuhlin pəhriən ilah. 21 Mətəu nati u inu əmə, kəni nətəm Isrel kotələs iəu əpəha e Nimə Rəha Uhgın motolkeikei məmə okotohamu iəu.

22 “Mətəu Uhgın tətəsiru lak nian rəfin mol iatəhtul ikinu rəueiu mətəni kəm nətəmi əpnəpın mın, mine nətəmi kautos narmənigian, mətəni əmə natimnati iətəm Mosis mine iəni mın rəha Uhgın kəmotəni məmə otəpanol lanəha. 23 Kəmotəni məmə Kristo əha iətəm Uhgın təməni məmə otəhli=pa, in otətəu nahməian e nıpətin kəni manimis. Kəni mətəu-inu in iətəmimi təmaupən məmiəgəh mın e nimisiən, kəni otəgətun nəhagəhagian rəha Uhgın kəm nətəm Isrel mine Nanihlua mın, məmə nəhagəhagian u in suaru iətəm Uhgın otosmiəgəh ilah lan.”

Pol təməkut məmə Kig Akripə otəni nıpəhriəniən e Iesu

24 Nian Pol təmətəghati əhanəh, Fəstəs təmagət əfəməh lan məmə, “!Pol ik ninətəlməli! Rəham nəhruniən tinəfəməh pik agın, kəni rəueiu əha rəhm-kapə nətəlali!”

²⁵ Mætəu Pol təni=pən kəm in məmə, “Iətəmi asoli rəhak Festəs, iəu iəsalməliən. Nəghatiən mīn u iatəni, kotəhruahru əmə, kəni ilah nīpəhriənīən.

²⁶ Iəu iəkəhrun nəghati əhruahruīən kəm kīg, kəni ko iəsaulisīən mətəu-inu iəkəhrun məmə in təhrun rəkis natimnati mīn u. Iəkəhrun məmə in təmos rəfin nəghatiən mīn əha, kəni sənīəmə in nati kəti iətəm kəmōl oneuən=pən əha nətəmimi kohkə ikīn.

²⁷ ?Kīg Akripə, təhro? ?Nəkotəni nīpəhriənīən e nəghatiən iətəm iəni mīn rəha Uhgīn kəmotətēi? Iəkəhrun əmə ik nətəni nīpəhriənīən e lah.”

²⁸ Mətəu kīg təni=pən kəm Pol məmə, “? Pol. Nīkim təhti məmə e nian əkuəkīr əmə uəha rəueiu, nəkəhrun niuvi=paīən iəu məmə iəu iəkuva Krīstīn kəti?”

²⁹ Mətəu Pol təni məmə, “Nati əpnapīn əmə məmə in nian əkuəkīr uə nian əfəməh, iətəfaki=pən kəm Uhgīn məmə sənīəmə ik pīsīn əmə, mətəu nətəmimi rəfin nətəm kəmotətəu rəhak nəghatiən rəueiu, Uhgīn otosmiəgəh ilah, kəni mōl məmə okotəhmen lak — mətəu sen əmə u iətəm kəməlis iəu lan, iəsolkeikeiən məmə okəlis itəmah lan.”

³⁰ Kəni Kīg təməhtul ilah kəpmən u Festəs, mīne Pernis, mīne nətəmimi rəfin u kəutəharəg, ³¹ kəni mohiet, mautəni=pən kəm lah mīn məmə, “Suah əha təsoliən nati kəti tərah məmə in otīmīs ohni uə tuvən e kaləpus ohni.”

³² Kəni Kīg Akripə təni=pən kəm Festəs məmə, “Nəkəhrun nahli pətīgəmiən suah kəha, mətəu in əmə u, in tīnətapuəh rəkis məmə Sisə otakil nəghatiən rəhan.”

Soldiä mın kəmotit Pol məhuvən Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oiəkəhuvən Itali, kəmotələhu=pən Pol mine nətəm kautol kaləpus nəuvein mın e nəhlmi iətəmi asoli kəti rəha soldiä mın, nərgin u Juliäs. In tətarmənig e soldiä uanhanrit. In e soldiä u kətəni məmə “Soldiä Rəha Sisə.”

² Kəni negəu kəti təmiet əpəha Atramitiam mətuva, kəni matig minatitəlig=pən mın əpəha Esia, kəni iəkəhuvən lan. Kəni iətəm kəti təmiuvig=pa itimah mın, nərgin u Aristakəs, in iətəm Təsalonaikə əpəha e nitəni u Masetoniä. Kəni negəu təmietigəm.

³ Kəni lauig lan iəkohiet=pa Saedon. Kəni Juliäs təmatol təuvir kəm Pol, kəni megəhan məmə otuvari muvən meruh rəhan nəuvein nətəmi iətəm in təhrun ilah. Kəni ilah kəmauteruh vivi Pol.

⁴ Kəni iəməhiet mın ikin əha, kəni məutaiu məutou pikin nimətagi, kəni motohtəlau e nıkali nitəni əha Saiprəs ikin nimətagi təsəskasık pikian ikin. ⁵ Kəni iəmotaiu ihluə e Silisiä mine Pamfilia, kəni məhiet=pa e taun Maerə əpəha e nitəni u Lisiä. ⁶ Ikin əha, iətəmi asoli rəha soldiä mın təmuvən meruh negəu kəti rəha taun Aleksantriä əpəha nitəni u Ijip, kəni negəu tatuvən Itali. Kəni təmki=pən itimah lan.

⁷ Kəni iəməhiet mın, mətəu e nian tepət negəu əha tətaiu mətig əmə. İəmotalkut nəuветin məmə iəkotətəuarus taun Nitas, kəni iəməhuva iuəkir, mətəu tiəkis, mətəu-inu iautələs pikin nimətagi, kəni ko iəotaiuiən məhuvən mın. Kəni iəkotaiu e nıkalin pesi ikin e nitəni u Krit. İəmotitəlau e nipəgnəmtin nitəni əha kəti nərgin u Salmone. Kəni motohtəlau e nəuветi niftəni əha, ⁸ iəmotaiu ipari ipari əmə, mətəu tiəkis əhanəh. Kəni iəkəhuva

mohiet=pa e ikin kēti kētāni mēmā, Pasis Təuvīr, iuākīr o taun əha Lasea.

⁹ Mətəu-inu iəmotalkut-ərəkin əmə nian tepət təmuva muvən, kēni nian təuvīr o nuvəniən e negəu tinol naunun, kēni otəsuvəhiən əha rəueiu, nian rəha nīmətāgi kēni nītəhi tərāh. Nian asoli rəha nətəm Isrel u kētāni mēmā, Nian Rəha Nafəliən Təfagə, tinuva rəkis minuvən e məuig Oktopa. Kēni Pol tēməghati mēmā okotətəu vivi ilah, mətəni mēmā, ¹⁰ “Piak mīn. Iateruh mēmā okotatig e nərəhiən tepət e naliuəkīən u rəhatah. Nītəhi otərəkin kako mīn u, mīne negəu u, kēni nəmə təhro kitah mīn okohmīs.”

¹¹ Mətəu iətəmi asoli rəha soldia mīn tatətəlig pik e iətəmi tatələs negəu mīne iətəmi u rəhan u negəu. Kēni məsətəlig pikīən e nəghatiən rəha Pol. ¹² Kēni pasis əha təsəuvīr pikīən mēmā negəu otəhtul ikin e nian rəha nətəpuiən mətəu nian əha, in nian nītəhi tatəsauəsau pik lan. Kēni ilah tepət kotəni mēmā təuvīr mēmā okohiet. Nīkilah tēməhti mēmā okəhuvən əpəha e pasis əha Finiks motəhluaig ikin. Pasis əha in pasis kēti əpəha Krit iətəm təmol nohlīn keiu, kēti tatəuag=pən e nəven pahav ikin, kēni kēti tatəuag=pən nəven pesi ikin. Kēni negəu təhrun nəməhliən ikin e nian rəha nəsəsaiuən.

Nīmətāgi asoli təməh ilah

¹³ Kēni nīmətāgi təuvīr kēti tinatsīpesi matelel nati, kēni nətəmimi e negəu, nīkilah təhti mēmā nīmətāgi əha inəha kotolkeikei mēmā okotaiu lan. Kēni motəni mēmā pəh okohiet. Kēni motiuvipəri agke, motiuvi nivən, kēni mohiet. Iəmotaiu ipari ipari əmə e nītəni əha Krit. ¹⁴ Mətəu təsuvəhiən nīmətāgi asoli kēti tinuva mīn, nərgīn

u, Luətuəmlai,* tatsipən e nitəni əha, ¹⁵ minatələs itimah, minatoh negəu. Kəni negəu tinəruru naiuiən mələs pikin nimətagi. Kəni iəkotəpəh naiuiən məutətəlig əmə e nimətagi tatələs itimah.

¹⁶ Iəməhuva=pa nitəni Kauta ikin e nikalin pesi ikin. Iəmotəhluaig nəuветin əha ikin əha, kəni motalkut məmə iəkotiuvi-pəri bot əkəku rəha negəu u koteikəpan. Kəni nətəmi kautol uək e negəu, kəmotəkeikei motəkeikei, kəni motləfəri bot e nəhue negəu. ¹⁷ Kəni motəmki=pən təulə nəuvein ləhtəni e negəu ikin, kəni kiuvi-ərain tiəkis məmə otaskəlīm negəu mol təkasiək. Ilah kəmotəgin mətəu-inu ihluə e Lipiə, səniəmə lokamnīm pik, kəni nikilah təhti məmə negəu otələs pikin nipəkil ikin əha. Kəni kəmotiuvi iahu nivən rəhalah, kəni motəpəh əmə nimətagi tələs negəu mətan. ¹⁸ Kəməni lauig lan kəni nimətagi tatol əmə lankonu lan, kəni kotəmki pətigəm kako nəuvein e negəu. ¹⁹ Kəməni mīn lauig mīn, kotəmki pətigəm natimnati mīn kautol uək lan e negəu təhmen e təulə mīne nəuvein mīn nati əpnapin nati agin mīn rəha negəu. ²⁰ Kəni nimətagi təməhtul o nian tepət nəuветin kəni iəsotehiən mitigar lənian mīne məhau mīn lapin. Kəni nikitimah təhti məmə oiəsotəmiəgəh mīniən.

²¹ Nian iəməsotauəniən o nian tepət nəuветin, kəni Pol təhtul aupən e timah məni məmə, “Nəman. Nəmə nəmotətəlig lak, ko kəməsohiətən Krit, kəni ko kəsotatigian e nərahian u kəni məsotəəkiniən natimnati tepət. ²² Mətəu rəueiu iəkəni=pinə kəm

---

* **27:14** E nəghatien Kris, nimətagi u kətəni məmə Eurakulon, u nipətin təni məmə tatsipən Not Is.

tamah māmā sotəginiān. Ko kitah kəti u ikīnu tāsīmisiān, mətəu negəu əmə otərah. ²³ Iəu iətəmi kəti rəha Uhgīn kəni iatol rəhan uək. Kəni agelo kəti rəhan təmāni=pa nəghatiān u kəm iəu lapīn māmā, ²⁴ ‘Pol. Səginiān. Onəkəkēkei muvən məhtul e nəhmti Sisə əpəha Rom. Mətəu-inu Uhgīn təuvir, kəni nīkin tagiān māmā otosmiəgəh nətəmimi mīn u ilah mīn ik nautasuə e negəu.’ ²⁵ Kəni Piak mīn, sotəginiān. Iəu iətəhatətə e Uhgīn māmā natimnati mīn rəfin otol əmə māmā inu mīne agelo təmāni=pa kəm iəu. ²⁶ Mətəu nīmətagi otləfəri kitah əpəha e nitəni əkəku kəti.”

Nitəhi təmləfari negəu

²⁷ Tinos nian ilah rəfin fotin, kəni lapīn lan nīmətagi tələs negəu muvən əpəha e nitəhi asoli Metitereniān. Kəni e nəlugi nian lapīn, nətəm kautol uək e negəu, nīkilah təhti māmā inəhuva iuəkīr o nitəni kəti. ²⁸ Kəni kəmotətu=pən nati figəm kəti əpəha e nīpəgnəmti təulə kəhlman-əhlman māmā lokamnīm uə lokipari. Kəni moteruh māmā təhmen e nevigəpagiān tate-səpīn ilah rəfin. Kəni motaiu nəuветin mīn kəni motəhlman-əhlman mīn, mətəu tinəhmen e nevigəpagiān ilah rəfin tuenti-eit əmə. ²⁹ Kəni nətəm kautol uək e negəu kəmotəgin māmā negəu otələs pikin kəpiel, kəni motəmki pətigəm agke kuvət əpəha uərisig məutəfaki māmā otian uəhai əmə.

³⁰ Kəni nətəm kautol uək e negəu kəmotalkut māmā okəhuvari motagim, kəni motələs iahu bot rəha negəu moteiuə māmā okəhuvən əpəha e nohli negəu motəmki pətigəm mīn agke

nauvein. ³¹ Mætəu Pol təni=pən kəm iətəmi asoli rəha soldiə mīn məmə, “Nəmə nətəmi mīn əha okəsətəharəgiən u e nəhue negəu, kəni nəkohmīs.” ³² Kəni soldiə mīn kotohatuv təulə, kəni bot tiet=pən itəhi.

³³ Kəni tinuva iuəkīr əmə o nianian, kəni Pol təkēikei mətəni kəm lah məmə okotəkēikei motauən. Təmāni məmə, “Nian fotin nəməutəharəg mətəgin nian rəfin mətəu məsotuniən nati kəti.

³⁴ Kəni rəueiu əha iətəni=pinə məmə onəkotəkēikei motun nati kəti məmə onəkotəsanən. Kitah rəfin okotəmiəgəh. Iətəmi kəti otəsatiɡiən e nərahian.”

³⁵ Pol təməmki pīret, kəni məhtul aupən e lah məfaki=pən kəm Uhgīn, kəni məhapu mun. ³⁶ Kəni ko nīkilah tinəuvīr mīnautos nauəniən mīnautun.

³⁷ Itimah rəfin tu-hanrit-səpīnte-sikīs e negəu.

³⁸ Nian ilah rəfin kəmotauən rəkīs, kəni motəmki pətīgəm pak nauəniən e negəu məmə otəhvevig.

Negəu təmələs nīpəkīl

³⁹ Kəni nian təmian, nətəm kautol uək e negəu kəmotafu məmə inəhuvari iuəkīr o nītəni əkəku kəti, mətəu kotəruru məmə nītəni nak. Kəni moteruh pasīs kəti nīpəkīl kəti əha ikin. Kəni nīkilah təhti məmə okotləfəri negəu əha ikin.

⁴⁰ Kəni kəmotətahtuv təulə e agke mīn motəpəh ilah kotamnīm. Kəni mohtīs rəkīs təulə mīn iətəm kəməlīs-ərain nuveiə asoli mīn lan ikin katələs negəu ikin. Kəni motiuvi nivən əpəha aupən məmə nīmətəgi otələs negəu muvari. ⁴¹ Mətəu ikin əha lokipari nəuветin, kəni nohli negəu təməu nīpəkīl, negəu təməruru nəlauəliən. Kəni nītəhi tinətəhapu-əhapu nəusi negəu uərisig.

⁴² Kəni soldiə mīn kinotəni məmə okohamu nətəm kautol kaləpus u e negəu tətəmki ilah mətə

nəuvein kotagım. ⁴³ Mətəu Julias u rəhalah iətəmi asoli tolkeikei məmə otosmiəgəh Pol kəni məniəhu məmə okəsotoliən nati əha kəutəni. Kəni məni=pən kəm nətəmi min u kotəhrun neaiən məmə okotəupən motiuvig=pən pətigəm ləuantəhi moteai pari. ⁴⁴ Kəni məni=pən kəm lah rəfin əha ikin məmə okotəmki nipişpisi timpə uə nəuветi negəu min iətəm nitəhi təməhapu-əhapu moteai lan. İəmotol lanəha kəni məhuvəri rəfin, iətəmi kəti təsımisiən.

28

Pol əpəha e nitəni Moltə

¹ Nian iəməhuvəri, kəni itimah rəfin iəkotəsanən əmə, kəni minotətəu məmə nitəni əha, nərgin u Moltə. ² Nətəm ikin əha kəmotəuvir pik o timah, kəni nikilah təmagiən o nosiən itimah. Kəni e nian əha nuhuən təmatəfuv, nətəpuian tepət. Kəni kotahli nigəm asoli kəti məmə otəhgi itimah. ³ Kəni Pol təməuəri nigə mətəu nəuvein muva. Kəni nian tətəraki=pən nigə nəuvein e nigəm, əmeiko sineik kəti iətəm tus iətəmi katimis, təgin e nahgi nigəm miet matus nəhlmin məhkul=pən lan. ⁴ Nətəm ikin əha kəmoteruh sineik tətəhkul=pən e nəhlmi Pol, kəni motəni kəm lah min məmə, “Nipəhriəniən suah u in iol təfagə kəti iohamu itəmi. Təməsımisiən ləuantəhi, mətəu uhgın u nərgin u Nalpinian otəsegəhaniən məmə otəmiəgəh.”

⁵ Mətəu Pol təmorin=pən sineik əpəha e nigəm, kəni məsətəu aginian məmə nipətın kəti tahmə lan.

⁶ Nətəmini nikilah təhti məmə nipəti Pol otasisi,

uə otəsuvəhiən əha rəueiu, tsipəri morin mimis. Kəmutəharəg mauteruh mətəu tinuvəh, mətəu təsolian nati kəti mine. Kəni nıkilah təhti məmə nəmə təhro suah u in uhgin kəti.

⁷ İkin əha səniəmə isəu o nitəni rəha suah kəti, nərgin u Pupliəs, iətəm tətarmənig e nətəmi ikin əha. Təməmki itimah iəkəhuvən iman ikin, kəni meruh vivi itimah. Kəni iəkotatig iman ikin motos nian kisil. ⁸ Kəni tatə rəha suah u Pupliəs, in tatimis matətəpu-ətəpu, kəni mətəiu e nırə. Kəni Pol tuvən ohni əpəha iman ikin imə, mələhu=pən nəhlmin mil lan, kəni məfaki lan, kəni nımisiən rəhan təuvir min. ⁹ Nian nətəmiimi kəmotətəu nati əha, kəni ilah rəfin e nitəni u iətəm kəutohmis kəməhuva min o Pol. Kəni Pol təfaki e lah kotəuvir. ¹⁰ Nətəmi ikin əha, kəmotəfa natimnati tepət kəm timah. Nian in- autol əpenə-penə məmə iəkohiet, kəmotəmki=pən rəfin rəhatimah natimnati mine nauəniən əpəha e negəu iətəm otasiru e timah e suaru.

Pol təmuvən Rom

¹¹ İəmotatig ikin əha motos məuiğ kisil, kəni iəməhuvən e negəu kəti rəha Aleksantriə iətəm təməhluəig e nitəni əha e nian rəha nətəpuian. E nohli negəu əha, kəməfu əpən narmi uhgin mil əha mil-mil mil, nərgi lau u Kasto mine Polakis. ¹² İəməhuva əha taun Saerakus əpəha nitəni Sisili, kəni motəhtul ikin motos nian kisil. ¹³ Kəni mohiet ikin əha məhuva e taun kəti min, nərgin u Retiam əpəha nitəni Itali. Kəni lauig lan, nımətəgi iasipesi tınatelel nati, kəni iəkohiet motəiu o nian keiu, motələs=pən nati əpəha Puteoli. ¹⁴ İkin əha iəmoteruh piatah min nəuvein əha

ikin nətəm kəutəhatətə e Iesu. Kəni kotətapuəh məmə oiəkotatig itimah min ilah o nəfakiən kətiəh. Kəni uərisig iəmotaliuək əmə məhuvən əpəha Rom. Kəni inu suaru rəhatimah iətəm iəmotaliuək lan mohiet=pa Rom.

¹⁵ Kəni nian piatah mın iətəm kəutəfaki əpəha Rom kəmotətəu məmə iəməhuvən, kəni kəməhuva məmə okoteruh itimah əpəha e suaru. Kəməhuva məutəharəg əpəha Apias, taun kəti katol makit ikin. Ikin əha, hotel kisil əha ikin. Kəni nian Pol təmeruh ilah, təməni-vivi Uhgın, kəni nikin təmagiən məri məriauəh. ¹⁶ Nian iəmhohiet=pa Rom, kəni kəpmən təmegəhan məmə Pol otətətig pişin əmə e nimə kəti, pəh soldia kəti tateh.

Pol təməni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın əpəha Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kəni Pol tahli=pən nəghatiən kəm nətəmi asoli mın rəha Isrel məmə okəhuva o nəghatiən kəti. Nian kəməhuva, kəni təməni pətigəm kəm lah məmə, “Piak mın, iəu iəməsoliən nati kəti tərah e nətəm imatah ikin, mine kastim rəhatah iətəm tipitah mın kəmutəgətun itah lan aupən. Mətəu nətəm Jerusiləm kəmotaskəlim iəu kləfən iəu kəm nətəm Rom. ¹⁸ Kəni nətəm Rom kəmotətapuəh o nəghatiən tepət ohniəu. Mətəu kəməsoteruhien nəghatiən kəti mine məmə oiəkimis ohni. Kəni kətolkeikei məmə okotahli pətigəm iəu. ¹⁹ Mətəu nətəm Isrel ikin əha kəsətolkeikeiən. Kəni iəu aru əmə iəkətapuəh məmə iəkuva ikinu Rom məhtul e kot e nəhmti suah u Sisə, mətəu iəsəniən nəghatiən kəti tərah e nətəm imak mın.

20 “Mətəu-inu tol lanəha, kəni iəkolkeikei məmə iəkahli=pən nəghatiən o təmah məmə iəkeruh itəmah məghati lan nəuветin kəm təmah. Kəməlis iəu e sen u, mətəu-inu o Iosmiəgəh əmə u, iətəm kitah nətəm Isrel kəutəni məmə otəpanuva.”

21 Kəni kəmotəni=pən kəm Pol məmə, “Iəsotosiən nauəuə lan kəti mine iətəm təmsipən Jutiə. Kəni kitah min nəuvein kəsotsipəniən ikin əha motos nəghatiən kəhuva məmə kətəni nəghatiən tərah nəuvein lam. 22 Mətəu iəkolkeikei məmə iəkətəu-to məmə rəham nətəligiən təhro lanu. Mətəu-inu iəkotəhrun məmə kinatəni rah nolien rəha nəfakiən u rəhatəmah əpəha ikin min rəfin.”

23 Kəni ilah kəmotələhu nian kəti o nəghatiən. Kəni e nian əha, ilah tepət min nətəm Isrel kəməhuva əha Pol tətətig ikin. Kəni in təməghati kəm lah e nian apiəpiə əha, mətəni-vivi kəm lah narməniğiən Rəha Uhgın. Kəni mətəni min Lou rəha Mosis mine iəni rəha Uhgın, məmə otiuvi ilah kəhuva o Iesu. 24 Nəuvein kəmotətəu rəhan nəghatiən, motəni nıpəhriəniən lan. Mətəu nəuvein kəsotəniən nıpəhriəniən lan. 25 Kəni minautorgəhu ilah min ilah minautol məmə okotəgim min. Mətəu uərisig kohiet, Pol təni=pən nəghatiən kəti min kəm lah məmə, “Nəghatiən iətəm Narmın Rəha Uhgın təməfən kəm iəni rəha Uhgın u Aiseə məmə otəni pətigəm kəm tipitah min aupən, in təhruahru əmə. Uhgın təməni kəm iəni məmə,

26 ‘Uvən məni pətigəm kəm nətəmi min əha məmə iəu Uhgın iatəni məmə,
“Onəutətəu məutətəu məutətəu,

mətəu ko nəsoṭəhruniən nian kəti mine.
 Kəni onəkoteruh maüteruh maüteruh,
 mətəu ko nəsoṭəhruniən nian kəti mine.”

²⁷ In tol lanəha mətəu-inu nīkilah tiniəkis rəkis.
 Kəmotasisig e matəlgilah mine nəhmtilah.

Mətəu kəmautol lanəha məmə,
 okəsoteruhiən e nəhmtilah,
 kəni okəsotətəuiən e matəlgilah,
 kəni nīkilah təruru nəhruniən.
 Kəni məsəhuvaiən ohniəu məmə iəkosiəgəh
 ilah.’ ”

²⁸ Kəni Pol təni məmə, “Onəkotəkeikei motəhrun
 vivi məmə Uhgīn təmol suaru u rəhan o
 nosmiəgəhiən nətəmimi. Tinuvən rəkis o Nanihluə
 min. Kəni nətəmi min əha okotətəlig e nəghatiən
 əha kəni motəni nīpəhriəniən lan.”*

³⁰ Kəni e nu keiu apiəpiə, Pol təmətatig əmə
 e nimə əha kəni matol ren lan. Kəni nīkin
 tətagiən o nətəmimi min rəfin kəutəhuva məutəh.

³¹ In təməkeikei mətəni pətīgəm narməniğiən Rəha
 Uhgīn kəni mətəgətun əskasik ilah e nanusiən
 təuvir rəha İərməniği İesu Kristo. Kəni suah kəti tikə
 məmə otəniəhu o nəni pətīgəmiən nəghatiən əha.

28:27 Aes 6:9,10   * **28:28** E kopi əuas min nəuvein rəha
 Niutestimin iətəm kəmətəi e nəghatiən Kris aupən, nəghatiən pisin
 kəti min əha ikin iətəm tatilpın nəghatiən u mətəni məmə, “29 Nian
 Pol təmol naunun e rəhan nəghatiən, kəni kəmoḥiet, nətəligiən
 rəhalah təman kətiəh kətiəh kəni məutorgəhu.”

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87